ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

FAKULTA BIOMEDICÍNSKÉHO INŽENÝRSTVÍ

Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva

Připravenost škol pro sluchově postižené na mimořádné události

Emergency Preparedness of Schools for Hearing-Impaired Children

Diplomová práce

Studijní program: Civilní nouzové plánování

Autorka diplomové práce: Bc. Kamila Doubravová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tibor A. Brečka, MBA, LL.M.

Kladno 2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení:	**Doubravová**	Jméno:	**Kamila**	Osobní číslo:	**465288**
Fakulta:	**Fakulta biomedicínského inženýrství**				
Garantující katedra:	**Katedra zdravotnických oborů a ochrany obyvatelstva**				
Studijní program:	**Civilní nouzové plánování**				

II. ÚDAJE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Název diplomové práce:

Připravenost škol pro sluchově postižené na mimořádné události

Název diplomové práce anglicky:

Emergency Preparedness of Schools for Hearing-Impaired Children

Pokyny pro vypracování:

Předmětem diplomové práce bude posouzení stavu připravenosti škol pro sluchově postižené na mimořádné události. V teoretické části práce budou vysvětleny základní pojmy, rovněž bude zmíněn způsob provádění preventivně-výchovné činnosti a současný systém vzdělávání žáků v oblasti ochrany obyvatelstva a připravenosti na mimořádné události. Praktická část práce bude zaměřena na analýzu připravenosti alespoň 3 škol pro sluchově postižené na vybrané mimořádné události. K tomu bude využita kvalitativní metoda sběru dat formou řízeného rozhovoru s vedením škol a kvantitativní metoda výzkumu-dotazníkové šetření určené pro žáky a učitele. Na základě vyhodnocení výsledků budou následně diskutována a navrhována případná doporučení na zlepšení stavu.

Seznam doporučené literatury:

[1] ŘEHÁK, David, MARTÍNEK, Bohumír, LEGIERSKÁ, Petra, Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb 2, Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2019, ISBN 978-80-7385-220-7
[2] MINISTERSTVO VNITRA- GŘ HZS ČR, Ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky: modul - J, Praha: Ministerstvo vnitra, 2019, ISBN 978-80-7616-048-4
[3] DANDOVÁ, Eva, Bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve školách, Praha: ASPI, 2008, ISBN 978-80-7357-373-7

Jméno a příjmení vedoucí(ho) diplomové práce:

Mgr. Tibor Brečka, MBA, LL.M.

Jméno a příjmení konzultanta(ky) diplomové práce:

Datum zadání diplomové práce: **21.09.2020**
Platnost zadání diplomové práce: **18.09.2022**

prof. MUDr. Leoš Navrátil, CSc., MBA, dr.h.c.
podpis vedoucí(ho) katedry

prof. MUDr. Jozef Rosina, Ph.D., MBA
podpis děkana(ky)

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem *Připravenost škol pro sluchově postižené na mimořádné události* vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů, které uvádím v seznamu bibliografických odkazů.

Nemám závažný důvod proti užití tohoto školního díla ve smyslu § 60 zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Kladně dne 13.05.2021

…….
Bc. Kamila Doubravová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Mgr. Tiboru Brečkovi, MBA, LL.M. za vedení mé diplomové práce a ze jeho cenné připomínky. Rovněž velice děkuji vedení jednotlivých škol za to, že byli ochotni účastnit se mého výzkumu, věnovali mi svůj čas i potřebné informace a pomohli mi s distribucí dotazníků, za jejichž vyplnění bych chtěla poděkovat všem žákům a pedagogům, kteří se dotazníkové šetření zúčastnili. Veliké díky patří též mé rodině za podporu během studií.

ABSTRAKT

Diplomová práce analyzuje připravenost škol pro sluchově postižené na vybrané mimořádné události, jimiž jsou konkrétně požár a útok aktivního útočníka. Je zjišťováno, jakým způsobem a v jakém rozsahu jsou v analyzovaných školách zavedena organizační a režimová opatření, jaké technické prostředky zabezpečení jsou instalovány a rovněž jakým způsobem jsou pedagogové a žáci seznamováni s plánovanými postupy pro případ vzniku mimořádných událostí. Vzhledem k tomu, že úroveň připravenosti je podmíněna i znalostmi osob, jež se v prostorách školy nachází, je v práci prostřednictvím dotazníkového šetření určeného pro pedagogy a žáky prověřován i rozsah jejich vědomostí týkajících se připravenosti na mimořádné události.

Teoretická část je věnována přehledu témat, jež úzce souvisí se zaměřením diplomové práce. Jsou charakterizovány vybrané mimořádné události včetně rizik a dopadů, jež způsobují. Dále je popsána požární a objektová bezpečnost škol. Rovněž je zmíněno, jak je zajištěno vzdělávání žáků i pedagogů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí, tudíž je uveden i přehled současných forem preventivně výchovné činnosti, jež mohou školy využít. V závěru této části práce jsou objasněny vhodné způsoby a doporučení, jak komunikovat s osobami se sluchovým postižením.

V praktické části práce jsou interpretována data získaná v rámci polostrukturovaných rozhovorů s vedením jednotlivých škol a jsou popsány výsledky dotazníkového šetření. Je tedy charakterizován způsob zajištění připravenosti škol na vybrané mimořádné události a uvedena úroveň dosažených znalostí pedagogů i žáků.

Provedeným šetřením bylo zjištěno, že na všech analyzovaných školách probíhá pravidelná příprava nejen pedagogů, ale i žáků, kteří jsou se žádoucím chováním za mimořádných událostí seznamováni v rámci výuky a rovněž v rámci preventivně výchovné činnosti, jež je organizována ve spolupráci se záchrannými složkami. Dále bylo zjištěno, že každá z analyzovaných škol zajišťuje připravenost na mimořádnou událost požár a má zajištěnu objektovou bezpečnost. Připravenost na samotný útok aktivního útočníka je zajištěna pouze ve 2 analyzovaných školách. Z výsledků dotazníkové šetření určeného pro pedagogy i žáky vyplývá, že úroveň jejich znalostí týkajících se připravenosti na mimořádné události lze považovat až na malé množství nedostatků za dostačující.

Klíčová slova

Aktivní útočník; dotazníkové šetření; mimořádná událost; polostrukturovaný rozhovor; požár; připravenost; preventivně výchovná činnost; školy pro sluchově postižené

ABSTRACT

The diploma thesis analyses the preparedness of schools for the hearing-impaired children during selected emergencies, such as fire and attack of an active attacker. It is found out how and to what extent organisational and regime measures are introduced in the analysed schools, what technical means of security are installed and also how teachers and pupils are acquainted with the planned procedures in case of emergencies. Given that the level of preparedness is also conditioned by the knowledge of people present in the school, the work also examines the extent of their knowledge of emergency preparedness through a questionnaire survey for teachers and pupils.

The theoretical part is devoted to an overview of topics that are closely related to the focus of the thesis. Selected emergencies are characterised, including risks and impacts they cause. The fire and building safety of schools is also described. It is also mentioned how the education of pupils and teachers in the field of human protection during emergencies is ensured, so there is also an overview of current forms of preventive and educational activities that schools can use. At the end of this part of the work, appropriate ways and recommendations are clarified on how to communicate with people with hearing impairment.

The practical part of the work interprets the data obtained in semi-structured interviews with the management of individual schools and describes the questionnaire survey results. Therefore, the method for ensuring the preparedness of schools for selected emergencies is characterised and the level of achieved knowledge of teachers and pupils is stated.

The survey found that regular training regarding teachers and pupils takes place at all analysed schools, who are acquainted with the desired behaviour in emergencies in teaching and also in preventive and educational activities, which is organised in cooperation with rescue services. Furthermore, it was found that each analysed school ensures preparedness for a fire and has an object security. The preparedness for the active attacker's attack itself is ensured only in the 2 analysed schools. The teacher and pupil questionnaire survey results show that the level of their knowledge regarding emergency preparedness can be considered sufficient, except for a small number of shortcomings.

Keywords

Active attacker; questionnaire survey; emergency event; semi-structured interview; fire; preparedness; preventive and educational activities; schools for hearing-impaired children

Obsah

1 **ÚVOD** 11

2 **CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY** 12

3 **PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU** 15

3.1 Vybrané mimořádné události 15

3.1.1 Požár 16

3.1.2 Aktivní útočník 19

3.1.2.1 Střílení ve školách 21

3.1.2.2 Případy školních masakrů 22

3.1.2.3 Chování při útoku aktivního útočníka 26

3.2 Bezpečnost ve školských zařízení 28

3.2.1 Požární bezpečnost 29

3.2.2 Vnější a vnitřní bezpečnost 30

3.3 Preventivně výchovná činnost 34

3.4 Výuka tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí 37

3.5 Komunikace se sluchově postiženými 41

3.5.1 Komunikace ve školských zařízení 42

3.5.2 Komunikace na místě zásahu 43

4 **METODIKA** 45

4.1 Polostrukturovaný rozhovor 45

4.2 Dotazníkové šetření 45

4.3 Vlastní výzkum 48

5 **VÝSLEDKY** 50

5.1 Výsledky polostrukturovaných rozhovorů 50

5.1.1 Shrnutí výsledků polostrukturovaných rozhovorů 58

5.2 Výsledky dotazníkového šetření 59

5.2.1 Charakteristika statistického souboru 59

5.2.2 Výsledky dotazníků určeného pro pedagogy 60
5.2.3 Výsledky dotazníků určeného pro žáky 68
5.2.4 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření 74
5.3 Vyhodnocení hypotéz 77
6 **DISKUZE** 79
6.1 Současná úroveň připravenosti na MU 79
6.2 Znalosti pedagogů 84
6.3 Znalosti žáků 89
6.4 Komunikace složek IZS se sluchově postiženými 92
7 **ZÁVĚR** 95
8 **SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK** 97
9 **SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY** 98
10 **SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ** 107
11 **SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK** 108
12 **SEZNAM PŘÍLOH** 109

1 ÚVOD

S mimořádnými situacemi se může setkat kdokoliv z nás, jsou součástí běžného života. Z toho důvodu se stát a jeho složky konstantně připravují na jejich prevenci, ale i následné řešení s cílem minimalizovat jejich negativní dopady na životy i zdraví obyvatel. Byť stát disponuje složkami, jež střeží životy, zdraví i majetek osob a jež jsou permanentně připraveny pomoci, připravovat se na tyto situace musí také fyzické osoby (občané) i právnické osoby. Těmi jsou i školská zařízení, jež vzhledem k tomu, že se v nich po větší část dne nachází značný počet dětí představující jednu z nejzranitelnějších skupin obyvatelstva, by měla na přípravu klást zvýšený důraz. Systematická příprava je nutná i z toho důvodu, aby zaměstnanci i žáci byli schopni nastalou událost řešit vlastními silami, než dorazí záchranné složky, zároveň připravené postupy a opatření usnadňují zvládnout stresovou situaci, a tím napomáhají předejít chaosu a panice. Její zanedbání nebo podcenění by mohlo mít fatální dopady na životy i zdraví osob, jež se ve škole nachází. Rovněž spoléhat na to, že k ohrožení nedojde, když výskyt mimořádných událostí ve školním prostředí není tolik častý, by bylo nebezpečné riskování s lidskými životy. V přeneseném slova smyslu tak lze zmínit moudro Mistra Suna z jeho knihy o válečném umění: *„Nespoléhej na to, že nepřítel nepřijde, ale spoléhej na svou připravenost.“* [1]

V rámci šetření mě tedy zajímalo, jakým způsobem jsou na vznik mimořádné události připraveny oslovené školy. Jelikož komplexní připravenost může být zajištěna jen tehdy, pokud jsou zainteresované osoby řádně proškoleny o žádoucím chování v případě vzniku ohrožení, bylo rovněž u pedagogů i žáků zjišťováno, jakou úroveň těchto znalostí mají. Pozornost jsem zaměřila na školy pro sluchově postižené, neboť mě zajímalo, zdali se jejich forma přípravy nějakým způsobem odlišuje od škol, jež vzdělávají intaktní žáky. Získané poznatky mohou sloužit jako ukazatel současné úrovně stavu připravenosti dané školy a mohou poukázat na její případnou nedostatečnost.

2 CÍLE PRÁCE A HYPOTÉZY

Primárním cílem práce je analyzovat stav zajištění připravenosti škol pro sluchově postižené na vybrané mimořádné události, konkrétně se jedná o požár a útok aktivního útočníka. Analýza se zaměřuje na zavedená organizační a režimová opatření, instalované technické prostředky zabezpečení a způsoby, jimiž jsou žáci a pedagogové seznamováni s plánovanými postupy pro případ vzniku mimořádných událostí.

Úroveň připravenosti je podmíněna i znalostmi osob, jež se ve škole nachází, z toho důvodu je v rámci analýzy rovněž zjišťováno, zdali a případně jakým způsobem na škole probíhá preventivně výchovná činnost zaměřená na zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti při vzniku mimořádných událostí. Práce si tedy klade další cíl, a to prostřednictvím dotazníkového šetření určeného pro žáky i pedagogy prověřit rozsah jejich znalostí z tematické oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. Získané poznatky mohou sloužit jako ukazatel současné úrovně stavu připravenosti a mohou poukázat na její případnou nedostatečnost. Vzhledem k tomu, že odpovědnost za zajištění bezpečnosti žáků mají primárně pedagogové, je rovněž v rámci dotazníkového šetření zjišťováno, zdali se za tímto účelem účastní kurzů a přednášek orientovaných na ochranu i zdraví osob a vzdělávají-li se v této tematice i ve svém volném čase.

Dílčím úkolem práce je objasnit, jaká rizika a nebezpečí školám přináší vybrané mimořádné události a jakým způsobem je možné je minimalizovat či eliminovat; dále představit čtenáři osobnost aktivního útočníka i osobnost pachatele školních masakrů; poskytnout ucelený přehled o současném stavu vzdělávání a výuky jak pedagogů, tak žáků v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí včetně přehledu forem preventivně výchovné činnosti, jež mohou v současnosti školy využít, a také zmínit způsoby, jak vhodně komunikovat s neslyšícími osobami.

Pro účely práce jsou stanoveny následující hypotézy:

- **HYPOTÉZA 1**: Všechny analyzované školy (tj. 100 %) budou disponovat speciálním zařízením, jež na vznik mimořádné události upozorňuje i osoby neslyšící.

Tato hypotéza vychází z předpokladu, že každá z analyzovaných škol zajišťuje varování nejen osob intaktních, ale i osob neslyšících, jež se v objektu nachází vzhledem k typu školy.

- **HYPOTÉZA 2**: Všechny analyzované školy (tj. 100 %) mají zpracovaný plán a připravený jednotný postup pro případ útoku aktivního útočníka.

  Tato hypotéza vychází z předpokladu, že po incidentu ve Žďáře nad Sázavou, kdy do budovy školy snadno vnikla cizí ozbrojená osoba (rok 2014, detailně bude popsáno v podkapitole 3.1.2.2), analyzované školy zkvalitnily svou vnější (objektovou) bezpečnost a i přesto, že to žádné závazné předpisy nevyžadují, připravily za účelem ochrany co největšího počtu životů i zdraví pedagogů a žáků plán a jednotný postup pro případ, kdyby do prostor školy vnikla cizí ozbrojená osoba a začala útočit.

- **HYPOTÉZA 3**: Na všech analyzovaných školách (tj. 100 %) probíhá preventivně výchovná činnost, v rámci níž jsou žáci seznamováni se žádoucím chováním při vzniku mimořádných událostí.

  Tato hypotéza vychází z předpokladu, že byť je výuka problematiky ochrany člověka za mimořádných událostí povinná, zejména z praktického hlediska se jeví nedostatečnou. Z toho důvodu každá z analyzovaných škol zajištuje odbornější a praktičtější výuku této problematiky prostřednictvím preventivně výchovné činnosti.

- **HYPOTÉZA 4**: Úroveň znalostí alespoň poloviny respondentů-pedagogů z každé analyzované školy dosahuje více než 80 %.

- **HYPOTÉZA 5**: Úroveň znalostí alespoň poloviny respondentů-žáků z každé analyzované školy dosahuje více než 80 %.

  Při formulaci Hypotézy 4 a Hypotézy 5 jsem vycházela především ze skutečnosti, že jak pedagogové, tak žáci jsou povinně vzděláváni v oblasti bezpečnosti a ochrany životů i zdraví, tudíž by měli znát základní pravidla

žádoucího chování v případě vzniku dané mimořádné události. Znalost těchto dovedností je životně důležitá, z toho důvodu bylo stanoveno, že dosažená úspěšnost musí být větší než 80 %, což podle klasifikační stupnice ECTS odpovídá známkám A nebo B. Pod tuto hranici jít nelze, uvážím-li slovní hodnocení známky C – celkově dobrý výkon s řadou výrazných chyb. Výrazné chyby by v případě vzniku dané mimořádné události mohly mít fatální dopady na životy i zdraví.

3 PŘEHLED SOUČASNÉHO STAVU

Tato kapitola bude věnována přehledu témat, jež úzce souvisí se zaměřením mé diplomové práce a jež slouží k hlubšímu nahlédnutí do dané problematiky. Vzhledem k tomu, že se ani jedna z analyzovaných škol nenachází v záplavovém území či v zóně havarijního plánování, byly pro účely práce vybrány mimořádné události požár a útok aktivního útočníka. V rámci šetření bylo zjišťováno, jak jsou na jejich případný vznik dané školy připraveny. Pro zajištění řádné připravenosti je vhodné pro případ vzniku vybrané MU zpracovat plán a připravit jednotné postupy v závislosti na možných příčinách, účincích a následcích dané MU, na něž je v procesu plánování nutné brát ohled. Připravenost musí být rovněž systematická a komplexní – je nutné ji vnímat jak z technického, tak i personálního hlediska. Implementace bezpečnostních opatření a instalace technických prostředků zabezpečení se jeví neúčelnými a nedostatečnými, jestliže osoby nacházející se v daném objektu nebudou znát obecné ani konkrétní postupy žádoucího chování při vzniku dané MU. Výše uvedenému jsou podrobněji věnovány podkapitoly 3.1 až 3.4.

Vzhledem k tomu, že se práce zaměřuje na školy pro sluchově postižené, považovala jsem také za vhodné v jedné z podkapitol zmínit, jakým způsobem jsou v současném školním prostředí vzděláváni neslyšící žáci a rovněž obecně představit doporučené způsoby, jak náležitě komunikovat s lidmi se sluchovým postiženým.

V kapitole 4 jsou charakterizovány metodické postupy zpracování polostrukturovaného rozhovoru a dotazníkové šetření, jež jsem se snažila co nejpřesněji dodržet, aby získané výsledky byly validní.

3.1 Vybrané mimořádné události

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému (dále jen IZS) definuje mimořádnou událost (dále jen MU) jako: *„škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.“* [2, § 2 písm. b]

3.1.1 Požár

Dle statistických ročenek Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen GŘ HZS) k požárům školských zařízení dochází i přes veškerá preventivní opatření. Nicméně požáry v sektoru školství tvoří z celkového počtu požárů minimální množství – v roce 2020 došlo k 6 502 požárům budov, z toho 39 jich vzniklo ve školských zařízení (tj. 0,6 % všech požárů). Pro srovnání – v roce 2019 požáry ve školství představovaly 0,8 % všech požárů (tj. 49 případů z celkového počtu 5 910 požárů budov). Mezi nejčastější příčiny vzniku požárů dlouhodobě patří zejména nedbalost, dále neprokázané zavinění (například kouření, zanedbání bezpečnostních předpisů, omyl či nesprávná obsluha a používání elektrických a jiných tepelných spotřebičů) a rovněž technické závady (zejména nevšímavost k těmto závadám). [3]

Na rozdíl od ohně, jenž představuje lidmi řízené a kontrolovatelné hoření v určeném ohraničeném prostoru, je požár na základě Vyhlášky č. 246/2001 Sb., o požární prevenci charakterizován (dále jen Vyhláška o požární prevenci) jako: *„každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy.“* [4, § 1 písm. m]

Hoření je proces, v jehož průběhu dochází ke vzájemné reakci hořlavých látek a oxidačního prostředku (zpravidla kyslíku) za vývinu charakteristických jevů, jež představují stěžejní nebezpečí pro zdraví osob. Požár je tak doprovázen sníženým obsahem kyslíku v zahořeném prostoru, uvolňováním světelné a tepelné energie a vznikem toxických zplodin hoření. [5]

S rozvojem požáru klesá (především v uzavřených prostorách) obsah kyslíku. Postupné snížení množství kyslíku v prostoru, v němž hoří, a jeho následný nedostatek způsobuje nedostatečné okysličení krve, a tedy dechové potíže. Stav, kdy v organismu nedochází k dostatečné saturaci kyslíkem, může ovlivňovat schopnost rychle a logicky uvažovat i jednat a rovněž může minimalizovat způsobilost jedince uniknout ze zahořeného prostoru. Světelné záření se ve většině případů projevuje jako plameny, jež jsou rizikem pro vznik popálenin. Uvolňovaná tepelná energie se šíří několika způsoby, jež zapříčiňují rozvoj požáru, a především zvyšují teplotu prostředí a okolních materiálů (zejména tepelných vodičů), jako jsou dveře a kliky dveří či stěny, za nimiž

intenzivně hoří. Tato skutečnost má pak vliv na únik z místnosti v hořícím objektu – jsou-li dveře či klika na dotek horké, nesmí se otevřít, a tedy je nelze využít pro evakuaci. Z hlediska nebezpečnosti jsou zplodiny hoření nejvýznamnější negativní složkou požáru. Představují podstatný zdroj ohrožení osob a primární příčinu poškození zdraví či úmrtí jednotlivců při požárech, neboť se vyznačují silnými toxickými účinky na lidský organismus. Jejich množství a intenzita toxicity závisí na složení hořících látek. Obecně vznikají takové substance, jež narušují funkčnost dýchacího systému a krevních částic, a tak ovlivňují distribuci kyslíku v organismu. Jedná se například o látky dusivé (fosgen, chlorovodík, oxid siřičitý), krevní jedy (kyanovodík, oxid uhelnatý), nitrozní plyny (oxid dusnatý, oxid dusičitý) či tzv. ultrajedy, jež již v mikrogramových a miligramových množství způsobují poškození zdraví či smrt a jež jsou produkovány zejména při hoření plastů (PVC) nebo molitanů a polystyrenu. [6, 7]

V případě vypuknutí požáru v objektu, v němž se nachází osoby, je nutné, aby tyto osoby dodržely určité zásady s cílem minimalizovat riziko vzniku zranění, poškození zdraví či úmrtí. Následující uvedené postupy je třeba priorizovat především na základě rozsahu požáru, znalosti vlastních sil a schopností a dalších okolností:

- zahájit hašení požáru a zamezit jeho šíření;
- ohlásit požár a upozornit na jeho vznik i ostatní osoby;
- evakuovat objekt či prostory. [8]

V souvislosti se zdoláváním požáru každému na základě Zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (dále jen Zákon o PO) vzniká povinnost uhasit požár (jestliže je to možné) nebo provést nutná opatření k zamezení jeho šíření. Splnění této povinnosti je závislé na možnosti uhasit požár vlastními silami – je tak zřejmé, že pokoušet se o hašení je možné v případě rozsahově menších požárů zejména v prvotní fázi požáru, kdy ještě nedochází k tolik intenzivnímu hoření. Nejúčinnější a nejvhodnější hasící prostředky pro laickou veřejnost představují přenosné hasicí přístroje, jejichž umístění v objektu by mělo být každému známo. Rovněž je důležité umístit je na viditelném a volném místě tak, aby bylo umožněno jejich snadné a rychlé použití. V závislosti na různých vlastnostech hořlavých látek a materiálů existuje několik typů hasicích přístrojů. Z hlediska požární ochrany by měl každý jedinec disponovat minimálním povědomím o tom, jaké materiály je možné hasit daným druhem hasiva. Vodní hasicí přístroj je

vhodné použít především na hašení pevných látek, naopak jím nelze hasit elektrická zařízení pod napětím. Tentýž zákaz platí i pro případ použití pěnového hasicího přístroje, jenž je vhodný pro hašení hořlavých kapalin. Elektrická zařízení pod napětím je tedy možné hasit sněhovým hasicím přístrojem (odborně přístroj s náplní oxidu uhličitého), méně vhodný je hasicí přístroj práškový. [7, 9]

Ohlášení požáru je další z povinností, již stanovuje Zákon o PO: *„Každý je povinen ohlásit neodkladně na určeném místě zjištěný požár nebo zabezpečit jeho ohlášení.“* Po zjištění požáru je nutné vyrozumět hasičský záchranný sbor na telefonních linkách 150 nebo 112 a zároveň je třeba na vznik požáru upozornit i ostatní osoby v objektu, například voláním *„hoří“* nebo prostřednictvím vyhlášení požárního alarmu. [8, 9]

Často využívaným a efektivním opatřením, jak minimalizovat dopady požáru na životy a zdraví, je evakuace, již lze chápat jako přemístění osob z objektu, v němž hrozí nebezpečí (účinky MU), na místo, kde nehrozí. V případě evakuace školského zařízení by se jednalo o evakuaci objektovou (tj. evakuace osob z jedné budovy) a krátkodobou (nebylo by tak nutné zabezpečovat nouzové ubytování – evakuované osoby by byly jen provizorně chráněny např. před povětrnostní situací). K úniku z hořící budovy se využívají zpracované evakuační plány a únikové cesty označené bezpečnostními značkami (zelené značky se symbolem běžící osoby a šipkami ve směru úniku). Pokud jsou únikové cesty vlivem rozsahu požáru již zasaženy kouřem (tj. zplodinami hoření), je vhodné se při chůzi držet u země, neboť kouř vstoupá vzhůru, a současně je nutné chránit si dýchací cesty látkou, ideálně navlhčenou. V důsledku šíření zplodin hoření může dojít ke snížení viditelnosti, proto je vhodné se při úniku pohybovat podél zdi s rukou mírně zvednutou a předsunutou před obličejem, díky čemuž dojde k ochraně očí a obličejové části před případnou překážkou – tou mohou být zavřené dveře. Před jejich otevřením je nezbytné nejprve se krátkým dotykem ruky přesvědčit, zdali nejsou horké. Jsou-li, značí to, že vedlejší místnost je již intenzivně zahořena, a tudíž se takové dveře nesmí otevřít, a nelze je tak využít pro únik. V situaci, kdy osoby zůstaly vlivem nepříznivých okolností uvězněny v jedné z místností hořícího objektu, je doporučeno dveře utěsnit látkou, nejlépe mokrou, a upozornit na sebe voláním z pootevřeného okna, do něhož je rovněž třeba vyvěsit kus látky nebo část oblečení. [5, 10, 11]

Po provedení evakuace je vhodné, aby se evakuované osoby soustředily na shodném předem stanoveném shromaždišti, jež se nachází v bezpečné vzdálenosti od ohroženého objektu a kde bude provedena evidence osob za účelem ověření, zda se podařilo uniknout všem osobám z hořící budovy. [5]

3.1.2 Aktivní útočník

S pojmem *aktivní útočník* (obdobné označení *aktivní střelec* není přesné – ne vždy je na spáchání útoku použita střelná zbraň, nebo médii vytvořený nesprávný termín *šílený střelec*) je úzce spjat pojem *amok*. V současné době se tento termín objevuje jednak v oblasti psychiatrie, kde je amok zařazen pod kulturně vázané psychopatologické syndromy a představuje náhlý a nevyprovokovaný stav divoké agresivity; a dále se používá jako neurčité označení pro podskupinu masových vražd. Jelikož cílem pachatele amoku je v co nejkratší době zabít co nejvíce lidí (většinou bez konkrétního výběru oběti) ideálně na snadno dostupných místech s vysokou koncentrací osob, dojde k naplnění znaků masové vraždy, tj. zabití více osob na témže místě v jednom souvislém časovém dění. [12, 13]

Samotná a jednotná definice osoby aktivního útočníka se v českém právním prostředí či jiném odborném prostředí, neobjevuje, výjimku představuje Terminologický slovník pojmů Ministerstva vnitra, v němž je aktivní útočník/aktivní střelec charakterizován jako: „*Nebezpečný pachatel, který zvolí použití zbraně proti jiné osobě/osobám jako nástroj k dosažení svých cílů. Obvykle jde o jednotlivce, může se ale jednat i o skupinu pachatelů. Takovýto útočník většinou nemá zábrany pro jakékoliv chování a jeho úmyslem je zabít nebo zranit co největší počet osob.“* Pro srovnání lze uvést definici, již shodně používá množství amerických bezpečnostních federálních i státních agentur a institucí: *„An individual actively engaged in killing or attempting to kill people in confined space or populated area.“* Ve volném překladu je tedy aktivní střelec v americkém prostředí definován jako jednotlivec, jenž v uzavřených prostorách či místech s vysokou koncentrací lidí aktivně zabíjí osoby nebo se o to snaží. Federální úřad pro vyšetřování (FBI) však z této definice pro účely své agendy vyňal slovo *confined* (uzavřený), neboť na americkém území je mnoho útoků aktivních střelců spácháno na otevřeném prostranství. [14 s. 2; 15 s. 8]

Definovat signifikantní rysy osobnosti aktivního útočníka a nalézt určité shodné znaky v povaze a průběhu amoku se z hlediska prevence snaží forenzní psychologie. Avšak seriózní výzkumná činnost je v této oblasti značně limitována, neboť útoků aktivních střelců není dostatečné množství (zejména v českém prostředí), podstatná část pachatelů během útoku spáchá sebevraždu nebo je eliminována policií a motivy dopadených a usvědčených pachatelů nelze generalizovat. Poznatky o osobnosti aktivního útočníka jsou tak v drtivé většině získávány prostřednictvím retrospektivního přístupu – anamnéza se vytváří na základě dostupných údajů ze života pachatele, na základě výpovědí blízkého okolí, jež znalo osobu aktivního útočníka před spáchaným činem, či na základě toho, co o chování pachatele během samotného činu vypověděli přeživší. I z těchto důvodů nelze vytvořit integrální popis osobnosti pachatele „amokových" skutků. Přesto z provedených studií (zejména zahraničních) a analýzy jednotlivých kazuistik útoků aktivních útočníků vyplývá určitá shoda – amok vykazuje jednotný modus chování a určitá osobnost představuje nepřehlédnutelný rizikový rys pro spáchání masové vraždy.[13, 16]

K základní shodné charakteristice amoků náleží fáze vývoje, jimiž jednotliví pachatelé procházejí, a homicidálně-suicidální způsob chování. Amok je určen určitým dynamickým vývojem duševního rozpoložení budoucího pachatele. Ve většině případů amok nepředstavuje náhlou ataku, explozivní reakci či syndrom epizodické ztráty kontroly, naopak se jedná o delší proces vývoje stupně odhodlanosti k zabíjení často z důvodů dlouhodobých konfliktů a neshod (spjatých například s neuznáním od svého okolí či pocitem nespravedlnosti a nutností vymoci si svá práva), byť následným spouštěčem mohou být malichernosti. Dynamický vývoj vnitřních nálad daného jedince je uvozen stadiem klíčení, kdy dochází ke ztrátě víry ve vnější svět a jeho řád. Jedinec se cítí vyřazený z kolektivu, proto se dobrovolně sociálně izoluje, a tak vypadává ze sociálních vazeb i z rytmu běžných každodenních povinností, schází mu zážitky podpory a uznání, což destabilizuje jeho morální normy i integritu osobnosti. Čím déle se jednice cítí izolovaný a opuštěný (tzv. sociální smrt), tím snadněji se mu otevírá prostor pro destruktivní řešení konfliktů, jehož cílem je snaha uvolnit vnitřní emociální vypětí (vztek, bezmoc, nenávist apod.) či potrestat reálné nebo domnělé viníky jeho situace. Následuje stadium hloubání, během něhož dochází k podivnému přemítání (meditování), k pozvolnému posunu celkového duševního rozpoložení a změně stavu vědomí – často v mysli převládá pocit vzteku a agrese. Vývoj

završuje stadium amokového (agresivního) běsnění, jež v podstatě reprezentuje zhroucení adaptovaných zvnitřnělých norem a limitů. Nejčastěji za použití střelných či bodnosečných zbraní tak dochází k vědomému, úmyslnému a promyšlenému útoku na nic netušící oběti, jež aktivní útočník již nevnímá jako konkrétní osoby, nýbrž jen jako cílové terče. Během následné policejní intervence se projeví druhá shodná charakteristika amoku, tj. již zmíněné homicidálně-suicidální jednání, typické pro tzv. *homicidum-suicidum* pachatele (vraždícího sebevraha). Ve většině případů totiž aktivní útočníci po provedení amokového skutku spáchají sebevraždu či svůj čin naplánují tak, aby byli zabiti rukou policistů. Ostatně to ve svém příspěvku potvrzuje i prof. Protivinský, jenž se zabýval vyhodnocením německé studie analyzující sedm útoků aktivních střelců na německých školách – 5 ze 7 pachatelů ihned po činu spáchalo sebevraždu a zbylí dva se o to neúspěšně pokusili. [12, 17]

3.1.2.1 Střílení ve školách

S amokem a útoky aktivních střelců je úzce spjat i pojem střílení ve školách (z anglického označení *school shooting*). Jedná se o masakry, jež spáchali stávající či bývalí studenti v objektu školského zařízení. Příčiny školních masakrů zatím zůstávají bez jednoznačných odpovědí. Nicméně na základě analýzy již spáchaných školních masakrů a z ní získaných poznatků lze pozorovat určité aspekty osobnosti pachatele a predispozice daného jedince, jež mohou představovat rizikové faktory pro iniciaci útoku. Významnou roli má rodinné zázemí a podpora, jež absentuje – skutečně nebo jen na základě domněnky pachatele. Vývoj jedince a jeho chování ovlivňuje i kvalita vztahů a vazeb z raného dětství. Další významnou roli má sociální prostředí ve škole – pachatelé byli samotáři s narušeným sebevědomím, měli často zkušenosti se sociální distancí až izolací, s odmítnutím a šikanou (zejména psychickou). Spáchání masakru tak může být konfliktní reakcí na opakované ponižování či sociální ostrakizaci a segregaci ze strany spolužáků. Jinou z predispozic může představovat silná narcistická povaha, kdy takoví jedinci citlivě až přehnaně reagují na kritiku, odmítnutí či posměch a neúspěchy vnímají jako nespravedlnost. Pachatel se tak může vnímat jako oběť reálných či domnělých křivd a vyhledávat odplatu za účelem demonstrování své moci, již mu okolí nepřiznává. Se získáním moci rovněž souvisí pocit bezmoci (násilí je prostředek pro její získání) či naopak ze strany pachatele domnělý pocit nadřazenosti a výjimečnosti nad svými spolužáky. Jiné pachatele může ovlivnit vysněná představa zisku slávy, již by jim útok

přinesl a jíž se jim mezi spolužáky nedostává. Pachatelé již spáchaných útoků také ve většině případů disponovali přístupem ke zbraním, měli (para)militaristické sklony či zájem o násilné filmy, hudbu nebo počítačové hry. Typická byla rovněž verbalizace agresivních témat, kdy pachatelé často hovořili o násilí a přání někoho zavraždit. To úzce souvisí s únikem/prosakováním informací (tzv. *leakage*), kdy budoucí pachatelé mnohdy své plány a záměry avizují (verbálně před spolužáky či prostřednictvím sociálních sítí), avšak okolí těmto výrokům nevěnuje pozornost či je bagatelizuje, což může (zejména narcistického) jedince vyprovokovat k akci. Z hlediska prevence a predikce amokového skutku rovněž nelze přehlížet význam biologických a genetických faktorů či psychického zdraví – v některých případech se jednalo o jedince s nízkou tolerancí frustrace, s absencí pocitu viny (dehumanizace spolužáků a pedagogů), s problémy zvládat vztek či jedince s depresivními symptomy a sebevražednými tendencemi. [12, 13, 18]

3.1.2.2 Případy školních masakrů

Extrémní agrese mladistvých v podobě školních masakrů byla (a možná stále je) považována spíše za mimoevropský problém. V české společnosti problematika aktivních útočníků či vniknutí cizí osoby do objektu školského zařízení není vnímána tolik palčivě jako v USA, kde podle statistik tamní vlády došlo mezi lety 2000-2018 k 277 incidentům aktivního střelce, z toho 57 bylo spácháno ve školním prostředí. Skutečnost, že je tato trestná činnost v evropském, potažmo českém prostředí okrajová a útoky ve školských zařízení jsou páchány výjimečně, neznamená, že se tento fenomén nevyskytuje. V následujících odstavcích tak budou krátce popsány školní masakry spáchané na území Evropy, jímž se dostalo pozornosti i v českých médiích a jež budou ilustrovat to, co bylo napsáno již v předchozích podkapitolách. Útoky ve školním prostředí se nevyhýbají ani Česku, budou tak rovněž uvedeny incidenty spáchané na českých školách, i když ve většině těchto případů se jednalo o útok žáka na konkrétního pedagoga, a ne na objekt školy jako takový. [16, 19]

V evropském měřítku je Německo zemí s největším počtem úmyslných útoků ve školách, proto budou popsány jen vybrané nejzávažnější incidenty. Na území Německa a dalších evropských států došlo v průběhu let k těmto školním útokům:

- rok 2020, areál MŠ, ZŠ a gymnázia, Vrútky, Slovensko, 1 oběť;
- rok 2012, dívčí odborná škola, Brindisi, Itálie, 1 oběť;

- rok 2012, židovské lyceum, Toulouse, Francie, 4 oběti;
- rok 2009, jesle, Termonde, Belgie, 3 oběti;
- rok 2009, škola Albertville, Winnenden, Německo, 15 obětí;
- rok 2009, gymnázium Carolinum, Ansbach, Německo, 0 obětí;
- rok 2008, odborné učiliště, Kauhajoki, Finsko, 9 obětí;
- rok 2007, střední škola, Tuusula, Finsko, 8 obětí;
- rok 2006, střední škola, Emsdetten, Německo, 0 obětí;
- rok 2002, gymnázium, Erfurt, Německo, 16 obětí.

Posledním z incidentů, jenž otřásl zejména slovenskou společností, byl útok bývalého studenta (22 let) na škole ve Vrútkách. Pachatel vnikl do školy tak, že rozbil skleněnou výplň zamčených dveří. Osoby, které se mu pokusily ve vstupu do objektu a následně do tříd zabránit, ohrožoval nožem. Jeden pedagog na následky bodných zranění zemřel, další členové pedagogického sboru a žáci byli zraněni. Při následném útěku byl pachatel zabit policií. [20]

Bombový útok v Itálii spáchal muž (68 let), jenž nenáviděl ředitele školy a chtěl se mu pomstít, z toho důvodu před budovu školy nastražil výbušninu, jejíž exploze zabila 16letou studentku a dalších 5 lidí zranila. K útoku spáchanému před objektem školy rovněž došlo ve francouzském Toulouse. Tehdy neznámý pachatel ze svého skútru zaútočil střelnou zbraní na osoby přicházející na ranní vyučování. Čtyři lidé (3 žáci a 1 pedagog) při střelbě zemřeli, další osoby byly zraněny. Podle prokurátora pachatel zjevně neměl vyhlédnutý konkrétní cíl své střelby, snažil se zabít co nejvíce lidí. [21, 22]

Další tragédií, k níž došlo v prostorách školy, je útok spáchaný 20letým nezaměstnaným a osaměle žijícím mužem, jenž zaútočil na jesle v belgickém městě Termonde. Aby se pachatel dostal dovnitř, zazvonil na zvonek, a když mu zaměstnanci otevřeli, napadl je a následně vnikl do budovy, kde začal nožem útočit na pečovatelky a batolata. Na následky bodných poranění zemřeli 3 lidé (2 batolata a 1 pečovatelka) a dalších 12 osob bylo zraněno (z toho 10 dětí). Pachatel po útoku z místa ujel, avšak policie ho následně dostihla a při zatýkání u něho objevila druhý nůž a název dalších nedaleko vzdálených jeslí. Motiv činu není znám – prokurátor popřel, že by muž jednal pod vlivem drog a rovněž vyvrátil spekulace, že by se pachatel v minulosti léčil s psychickými problémy. [23]

Prvním z popisovaných německých incidentů je útok na škole ve Winnendenu, spáchaný bývalým nenápadným a průměrným studentem (17 let), jenž měl díky otcově legálně drženému arzenálu snadný přístup ke zbraním. Pachatel v dopoledních hodinách vnikl do školy a zahájil střelbu bez zjevného cíle. Během krátkého útoku zabil 9 studentů a 3 pedagogy. Po činu ze školy unikl, a i přes policejní manévry se mu podařilo uniknout z města – při útěku zahynuly další 3 nezúčastněné osoby a 2 policisté byli vážně zraněni. V následné přestřelce s policií byl postřelen, a nakonec otočil zbraň proti sobě. Ve stejném roce došlo i k dalšímu německému útoku, na gymnáziu v Ansbachu zaútočil student-maturant. Pachatel nejprve pomocí sekery rozsekal školní vrata, jimiž vnikl do školy, kde v jedné ze tříd zaútočil na studenty zápalnými lahvemi. Celkem zranil 15 osob včetně sebe. Policejním vyšetřováním bylo zjištěno, že pachatel útok dlouho plánoval. Motivem byla nenávist vůči společnosti a škole jako instituci. Pachatel se cítil nespravedlivě odstrkován a neuznáván. Avšak podle výpovědi ředitele gymnázia se nejednalo o outsidera, byl členem školního divadla, kde ho uznávali. V dokumentech zajištěných z jeho počítače plánoval pozabíjet co nejvíce studentů, přičemž počítal s tím, že bude při zásahu policie zabit – pár dní před útokem sepsal vlastní závěť. Dalším z útoků, při němž naštěstí také nedošlo k zabití žáků či pedagogů, byl čin spáchaný bývalým studentem (18 let) na střední škole v Emsdettenu. Pachatel, jenž na sobě měl připoutané výbušniny, po střelbě vzal několik rukojmí a zabarikádoval se s nimi v jedné třídě. V důsledku střelby a několika explozí nastražených výbušnin bylo zraněno 22 osob (studenti, pedagogové a zasahující policisté). Pachatel nakonec spáchal sebevraždu. Podle výpovědí bývalých spolužáků byl nevypočitatelný samotář, jenž spoustu času trávil hraním počítačových her a často vyhrožoval, hlavně dívkám, avšak jeho hrozby nebral nikdo vážně. Motivem útoku byla nejspíš pachatelova nenávist k lidem, vyplývá to z jeho dopisu na rozloučenou: *„Nenávidím lidi. To jediné, co jsem si ze školy odnesl, bylo to, že jsem nula."* Posledním zmíněným útokem z německého prostředí bude školní masakr na gymnáziu v Erfurtu, jehož pachatelem byl bývalý student (19 let), jenž byl před útokem ze školy vyloučen a nebyl připuštěn k maturitní zkoušce. Střelbu primárně zaměřil na pedagogy, jichž celkem 13 usmrtil, zabiti byli také 2 studenti a 1 policista. Zahynul i samotný útočník – když viděl, že není úniku, vzal si svůj život. Jeden z učitelů o pachateli vypověděl, že nebyl příliš nápadný a k násilí neinklinoval. Obdobně o něm hovořila i jedna z bývalých spolužaček, podle ní se jednalo o inteligentního a otevřeného člověka, jenž si rozuměl se spolužáky, avšak jednou se jí svěřil, že by rád vešel ve známost. [24, 25, 26,27]

Školní masakry byly spáchány i na území Finska. Poměrně krátce za sebou došlo ke dvěma útokům aktivních střelců. První z nich byl proveden v roce 2007 na střední škole v městě Tuusula. Pachatel, jímž byl 18letý student, se po chodbách pohyboval systematicky, klepal na dveře a střílel do nich. Rovněž se snažil školu podpálit. Jeho běsnění nepřežilo 8 lidí (7 studentů a ředitelka školy), další množství osob bylo zraněno. Nepřežil ani samotný pachatel – po útoku se střelil do hlavy a následně v nemocnici podlehl následkům zranění. Pachatel svůj čin avizoval prostřednictvím videa s názvem *Masakr na střední škole Jokela-7. 11. 2007* umístěného na internetu. Video bylo doprovázeno ostrou hudbou a byla na něm nejprve zachycena daná škola, jež následně počítačovým trikem vyletěla do vzduchu, a nakonec se ve videu objevila do ruda zbarvená fotografie muže mířícího zbraní do kamery. V doprovodném textu zaznělo, že za nepřátelé považuje individua, jež nejsou hodna lidské rasy a že má všeho dost a nechce už být součástí zkrachovalé společnosti. Pachatel užíval antidepresiva, okolím byl považován za samotáře, outsidera, třebaže jinak to byl inteligentní člověk, jenž byl fascinován válečnými počítačovými hrami, zbraněmi a revolučními myšlenkami. O rok později byla finská společnost svědkem další školní tragédie. Do budovy odborného učiliště ve městě Kauhajoki vnikl 22letý student školy a zahájil střelbu, jíž nepřežilo 9 studentů. Útočník se po incidentu střelil do hlavy a zraněním podlehl v nemocnici. Den před útokem ho vyslýchala policie kvůli videoklipům, jež umístil na internetovou stránku Youtube a v nichž natočil sám sebe na střelnici se zbraní v ruce a vyhrožoval vraždami. Nicméně po výslechu nebyl shledán nebezpečným – byl propuštěn a nebyl mu odebrán ani dočasný zbrojní pas, ani samotná zbraň. Motiv útoku zůstal neobjasněn. [28, 29, 30]

Na rozdíl od evropských případů, v českém školním prostředí byla většina útoků páchána pouze na jednotlivé pedagogy. Jediným případem útoku, při němž došlo k zabití a zranění studentů a jenž otřásl českou společností, byl incident na střední škole ve Žďáru nad Sázavou v roce 2014. Byť byl vstup do školy zabezpečen čipy, díky mladistvému vzhledu a malému vzrůstu se povedlo 26leté ženě trpící schizofrenií proniknout mezi skupinou studentů do objektu školy. V šatně následně začala ohrožovat nožem přítomnou studentku, jíž na pomoc přispěchal jiný student, jehož pachatelka pobodala. Student nakonec svým zraněním podlehl. Před příjezdem policie si pachatelka vzala další studentku jako rukojmí. Celkem došlo ke zranění 3 osob (2 studentek a zasahujícího policisty). Podle výpovědi svědkyně útoku žena křičela, že se chce nechat zabít a že chce, aby ji policie zabila, k tomu ale nedošlo. Následným policejním vyšetřováním bylo

zjištěno, že tatáž žena již podobný útok spáchala o 2 roky dříve. Tehdy se jí podařilo proniknout do školní jídelny v Havířově, kde zaútočila na náhodně vybranou žákyni – vychovatelku, jež se ji pokusila bránit, pachatelka pobodala a následně si vzala žákyni jako rukojmí. Po tomto činu jí byla soudem nařízena ústavní léčba, jež jí byla na začátku osudného roku 2014 změněna na léčbu ambulantní. [31]

Dále uvedené případy mají společný jeden atribut – útok byl vždy veden na pracovníka školy. V roce 2012 napadl 14letý žák rakovnického gymnázia svou učitelku matematiky a způsobil jí hlubokou bodnou ránu v zádech – žena se naštěstí ze zranění zotavila. Podle výpovědí spolužáků tito dva mezi sebou neměli žádný závažný konflikt. V roce 2011 byla 15letým studentem napadena a lehce zraněna sekretářka chomutovského gymnázia. Pachatel během útoku křičel, že je terorista. Ředitel školy, jenž spolu se školníkem studenta zneškodnili, vypověděl, že pachatel po útoku nejevil žádné známky vypjatých emocí a choval se racionálně. Podle školy se jednalo o jedničkáře, jenž neměl problémy ani s učením, ani s kázní. Ke smrtelnému zranění pedagoga došlo v roce 2004 na učilišti ve Svitavách – 17letý student tehdy během výuky pobodal svého pedagoga, jenž následkům zranění následně podlehl. Oba muži byli svým okolím popsáni jako nekonfliktní osoby. Pachatel byl podle svých spolužáků tichý, klidný člověk, jenž se dobře učil a neměl kázeňské problémy. Motiv činu tak zůstal nejasným. O rok dříve došlo k násilnému incidentu na královehradecké univerzitě – pedagoga tam napadl baseballovou pálkou psychicky nemocný student. V roce 2002 ve speciální škole pro sluchově a mentálně postižené ve Vodňanech 16letý žák zbil učitelku, jež před ním bránila ostatní děti, jimž ubližoval. [32, 33, 34, 35]

Útoky, jež cílily na spolužáky, pedagogy a školu jako instituci, se naštěstí policii podařilo zmařit. V roce 2009 byl zatčen 17letý student gymnázia v Novém Bydžově, jenž plánoval bombový útok na svou školu. V roce 2011 byl zmařen plán bývalého studenta Masarykovy univerzity v Brně, jenž chtěl školu zapálit a pedagogy i studenty zavraždit. V roce 2013 policie odhalila studenta, jenž plánoval střelbu v pražské střední odborné škole. [36]

3.1.2.3 Chování při útoku aktivního útočníka

Pro případ útoku aktivního útočníka vydala Policie ČR volně dostupné instruktáží video představující taktiku *Utíkej, schovej se, bojuj*. Jedná se o doporučenou reakci

na útok převzatou z amerického prostředí, kde ji propaguje především Ministerstvo vnitřní bezpečnosti (Department of Homeland Security). Taktika představuje 3 základní a jednoduché postupy činěné v závislosti na okolnostech útoku. Pokud je to možné – aktivní útočník se nachází v delší vzdálenosti či v jiné části objektu – primární aktivitou by měl být útěk z místa útoku do bezpečí. Není-li útěk možný či by nebyl efektivní (útočník je opodál), je třeba se schovat v místnosti (třídě apod.). Dveře je nutné zamknout a zablokovat pomocí školních lavic či jiného nábytku. V místnosti by se jedinci měli ukrýt (ideálně v leže) co nejdále od dveří, nejlépe za velkými kusy nábytku (skříně, police). Rovněž je nutné, aby zhasli světla a vydrželi v absolutní tichosti, tzn. že je také třeba přepnout mobilní telefony do tichého režimu. V této fázi je rovněž vhodné najít si v místnosti potenciální zbraně pro boj s útočníkem. Ať už při útěku, nebo ukrytí je též nezbytné o nastalé informaci vyrozumět policii. Jako poslední možnost by se měl volit boj – postavit se útočníkovi je třeba, dojde-li k přímému ohrožení života, tj. jedinec neměl možnost utéci například z důvodu, že se útočník nacházel v jeho těsné blízkosti, nebo útočník pronikl do místnosti, v níž se jedinec ukrýval. V takovém případě je doporučeno snažit se bojovat o svůj život s cílem zneškodnit útočníka za použití síly, násilí a jakýkoliv předmětů, jež mají potenciál ho zranit (například přenosné hasicí přístroje, židle či stojanové věšáky). Po příjezdu policie je nutné zůstat v klidu a poslouchat přikázané instrukce. Rovněž je třeba držet ruce před tělem ve viditelné poloze, vyvarovat se křiku a prudké gestikulaci i pohybům. [37, 38]

Je třeba zmínit, že některé americké manuály zmiňují ještě jinou taktiku, jejíž aplikace je primárně doporučena pro případ útoku ve školském zařízení. Jedná se o taktiku *lockdown, drop and cover*, z níž je zcela vynechána instrukce utíkat. Naopak doporučený postup je zamknout se ve třídě, zmlknout a ukrýt se, následně přivolat policii a o nastalé situaci uvědomit i zbylé osoby nacházející se ve škole. Za tímto účelem by škola měla mít ustanovený systém „amok alarmu“, jehož spuštění bude okamžitě informovat pedagogy a žáky o tom, že došlo k útoku (či jeho hrozbě) a že je nutné zahájit danou činnost. V českém prostředí obdobnou taktiku doporučuje dokument vydaný Ministerstvem vnitra (*Základy ochrany měkkých cílů-Metodika)*, v němž je uvedeno, že v případech, kdy se střelba odehrává například před objektem či u vstupní recepce (vchodu), je bezpečnější zůstat uvnitř budovy a do příjezdu policie se uzamknout v místnostech (tzv. lockdown procedura). [18, 39]

3.2 Bezpečnost ve školských zařízení

V této podkapitole budou popsána preventivní i bezpečnostní opatření a postupy, jež je ze strany školského zařízení nutné přijmout a implementovat do své dokumentace s cílem předcházet vzniku dříve zmíněných MU, snížit pravděpodobnost jejich vzniku a zajistit účinnou připravenost pro jejich případné řešení, a ve výsledku tedy zaručit bezpečnost a ochranu všech osob, jež se v dané škole nacházejí.

Povinnosti zajišťující bezpečnost a ochranu zaměstnanců (tedy pedagogů) a žáků vyplývají zejména ze Zákoníku práce (Zákon č. 262/2006 Sb.) a Školského zákona (Zákon č. 561/2004 Sb.). Osobou odpovědnou za plnění těchto povinností je nejčastěji ředitel školy. Z funkce statutárního zástupce školského zařízení zajišťuje bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání tím, že zodpovídá za vytvoření podmínek pro bezpečné a nezávadné školní prostředí, a současně z funkce zaměstnavatele je povinen *„zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, týkající se výkonu práce.“* Za tímto účelem je ředitel povinen přijímat na základě vyhledávání, zhodnocení a analýzy rizik (souvisejících s činnostmi a prostředím školy) opatření k prevenci rizik, jimiž jsou veškerá opatření vyplývající z jiných právních předpisů vztahující se k bezpečnosti a ochraně zdraví a jejichž cílem je předcházet vzniku rizik, eliminovat je, případně minimalizovat působení rizik neodstranitelných. Tato opatření jsou pak základem pro zpracování dokumentace k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (tzv. BOZP), s níž musí být zaměstnanci pravidelně seznamováni. Škola musí o možném ohrožení bezpečnosti a zdraví i o daných opatření pravidelně poučit rovněž žáky, přičemž podmínky zajištění jejich bezpečnosti včetně ochrany před sociálně patologickými jevy, projevy diskriminace a násilí upravuje školní řád, jenž vydává ředitel školy a s jehož veškerým obsahem musí prokazatelně seznámit žáky i zaměstnance – stanovené pokyny a povinnosti jsou pak žáci povinni dodržovat. Ředitel školy pro zpracování konečného přehledu rizik včetně opatření a osob určených k jejich řešení (tj. dokumentace pro MU) může použít dokument *Krizová karta* vydaný za tímto účelem MŠMT (viz Příloha 2). [40, 41, 42]

3.2.1 Požární bezpečnost

Na úseku požární bezpečnosti školskému zařízení jako právnické osobě vyplývají povinnosti především ze Zákona o PO a Vyhlášky o požární prevenci. Za plnění požadavků, jež tyto právní předpisy určují, zodpovídá ředitel školy. Nicméně povinnost počínat si tak, aby nedošlo ke vzniku požáru, má každá fyzická osoba (tedy zaměstnanci i žáci). [9]

Zákonné povinnosti a požadavky jsou stanoveny jak pro případ prevence požárů, tak i pro případ jejich vzniku s cílem minimalizovat negativní dopady této MU na životy a zdraví osob. Za tímto účelem je škola jako právnická osoba povinna zabezpečovat vybavení daných prostor věcnými prostředky požární ochrany (tj. například hasicími přístroji a hydranty) a požárně bezpečnostními zařízeními – jejich potřebné množství a druhy, jimiž musí být školské zařízení vybaveno, jsou dány zvláštními předpisy a technickými normami. Pro představu lze zmínit, že požárně bezpečnostními zařízeními se rozumí mimo jiné zařízení pro únik osob při požáru (požární či evakuační výtah, nouzové osvětlení, výstražné zařízení atd.); zařízení pro požární signalizaci (např. elektrická požární signalizace – EPS nebo autonomní signalizace požáru); zařízení pro potlačení požáru (např. samočinné hasicí systémy) a další. EPS zabezpečuje včasnou detekci požáru – z toho důvodu je připojena na ústřednu, jež po prověření, nejedná-li se o planý poplach, předává poplachový signál dál, a tím přivolává hasičskou pomoc. Ústředna rovněž může spouštět alarm a evakuaci objektu. Dalším zařízením, jež autonomně detekuje vznikající požár, jsou hlásiče požáru. Jedná se o bodové detektory instalované u stropu tak, aby byly schopny zachytit kouř stoupající ze vzniklého požáru. V případě detekce i poměrně nevelkého množství kouře spustí varovný akustický poplach, a tím zajistí včasné varování osob o vzniku požáru. Pro zajištění účinné odezvy na detekovaný vznikající požár může být využito stabilního hasicího zařízení (ideálně sprinklerového či mlhového zařízení), jež se krátce (obvykle v rozmezí 1-5 minut) po vzniku požáru samočinně aktivuje a zahájí hašení. [4, 10, 43]

Právnická osoba má dále povinnost označovat pracoviště příslušnými bezpečnostními značkami – pokyny, příkazy a zákazy vztahující se k požární ochraně. Jedná se například o červené informativní značky pro věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení či zelené informativní značky pro označení a směr únikové cesty

a nouzového východu. Únikové cesty, jež slouží k bezpečné evakuaci osob z ohroženého objektu, musí být za tímto účelem udržovány trvale volné a průchodné (např. nesmí být zastavěny hořlavým materiálem) a musí být dostatečně osvětlené (např. nouzovým osvětlením). K nouzovým východům musí být rovněž zajištěn volný přístup a musí umožnovat trvale volný průchod. Dveře, jimiž budou osoby unikat a opouštět objekt, se musí podle technických norem otevírat ve směru úniku. [9, 44]

Další z povinností, jež musí školské zařízení jako právnická osoba plnit, je zpracování dokumentace požární ochrany stanovující podmínky požární bezpečnosti. Její povinný obsah udává Vyhláška o požární prevenci – pro účely práce a z hlediska zajištění připravenosti na MU požár je stěžejní zmínit 2 konkrétní součásti, a to požární evakuační plán, jenž upravuje postup osob při evakuaci z ohroženého objektu, a požární poplachovou směrnici, jež vymezuje přesné činnosti zaměstnanců při vzniku požáru a jež musí být zveřejněna na dobře viditelném a trvale přístupném místě. Konkrétní výčet náležitostí, jež musí tyto 2 dokumenty obsahovat, je opět vymezen legislativně a je uveden v Příloze 3. [4]

Právnická osoba musí rovněž zabezpečit školení (vstupní a periodické) všech zaměstnanců o požární ochraně. Dodržování této i dříve uvedených povinností (včetně těch nezmíněných) podléhá pravidelné kontrole. Tu jsou fyzické osoby povinny zabezpečovat prostřednictvím odborně způsobilé osoby či formou preventivní požární hlídky (pokud ji zřizují), jejímž úkolem je rovněž zjišťování stavu zabezpečení požární ochrany, dodržování podmínek požární bezpečnosti a dohled nad plněním povinností vyplývajících z předpisů o požární ochraně. Cílem její činnosti je odstranění zjištěných závad a nedostatků. [4, 9]

3.2.2 Vnější a vnitřní bezpečnost

Z hlediska možnosti násilného útoku patří školská zařízení mezi tzv. měkké cíle – to jsou objekty (prostory) s častou koncentrací většího počtu osob a zároveň úroveň jejich zabezpečení proti ozbrojeným útokům je minimální a nedostačující. Tyto dva aspekty pro pachatele představují jistou „atraktivitu“ cíle – v snadno přístupných a nedostatečně střežených objektech se nachází značný počet neozbrojených, a tedy lehce zranitelných osob, jež jsou tedy pro útočníka snadným terčem. Z hlediska zranitelnosti jsou specifickým cílem zejména právě školská zařízení. Vzhledem k přítomnosti velkého

počtu mimořádně zranitelných dětí a jejich významu, jenž pro své rodiny i celou společnost mají, jsou útoky na školy vnímány palčivě jako jedny z nejhorších. [45]

Přesto ze strany ředitelů škol docházelo (a v některých školách nejspíše stále dochází) k podceňování a opomíjení (na základě obvyklé výmluvy *„Nejsme v Americe“*) zajištění zejména vnější (objektové) bezpečnosti objektu školy. Jisté prozření v tomto směru přinesl dříve zmiňovaný násilný útok ve škole ve Žďáru nad Sázavou (říjen 2014). Na základě této události provedla Česká školní inspekce kontrolu stavu zajištění základní bezpečnosti ve školách, jejímž výsledkem bylo v listopadu 2014 vydání *Tematické zprávy: Bezpečnost ve školách a školských zařízení* (dále jen Tematická zpráva) s množstvím bezpečnostních doporučení představující nepodkročitelné minimum. Na událost reagovalo i MŠMT a za tímto účelem vydalo *Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení – Minimální standard bezpečnosti* (rok 2015), jež vychází z Tematické zprávy a opírá se o její závěry. Přesto v současné době neexistuje ucelený právně vymahatelný předpis, jenž by zajištění bezpečnosti škol proti ozbrojenému útoku zaštiťoval. Na rozdíl od protipožárních opatření tak bezpečnostní opatření proti aktivnímu útočníkovi na školách nejsou jednotná – liší se úroveň zajištění (zejména vnější) bezpečnosti a každý ředitel za tímto účelem využívá jiných prostředků, kdy vychází zejména ze stavebně-technických a hygienických předpisů i norem pro technické, materiální a minimální prostorové vymezení objektu školy, jež se ale z většiny zaměřují na požární bezpečnost a bezpečnost žáků před úrazy. [42, 46]

Jistou výjimku v tomto směru představuje poměrně nová (z roku 2016) technická preventivní norma *ČSN 73 4400 Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívaní škol a školských zařízení* s cílem vytvořit základní bezpečností standard pro snižování rizik spojených s ochranou osob a majetku. Je využitelná pro všechny veřejné, soukromé nebo státní instituce. Norma upravuje zejména zásady a koncepční řešení pro plánovače a projektanty při prvotním plánování výstavby či rekonstrukce. Přesto lze některé její bezpečnostní opatření implementovat a aplikovat do stávajících školských zařízení. Jedná se například o definování a analýzu bezpečnostních rizik, audit stávajících bezpečnostních opatření, instalaci technických prostředků ochrany, zavedení režimových a organizačních opatření či pravidelné konání školení zúčastněných osob. Nutno podotknout, že bezpečnostní požadavky kladené

na řešení vstupů do škol jsou v rozporu s požárními normami – zatímco z pohledu bezpečnostního specialisty by měly dveře otevírány směrem do místnosti (z důvodu snadnějšího a více účinného zatarasení v případě ozbrojeného útoku), požární normy a předpisy (právně vymahatelné) vyžadují opak - dveře otevíratelné ve směru úniku. S tím souvisí i další výhoda této normy – shrnuje značné množství právních předpisů i technických norem a doporučení vztahujících se k zajištění bezpečnosti ve školách, a tedy napomáhá k lepší orientaci v nich. [47, 48]

Ředitelé škol se rovněž při zajišťování bezpečnosti proti ozbrojenému útoku (potažmo vstupu cizí osoby do objektu) mohou inspirovat návodem, jenž poskytuje dokument *Základy ochrany měkkých cílů-Metodika* vydaný Ministerstvem vnitra. Ať už se budou řídit doporučeními této metodiky či pokyny dříve popsaných materiálů, měli by klást důraz na zajištění následujících opatření, jež všechny uvedené dokumenty obdobně zmiňují. Každá škola by tak měla mít:

- sepsanou bezpečnostní dokumentaci a vytvořený plán, jenž bude definovat postupy pro případ ozbrojeného útoku a určovat konkrétní osoby odpovídající za plnění úkolů;
- sepsaná a do praxe zavedená bezpečnostně režimová opatření;
- zaměstnance seznámené s plánovanými postupy a zavedenými bezpečnostními opatřeními, jež jim budou každoročně opakována;
- v rámci bezpečnostních seminářů (školení) proškolené vedoucí pracovníky i ostatní zaměstnance;
- pro žáky a veřejnost stanoven pouze jeden vchod;
- uzamčené, kontrolované a monitorované (technicky – kamerami, personálně – vrátným či školníkem) vchody a vstupy do objektu školy;
- zajištěný areál školy proti vstupu cizích osob (za využití plotů);
- autorizaci vstupu do budovy školy (prostřednictvím např. čipů, karet, turniketů);
- dozor nad žáky při ranním příchodu do školy;
- opatření, jímž se při vstupu cizí osoby do budovy školy bude zajišťovat její identifikace a ověřovat účel její návštěvy;
- systém varování: vnitřní alarm pro případ ozbrojeného útoku, ideálně rozlišený od požárního poplachu;

- možnost uzamčení každé třídy;
- pravidelně provedený praktický nácvik zaměřený na koordinaci a ověření postupů stanovených v daném plánu. [39, 46, 49]

Zmíněná bezpečnostní opatření musí být z důvodu jejich účelnosti a funkčnosti vzájemně kompatibilní a propojená, tzn. jsou-li v objektu školy instalovány technické bezpečnostní prostředky, je nutné opatřit jedince, jenž je bude ovládat, a proškolit ho o jejich správném používání tak, aby nedocházelo k degradaci jejich bezpečnostní funkce apod. Rovněž je nutné, aby daná opatření byla přijímána komplexně, neboť zavedení pouze jednoho z opatření je naprosto neúčelné a nedostačující. [48]

Nutno podotknout, že zmíněná bezpečnostní opatření jsou určena pro zajištění vnější bezpečnosti (proti vstupu cizí osoby). Nicméně z uskutečněných školních útoků (včetně těch, jež byly uvedeny v dřívější podkapitole) vyplývá, že útočníkem je mnohdy (bývalý) žák či student dané školy. Z toho důvodu je nutné dbát i na zajištění vnitřní bezpečnosti, tzn. vytvářet výchovné programy a strategie, díky nimž bude ve škole vznikat přívětivé a pozitivní sociální prostředí, tudíž riziko, že potenciálním pachatelem se stane jeden ze studentů, bude minimalizováno. Je tedy nutné zaměřit pozornost zejména na prevenci šikany, agrese i násilí a projevů rizikového chování – ředitel školy přitom může vycházet z materiálů vydaných MŠMT (jedná se především o *Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže* a o *Metodický pokyn k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízení*). Za tímto účelem by žáci měli být seznamováni se způsoby, jak zmírňovat následky školní frustrace či zdravě zvládat životní stresy. Rovněž je vhodné informovat pedagogy, aby si všímali jakýkoliv nepatřičných změn a varovných signálů v chování i komunikaci žáků. Jakékoliv projevy či avíza násilí (např. v písemných pracích, ve výtvarných dílech či na sociálních sítí), byť se může jednat o maličkosti, nesmí být ignorovány a bagatelizovány. Pro zajištění vnitřní bezpečnosti školy je rovněž stěžejní, aby školním řádem bylo jasně zakázáno nošení zbraní do školy a v rámci výchovných opatření byly vymezeny přísné postihy za porušení tohoto zákazu. Také je třeba žáky vést k tomu, aby jakékoliv jeho nerespektování v zájmu vlastní ochrany nahlašovali. [42, 50]

Na efektivní zajištění bezpečnosti daného objektu má významný podíl i skutečnost, že všechny osoby, jež se v něm nachází, vědí, co dělat v případě ohrožení (ať už se jedná

o požár či ozbrojený útok). Je tedy životně nezbytné, aby nejen pedagogové, ale i žáci znali postupy, jak těmto MU předcházet a jak se zachovat při jejich vzniku, aby si co nejlépe ochránili své životy i zdraví. To, jakým způsobem takové znalosti žáci (či pedagogové) získávají, bude uvedeno v následujících podkapitolách.

3.3 Preventivně výchovná činnost

Preventivně výchovná činnost (dále jen PVČ) je souhrn činností a opatření (organizačních, provozních a technických), jež jsou zaměřeny na vzdělávání dětí a obyvatelstva v oblasti ochrany člověka za MU a v oblasti požární ochrany. PVČ je založena na systematickém a cíleném předávání informací o možném vzniku MU, o charakteru ohrožení, o sebeochraně a o vzájemné pomoci při ochraně životů z důvodu předcházení vzniku MU, nežádoucího chování či případně jejich zmírnění. Cílem PVČ je tak preventivně informovat občany, aby byli následně schopni adekvátně reagovat před vznikem či při MU a byli schopni ochránit sebe i své blízké, a tedy snížit počet ztrát na životech i majetku. Působení PVČ je zacíleno na všechny věkové skupiny (od dětí předškolního věku, přes žáky základních a středních škol až po dospělé občany včetně seniorů a cizinců). [11]

Obsah a forma PVČ vychází ze současných právních předpisů se záměrem dosáhnout u obyvatelstva co nejlepších znalostí a dovedností pro případ vzniku MU. Ministerstvo vnitra na základě *Zákona o požární ochraně* stanovuje zaměření PVČ a propagační činnosti v oblasti požární ochrany. Tyto činnosti následně zabezpečuje Hasičský záchranný sbor (dále jen HZS), jemuž rovněž *Zákon o IZS* stanovuje povinnost organizovat instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva. Povinnost organizovat PVČ v oblasti požární ochrany přísluší i obcím a obecním úřadům. Rovněž občanská sdružení, veřejně prospěšné organizace a další orgány působící na úseku požární ochrany se ze zákona mohou podílet na PVČ. [2, 9]

Gestorem a hlavním koordinátorem v oblasti PVČ je HZS, jenž v roce 2019 (rok 2020 z důvodu pandemické situace neuvádím) zorganizoval 1 248 aktivit, v jejichž rámci bylo proškoleno 78 235 dětí předškolního, základního i středního vzdělání. Na celostátní úrovni PVČ zajišťuje koordinátor z GŘ HZS se svou pracovní skupinou, kteří každoročně vymezují obsahové zaměření PVČ. To je následně implementováno na úrovních

HZS krajů, jež na území svých krajů plní stěžejní koordinační funkci v oblasti PVČ, přičemž spolupracují s obcemi a dalšími organizacemi, jež v této oblasti působí. Krajská skupina PVČ dále koordinuje způsob realizace přípravy pedagogů k výuce předmětu ochrany člověka za MU, přičemž školám poskytuje pomoc při jeho začleňování do osnov. Ať už na krajské, nebo celostátní úrovni rovněž koordinátoři PVČ se svými pracovními skupinami spolupracují na tvorbě příruček, materiálů a pomůcek určených pro výuku žáků a pro přípravu pedagogů, jež jsou obsahově zaměřeny na tematiku týkající se čísel tísňového volání, varování, žádoucího chování při různých typech MU (např. požár, povodeň či únik nebezpečných látek), opatření k ochraně zdraví a záchraně osob či předcházení požárů a používání hasicích přístrojů. Materiály PVČ jsou vydávány buď přímo GŘ HZS, nebo ve spolupráci s jinými nakladateli (např. ALBRA, Fortuna) či jsou dostupné on-line na internetových stránkách v podobě různých brožur, pracovních listů či videoklipů nebo jsou vysílány v rámci televizních spotů. Konkrétní výčet v současnosti dostupných materiálů v oblasti PVČ je uveden v Příloze 1. Nutno podotknout, že se z velké části jedná o materiály starší více jak 15 let, tedy lze diskutovat jejich aktuálnost vzhledem k neustálému vývoji především školních osnov a právního prostředí. [3, 11]

Významnou roli v oblasti PVČ a předávání informací zejména žákům škol mají preventivní programy či projekty. Jedním z nejznámějších a nejúspěšnějších je preventivně výchovný program *Hasík CZ – Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva*, jenž původně vznikl v roce 1996 na stanici HZS Bruntál – od roku 2001 je jeho oficiálním realizátorem spolek Citadela Bruntál, z.s. Do roku 1998 probíhala tvorba metodiky a zkušební ověřování na školách. Na přelomu tisíciletí došlo k vydání prvních publikací a metodických příruček, jež jsou neustále aktualizovány (poslední vydaná je z roku 2015), a program se začal šířit z Bruntálska do zbytku země – v současnosti je realizován ve spolupráci s 10 HZS krajů. Odborně vyškolení instruktoři z řad HZS nebo dobrovolných hasičů přednášejí žákům na základních i středních školách zejména tematiku žádoucího chování za MU a první pomoci. Předloni takto proškolili 59 226 žáků. Cílem programu je naučit děti důležité informace z oblasti požární prevence a ochrany obyvatelstva a vzbudit v nich zájem i vztah k dané problematice, jež pak mohou předávat v rámci svých rodin. [51, 52]

Dalším z projektů PVČ je poměrně nový (r. 2018) vzdělávací projekt *Hasiči do škol*, vytvořený ve spolupráci HZS Zlínského kraje, HZS Ústeckého kraje a krajského úřadu Ústeckého kraje, zaměřený na výuku tematiky ochrany člověka za MU. Vzhledem k tomu, že pro většinu pedagogů je výuka této problematiky složitá a špatně uchopitelná, byly v rámci tohoto projektu vytvořeny komplexní (přesto snadno použitelné) výukové materiály pro podporu vzdělání žáků v oblasti ochrany člověka za MU – konkrétně se jedná o témata týkající se MU a IZS, chování za MU, požáru, živelních pohrom a havárií. Materiály, jež sestávají z interaktivní prezentace, pracovních listů, teoretické příručky pro učitele a kazuistik, jsou rozpracovány pro jednotlivé ročníky 2. stupně základních škol a jsou poskytovány zdarma všem českým školám. [53]

Na úseku PVČ působí i nezisková organizace *Záchranný kruh*, jež sdružuje záchranářské subjekty a další instituce. V rámci svých projektů například vytvořili vzdělávací mobilní aplikace a bezpečnostní informační systém určený pro města a obce, dále realizují vzdělávací akce pro širokou veřejnost či vytváří preventivní a vzdělávací materiály pro pedagogy i žáky, zaměřené na první pomoc, požáry, MU, bezpečnost v dopravě, ale i osobní nebezpečí (zneužívání, šikana, závislost apod.). Vytvořené materiály (zejména informační letáky a instruktážní i varovné videoklipy) jsou volně dostupné na internetových stránkách organizace, vzdělávací materiály určené pro školy (interaktivní kurzy, pracovní listy a metodiky) jsou k dispozici zdarma po přihlášení. Z praktického hlediska má stěžejní význam projekt *Svět záchranářů* – v Karlových Varech vznikl areál (v podstatě jakési městečko), jenž je tvořen například interaktivními simulátory a trenažéry, speciálními budovami (improvizovaná nemocnice, policejní služebna, hasičská stanice včetně odpovídající techniky) či dopravním hřištěm a kde se třídy či rodiny naučí, jak si přivolat pomoc a jak se zachovat při různých typech MU a nehodách. [54, 55]

V oblasti PVČ se o praktickou výuku snaží i HZS, proto na svých stanicích každoročně pořádá exkurze a dny otevřených dveří se zaměřením na ukázku požární techniky nebo v rámci bezpečnostních dnů či jiných akcí provádí ukázku zásahů simulovaných MU. Pro účely praktické realizace PVČ v rámci besed a přednášek byly u 7 HZS krajů vytvořeny multimediální učebny, jejichž vybavení moderními technologiemi umožňuje interaktivním způsobem zkvalitnit výuku a snadněji i rychleji si osvojit vzorce chování při vzniku MU. [11, 56]

PVČ probíhá i ze strany Policie ČR (či městské policie), její témata jsou zaměřena především na dopravní bezpečnost a bezpečnost jednotlivce. Z hlediska bezpečnosti škol a zvýšení jejich připravenosti na případný útok vznikl projekt *Ozbrojený útočník ve škole*, jenž představuje soubor preventivních informací a opatření v teoretické i praktické rovině. Ve škole zapojené do projektu je provedena bezpečnostní prohlídka i audit, její zaměstnanci jsou školeni v první pomoci a je jim představeno doporučené chování při útoku, jež následně nacvičují i v rámci modelových situací. Projekt si klade za cíl snížit pravděpodobnost vzniku útoku aktivního střelce v dané škole a zvýšit schopnost jejích zaměstnanců adekvátně a účinně reagovat při této MU tak, aby možné negativní dopady útoku byly minimální. [57]

Problematikou bezpečnosti školských zařízení se rovněž zabývá *Asociace bezpečná škola, z.s*. Školám v této oblasti nabízí odbornou pomoc a vedení, také pořádá školení a semináře, jež jsou zaměřeny na základy bezpečnosti školských zařízení a na varovné signály pachatele – za tímto účelem Asociace vydala odbornou publikaci i pracovní list a rovněž pravidelně vychází její newsletter. [58]

3.4 Výuka tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí

Formy předávání informací obyvatelstvu (respektive žákům) o tom, jak se chovat za různých MU, prošly řadou změn. V letech 1973-1991 byli žáci v tomto směru vzděláváni v rámci povinného předmětu *Branná výchova*, avšak v roce 1991 došlo ke zrušení dosavadního zákona o branné výchově a výuce této tematiky se na školách přestala věnovat větší pozornost. Vlivem zániku bipolárního rozložení světa, kdy ustoupila hrozba války, došlo k bagatelizaci významu branné výchovy (a přidružených témat),
a tedy i k opomíjení a podceňování připravenosti občanů na vznik MU jak vojenského, tak i nevojenského charakteru. Nicméně po vzniku samostatné České republiky byla přijata nová Ústava (č. 1/1993 Sb.) a i kvůli tomu došlo ke změně pohledu na problematiku civilní ochrany (respektive ochranu obyvatelstva) – již za ni výlučně neodpovídá jen stát, povinnost a spoluzodpovědnost za svoji ochranu a bezpečnost náleží každému občanu. Z toho důvodu vzrostla potřeba připravit obyvatelstvo na zvládání MU a nejvíce efektivní se jevila varianta, kdy příprava bude realizována přímo ve školách. K opětovnému zavedení výuky zaměřené na ochranu obyvatelstva

za MU a nevojenských krizových situací přispěl v roce 1999 *Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů*. [59, 60]

Nicméně ničivé povodně na území ČR v roce 2002 poukázaly na důsledky široké nevědomosti a neznalosti občanů v oblasti ochrany vlastního života a zdraví a zvládání MU i běžných rizik. Z toho důvodu byl zmíněný Pokyn z roku 1999 zrušen a v roce 2003 nahrazen aktualizovanou stávající verzí (*Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů, č.j. 12 050/03-22 ze dne 4.3.2003*) doplněnou o platné učební texty. Pokyn ve svém dodatku stanovil rozsah výuky tohoto předmětu (nejméně 6 vyučovacích hodin ročně), jeho cíle (osvojit si tematiku varovného signálu, tísňového volání, evakuace a zásad opuštění ohroženého prostoru, činností IZS a poskytování první pomoci) a jeho obsahové zaměření (živelní pohromy, zásady chování, únik nebezpečných látek, improvizovaná ochrana, činnost při nálezu nebo použití výbušniny či podezřelého předmětu). Dále se v něm uvádí, že tematika ochrany člověka za MU bude zařazena samostatně nebo v rámci jiných předmětů na základě rozhodnutí ředitele školy. [59, 61]

Avšak v roce 2004 došlo k přijetí nového školského zákona (Zákon č. 561/2004 Sb.), a tím i ke změně v principech politiky vzdělávání žáků na všech typech škol – klasické učební osnovy byly nahrazeny tzv. rámcovými vzdělávacími programy (dále jen RVP), což školským zařízením umožnilo jistou volnost ve vzdělání, neboť již nejsou nuceny striktně plnit předepsané učební osnovy, důraz je kladen na očekávané výsledné znalosti. RVP představují kurikulární dokumenty vytvářené na státní úrovni a vymezující povinné rámce vzdělání pro jeho jednotlivé úrovně (předškolní, základní i střední). Stanoví zejména povinný obsah vzdělávání, jeho cíle, formy, délku a organizační uspořádání a rovněž formulují očekávanou úroveň vzdělání u absolventů. Zásady určené v RVP jsou pak na školní úrovni přenášeny a zpracovány v rámci školních vzdělávacích programů, jež vytváří školské zařízení nebo ředitel školy a podle nichž se následně realizuje vzdělávání na jednotlivých školách. Na úrovni středního vzdělávání se podle nových RVP začalo vyučovat od roku 2009 na gymnáziích a na středních odborných školách mezi lety 2007-2014 v závislosti na oboru vzdělání. První až šesté ročníky základních škol podle nich začaly vyučovat od roku 2007 a zbylé od roku 2011, nicméně v roce 2013 se obsah a rozsah výuky dané problematiky následně zčásti měnil vlivem úprav implementovaných do revidovaného vydání RVP pro základní

vzdělání, jež podrobněji specifikuje a rozpracovává (kromě jiného) tematiku dopravní výchovy a ochrany člověka za MU. [41, 59]

Podle současně platných RVP pro základní vzdělávání je tematika ochrany člověka za MU vyučována na prvním i druhém stupni. Na prvním stupni je tato problematika koncipována v rámci vzdělávací oblasti *Člověk a jeho svět*, jež je členěna do pěti tematických okruhů – jedním z nich je i *Člověk a jeho zdraví*, v němž si žáci osvojují bezpečné chování a vzájemnou pomoc při různých životních situací včetně MU. Pozornost je věnována především poznávání a upevňování preventivního chování a chování při MU (a jiných situací, jež ohrožují zdraví a bezpečnost). Učivo je tak zaměřeno na dopravní bezpečnost, čísla tísňového volání, správný způsob přivolání pomoci, dále na problematiku požárů, IZS, varovného signálu, evakuace a rovněž je probíráno poskytování první pomoci při drobných poranění. Očekávaným výstupem výuky je příprava žáků, aby adekvátně reagovali na pokyny dospělých při MU. Od žáků vyšších ročníků prvního stupně se očekává, že budou schopni uplatňovat žádoucí způsoby chování při MU, rovněž ošetřit drobná poranění a přivolat lékařskou pomoc. Na druhém stupni je tematika ochrany člověka za MU zařazena zejména v rámci vzdělávací oblasti *Člověk a zdraví* a je realizována ve vzdělávacím oboru *Výchova ke zdraví*. Obsahově navazuje na učivo probírané na prvním stupni, navíc je přidána látka zabývající se klasifikací MU, základními úkoly ochrany obyvatelstva, prevencí vzniku MU a činnostmi při a po MU. Z hlediska prevence případného násilí a konfliktů mezi žáky má význam i zařazení tematiky šikany a psychohygieny – žáci jsou seznamováni s dovednostmi pro předcházení a zvládání stresu a jak vyhledat pomoc při problémech. Je očekáváno, že žáci na základě získaných znalostí budou aktivně předcházet situacím ohrožující zdraví a bezpečnost, při jejich vzniku uplatní adekvátní způsoby chování, v případě potřeby poskytnou odpovídající první pomoc a při vzniku sociálně patologických jevů vyhledají odbornou pomoc. Okrajově se dané tematice věnuje i vzdělávací obor *Přírodopis*, v rámci něhož jsou žáci seznamováni s MU způsobenými přírodními jevy (s orientací na nejčastější naturogenní MU v ČR), jejich možnými dopady a ochranou před nimi. Obdobná problematika je probírána i v rámci vzdělávacího oboru *Zeměpis* – část učiva je zaměřena na živelní pohromy a chování při nebezpečí jejich vzniku. Učební látka týkající se havárií chemických provozů a chování při únicích nebezpečných látek byla doposud vykládána v rámci vzdělávacího oboru *Chemie*. Avšak revidované vydání

RVP pro základní vzdělání, jež vyjde v platnost v září 2021, tuto problematiku z učiva vypouští. [62, 63]

Výuka tematiky ochrany člověka za MU na gymnáziích obsahově navazuje na stejnojmennou vzdělávací oblast z druhého stupně základního vzdělání – je tak na základě RVP pro gymnázia rovněž zařazena do vzdělávací oblasti *Člověk a zdraví*, konkrétně do vzdělávacího oboru *Výchova ke zdraví*, přičemž o tom, v jakém ročníku a jakým způsobem bude výuka realizována rozhoduje konkrétní školské zařízení. Zatímco základní vzdělávání cílilo na výuku prevence a ochrany vlastního zdraví i bezpečí, v rámci gymnaziální výuky jsou dosud získané znalosti rozšiřovány a prohlubovány tak, aby byli absolventi schopni aktivně chránit zdraví či bezpečnost a řešit situace, jež je ohrožují, i v rámci širší komunity (rodiny, pracoviště, okolí, obce atd.). Studenti jsou tedy seznamováni se způsoby vyhlášení hrozby či vzniku MU, se živelními pohromami i jinými MU, únikem nebezpečných látek a první pomocí se zaměřením na osvojení způsobů žádoucího chování a praktických postupů v případě MU. Obdobně jako na druhém stupni základního vzdělání je rovněž do tohoto vzdělávacího oboru začleněna i problematika násilí, šikany, zátěžových situací, stresu, sociálně patologických jevů a jejich prevence včetně psychohygieny. Od studentů, absolvující danou výuku, se očekává, že budou schopni se samostatně rozhodnout, jak se adekvátně zachovat při konkrétní MU, poskytnout či zajistit nezbytnou první pomoc při úrazech a náhlých zdravotních příhodách a v zátěžových situací aktivně uplatňovat naučené způsoby relaxace a regenerace. [64]

Na středních odborných školách je ve většině případů (v závislosti na oboru vzdělání) tematika ochrany člověka za MU zařazena do vzdělávací oblasti *Vzdělávání pro zdraví*, jejímž cílem je vybavit studenty znalostmi pro preventivní a aktivní péči o zdraví a bezpečnost. Učivo je tak zaměřeno na zásady chování v situacích ohrožující osobní bezpečí a za MU, dále se základními úkoly ochrany obyvatelstva (varování a evakuace) a rovněž s poskytováním první pomoci. Absolvent výuky by měl být připravený racionálně jednat v situacích osobního i veřejného ohrožení. [65]

Vzhledem k začlenění tematiky ochrany člověka za MU do RVP vyvstala pedagogům povinnost předávat žákům informace z oblasti, jež je dosti obšírná a v níž se mnoho pedagogů neorientovalo (neorientuje). Na značnou absenci adekvátně

připravených pedagogů reagovala *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020*, z níž pro MŠMT vyplynul úkol začlenit danou tematiku do studijních programů pedagogických fakult. Připravený materiál, zpracovaný v rámci plnění úkolu, Vláda ČR schválila a svým usnesením (č. 734 z 5. října 2011) začlenila tematiku „*Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova"* do studijních programů pedagogických fakult. Vytvořený materiál, jehož účelem je v rámci pregraduálního vzdělávání studentů pedagogiky utvořit systémový přístup a společný vědomostní základ, je rozpracován pro více cílových skupin budoucích pedagogů s ohledem na zaměření jejich studia. Z didaktického pohledu tak vznikly 3 studijní základy. *Studijní základ I* představuje minimální vědomostní základ určený pro všechny budoucí pedagogy, kteří by měli mít základní povědomí a dovednosti, jak předcházet MU a jak při jejich vzniku ochránit sebe a své žáky. *Studijní základ II* je určen pro studenty oboru *Výchova ke zdraví* – prohlubuje a rozvíjí základní znalosti s důrazem na ochranu zdraví a předcházení rizikům, jež by jej mohla ohrozit. Sylabus *Studijního základu III* poskytuje ucelené znalosti a připravuje odborníka, jenž se bude komplexně orientovat v problematice ochrany obyvatelstva i péče o zdraví a bude tyto informace předávat žákům a pedagogům s jiným zaměřením. Tento studijní základ je tedy určen pro ty budoucí pedagogy, kteří studují obor *Ochrana obyvatelstva* v kombinaci s jiným studijním oborem. V současnosti je tak problematika ochrany člověka za MU na pedagogických fakultách vysokých škol implementována v rámci povinných, povinně volitelných nebo volitelných studijních předmětů. [66, 67]

Stávající pedagogové, kteří si chtějí doplnit vědomosti či rozšířit kvalifikaci v oblasti ochrany člověka za MU, mohou využít systému dalšího vzdělávaní pedagogických pracovníků, v rámci něhož lze absolvovat různé semináře, školení či vzdělávací kurzy akreditované MŠMT, jež pořádá HZS ČR, Národní institut pro další vzdělávání či spolek Presafe, v jehož nabídce se nachází například kurz *Mimořádné události a bezpečná třída* nebo *Jak na brannou výchovu*. [68, 69]

3.5 Komunikace se sluchově postiženými

Sluchová postižení mají mnoho podob – z hlediska měřitelného deficitu smyslového vnímání (tedy z hlediska míry sluchové ztráty) se rozlišuje několik klasifikací sluchového postižení: lehká nedoslýchavost, středně těžká nedoslýchavost, těžká nedoslýchavost

a velmi závažné postižení sluchu. Z tohoto důvodu existuje i široká škála způsobů komunikace sluchově postižených – různí se jejich komunikační dovednosti, schopnosti vnímání a přijímaní informací. Někteří jedinci se sluchovou disabilitou jsou schopni odezírat mluvenou řeč, někteří ovládají znakový jazyk, někteří používají kompenzační pomůcky (naslouchadla, kochleární implantáty), jiní pro komunikaci využívají přepis do textu, přičemž někteří vyžadují jednodušší formy psané řeči. Komunikační preference se odvíjí například od doby vzniku sluchového postižení – zda vzniklo před, v průběhu nebo až po vytvoření mluvené řeči; od rozsahu sluchové ztráty; od věku neslyšícího jedince či od způsobu komunikační techniky, podle které byl daný jedinec vzděláván. V běžném životě i na místě zásahu je tedy nutné ke každé osobě se sluchovým postižením přistupovat zcela individuálně, respektovat a umožnit preferovaný způsob komunikace. [70, 71]

3.5.1 Komunikace ve školských zařízení

Z hlediska dopadů na sociálně pedagogické aktivity a z hlediska preferované komunikační techniky se v současné době ve školských zařízení specializujících se na vzdělávání žáků se sluchovým postižením využívají pro přenos informací především tyto komunikační systémy: systém orální komunikace; systém bilingvální komunikace a systém totální komunikace. [70]

Systém orální komunikace je považován za nejstarší, a tudíž nejvíce propracovaný systém komunikace využívaný při vzdělávání jedinců se sluchovým postižením. Je založen na používání mluvené řeči, tj. pedagog mluví a žák odezírá. U žáků tak dochází k osvojení si hláskové a mluvené řeči, neboť veškeré informace jsou přijímány skrze mluvený jazyk. Z toho hlediska je aplikace orální komunikace limitována mírou sluchové vady daného jedince a měla by být uplatňována tehdy, jsou-li zbytky sluchu využitelné do té míry, že je možné na nich stavět komunikaci mluvenou řečí. Na základě toho, že je veškerá výuka zprostředkovávána skrze mluvenou řeč, pronikají žáci snadněji do života většinové (tedy slyšící) společnosti a rovněž získávají výcvik v odezírání. Při vizuálním vnímání mluvené řeči (odezírání) jsou poskytované informace vnímány zrakem a k pochopení jejich obsahu dochází na základě pohybů úst, mimiky obličeje, výrazu očí, gestikulace rukou, celkového postoje řečníka atd. [70, 72]

Jak už název napovídá, systém bilingvální komunikace je založen na přenosu informací ve dvou jazycích, které jsou od sebe přesně a přísně odděleny. Výuka tak probíhá jednak v mateřském jazyce žáka (tj. v českém znakovém jazyce) a také v jazyce majoritní společnosti, tj. v češtině – ta je vyučována jako cizí jazyk, přičemž důraz se klade na psanou formu češtiny (samostatný písemný projev) a na čtení s porozuměním. Ve třídě se tak nachází dva pedagogové – učivo žákům předává ve znakovém jazyce kvalifikovaný neslyšící učitel a následně jsou pochopené poznatky transformovány slyšícím učitelem do psané podoby češtiny. [73]

Systém totální komunikace je komplexní komunikační systém, který pro přenos informací využívá veškeré použitelné formy komunikace – propojuje manuální a manuálně-orální prostředky dle vyjadřovacích a přijímacích schopností žáka. Učivo je žákům předáváno prostřednictvím orální metody, tedy skrze mluvenou řeč a odezírání, dále prostřednictvím znakového jazyka, daktylu (prstové abecedy), psaní a čtení, mimiky, gestikulace, kresby, filmu apod. Totální komunikace tak usiluje o integraci ve dvou směrech – do společnosti neslyšících i do společnosti slyšících. [70, 73]

3.5.2 Komunikace na místě zásahu

Na místě zásahu je nutné se při komunikaci se sluchově postiženými osobami řídit Bojovým řádem jednotek požární ochrany – Zásady *komunikace s osobami se zdravotním postižením na místě zásahu* (metodický list 12S), navíc je možné využít i doporučení z manuálu vydaného v rámci unijního projektu EUNAD - *European Network for Psychosocial Crisis Management - Assisting Disabled in Case of Disaster*, jenž byl přeložen i do českého jazyka a popisuje obecné zásady komunikace se sluchově postiženými. Rovněž je třeba si uvědomit, že neslyšící lidé sami sebe nepovažují za postižené nebo méně schopné a že jejich reakce během MU jsou obdobné jako reakce lidí slyšících, tudíž není možné, jakkoliv je vyčleňovat z procesu komunikace a rozhodování o vlastní osobě, jinými slovy není možné uplatňovat taktiku *„o nás bez nás“*. Stejně jako lidé slyšící potřebují být informováni o situaci, o veškerých činnostech a úkonech a o dalších postupech. V následujících odstavcích tak bude krátce popsáno, jak by komunikace s lidmi sluchově postiženými měla probíhat. [71]

Před zahájením rozhovoru s neslyšícím člověkem je nutné navázat s ním zrakový kontakt. V případě, že osoba dívá jiným směrem, je vhodné ji upozornit lehkým dotykem

na rameno, paži nebo předloktí. Následně je důležité od dané osoby zjistit, jakým způsobem si preferuje komunikovat. Zvolí-li si jako prostředek komunikace odezírání, je třeba dbát na několik skutečností – při odezírání neslyšící získá max. 30 až 40 % sdělovaných informací; úspěšnost odezírání je také značně snížena při fyzickém či psychickém napětí; schopnost dobře odezírat je časově ohraničena. Z toho jasně vyplývá, že je následně nutné si ověřit, čemu všemu ze sdělení neslyšící osoba porozuměla. Rovněž je třeba ze strany zasahující osoby dodržet při využití orální komunikace určité zásady:

- Mluvit na neslyšící osobu tváří v tvář na dobře osvětleném místě.
- Zajistit přibližně stejnou výškovou úroveň hlavy obou komunikujících.
- Zvolit optimální vzdálenost pro konverzaci (udává se 0,5 až 4 m).
- Zřetelně artikulovat, mluvit pomalu a v krátkých větách.
- Nezvyšovat hlas a nekřičet.
- Při komunikaci využít mimiku obličeje a gestikulaci. [71, 72, 74]

Preferuje-li osoba se sluchovým postižením znakový jazyk jako komunikační prostředek, je třeba přizvat tlumočníka. Při komunikaci je nutné mluvit i dívat se vždy na neslyšícího, nikoliv na tlumočníka. Ten by měl stát vedle zasahující osoby čelem k neslyšícímu jedinci tak, aby bylo dobře vidět na oba (tlumočníka a zasahujícího) zároveň. V případě, že nelze zajistit přímé tlumočení, je možné využít služby tlumočníka vzdálenou (on-line) formou. Při konverzaci se sluchově postiženou osobou lze rovněž použít písemnou komunikaci prostřednictvím například tužky a papíru, bloku, mobilního telefonu nebo tabletu. Avšak i v takovém případě je třeba psát jasné, krátké a jednoduché věty, neboť delší a květnatý text může být pro některé sluchově postižené jedince mnohem těžší na porozumění. [73, 75]

Na závěr této podkapitoly je vhodné ještě podotknout, že v rámci komunikace na místě zásahu by zasahující osoby měly volit určitý proaktivní přístup, neboť jedinci se sluchovým postižením musí v případě MU jednat s cizími lidmi, na což nejsou mnozí zvyklí (vliv má i momentální psychická zátěž), a mohou tak mít určité zábrany a strach komunikovat, žádat o pomoc nebo vyjádřit své potřeby, a tedy mohou zůstávat nepovšimnuti v ústranní.[76]

4 METODIKA

Pro sběr potřebných dat bylo využito kvalitativní i kvantitativní metody výzkumu. Byl proveden polostrukturovaný rozhovor s vedením daných škol a následně bylo mezi příslušnými žáky a pedagogy realizováno dotazníkové šetření.

4.1 Polostrukturovaný rozhovor

Jedná se o rozhovor, jenž se vyznačuje tím, že má částečně připravenou strukturu. Tazatel si předem zpracovává určitou osnovu, v níž formuluje rámcové tematické okruhy či konkrétní přesně seřazené otázky, jimž se chce během rozhovoru věnovat. Nicméně jejich pořadí, počet či formulace nejsou neměnné. Tazatel má tak možnost flexibilně reagovat na odpovědi informanta (dotazovaného) – může požádat o rozvinutí některých témat do hloubky, a pokládat tak otázky, jež nebyly v rámci osnovy připraveny, či si může pokládáním doplňujících dotazů nechat dovysvětlit určité nejasnosti a ověřit si správné pochopení odpovědí, čímž se zmenšuje riziko vzájemného neporozumění. Nachystaná osnova umožnuje udržovat určitou přehlednost a směr rozhovoru, zároveň zajišťuje, že budou zodpovězeny všechny dotazy. Na základě již dané jisté míry standardizace je třeba zvolit vhodné prostředí, v němž bude rozhovor probíhat – nejčastěji se jedná o pracoviště informanta. Rovněž je možné provést tzv. telefonický počítačový rozhovor (z anglického CATI – *Computer Assisted Telephone Interview*), kdy tazatel z obrazovky svého počítače čte informantovi do telefonu dané otázky a zaznamenává si jeho odpovědi.[77, 78]

Polostrukturovaný rozhovor tak využívá výhod obou krajních forem rozhovoru (tj. nestrukturovaného a strukturovaného). Jistá volnost vytváří přirozenější atmosféru, jež umožňuje dotazovanému svými slovy vyjádřit své názory, přitom zachování jisté míry standardizace zajišťuje možnost snadno třídit informace, jež si tazatel během rozhovoru zaznamenával, a na základě jejich doslovného či částečného přepisu je schopen je následně hodnotit a vzájemně porovnávat.[78, 79]

4.2 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření představuje metodu, jež je určena pro získávání údajů hromadné povahy a při níž jsou shromažďovány informace o určité populaci prostřednictvím

dotazníku, jenž slouží jako nástroj pro sběr dat a jehož podstatou je kladení otázek buď ve formě mluvené, či písemné. [77]

Konstrukce dotazníku je dána spíše určitou dovedností než souborem rigidních pravidel, jež by bylo nutné dodržovat. Avšak existují určitá doporučení, na jejichž základě by měl být dotazník sestaven. Základním stavebním prvkem, z něhož se skládá každý dotazník, jsou otázky (položky), jichž existuje několik druhů. Z hlediska způsobu odpovědi je možné rozlišit otázky otevřené, uzavřené a polouzavřené. Otevřené otázky nenabízí žádné předpřipravené odpovědi, respondent je tak nucen formulovat je vlastními slovy. Z toho důvodu je zodpovězení těchto otázek časově náročné a klade vyšší nároky na inciativu a ochotu respondenta, přičemž získané odpovědi jsou obtížněji souměřitelné a statisticky analyzovatelné. Naopak časově snesitelnější a snadněji zpracovatelé jsou otázky uzavřené, v rámci nichž respondent vybírá obvykle jednu z nabízených variant odpovědi – ty musí zahrnovat všechny možné alternativy odpovědí, jež se současně musí vylučovat. Uzavřené otázky mohou být dichotomické (dvě varianty odpovědi) či polytomické (více variant) – jednou z jejich podob jsou otázky výběrové (disjunktivní), u nichž je nutné vybrat právě jednu odpověď. Jelikož respondent musí vybrat (alespoň) jednu odpověď, doporučuje se z důvodu zamezení náhodnému tipování přidat variantu odpovědi *Nevím/Nedokážu odpovědět*. Pro účely práce je vhodné zmínit ještě další druh otázek – jedná se o otázky kontrolní, jejichž funkcí je verifikovat věrohodnost i validitu zjišťovaných údajů a rovněž prověřit pozornost a seriózност respondenta. Jednou z možností, jak toto provést, je zeptat se respondenta na jednu a tu samou skutečnost více otázkami, jež by měly být umístěny dostatečně od sebe. Při zjištění, že jsou odpovědi v rozporu, je vhodné konkrétní dotazník vyloučit jako málo věrohodný. [77, 80, 81]

Při vytváření otázek je vhodné se inspirovat odbornými publikacemi, soubory či jinými dotazníky, jež se týkají dané problematiky. Již použité či vytvořené otázky je možné převzít doslova (zejména z důvodu nedostatečné zkušenosti s metodologií tvorby otázek) či je modifikovat a adaptovat pro vlastní výzkum. Ať už jsou v dotazníku použity již existující či vlastní otázky, je vždy nutné, aby byly jednoznačně a srozumitelně formulované, rovněž je třeba vyhnout se dvojitým, příliš dlouhým a komplikovaným otázkám. [77]

Stejně jako v případě rozhovoru, lze dotazník členit na nestrukturovaný, polostrukturovaný a strukturovaný. Zatímco v rámci nestrukturovaného dotazníku je vymezeno pouze určité téma, k němuž se respondent písemně vyslovuje, strukturovaná podoba dotazníku obsahuje soubor otázek s pevně daným pořadím a používá zejména uzavřené otázky. Nicméně forma (vzhled) dotazníků je jednotná. Úvodní část oslovuje respondenta se záměrem motivovat ho k vyplnění dotazníku, dále představuje tazatele (jeho identitu) i význam a účel dotazování a udává pokyny, jak dotazník vyplňovat. Také je vhodné poskytnout kontaktní údaj, prostřednictvím něhož je možné doptat se na podrobnosti výzkumu. V úvodu by se mělo rovněž objevit ujištění, že vyplnění je dobrovolné a anonymní, a časová dotace dotazníku, jež se různí v závislosti na rozsahu výzkumu, nicméně čím delší dotazník, tím menší návratnost. Ideálně by celková doba vyplňování neměla přesahovat 10 minut. Následuje druhá část s vlastními otázkami, jež by měly být řazeny od jednodušších po složitější, přičemž faktické osobní otázky by měly být zařazeny až ke konci. V závěrečné části je vhodné respondentům poděkovat za vyplnění. [77, 82]

Nedílnou součástí dotazníkového šetření je zadávání (administrace) dotazníků. Existuje několik způsobů dotazování (s tazatelem, bez tazatele, telefonické, tradiční papírový dotazník), nicméně v poslední době jsou hojně využívány on-line dotazníky a dotazování přes internet. Jedná se o tzv. CAWI metodu (z anglického *Computer Assisted Web Interviewing)*, kdy respondent vyplňuje dotazník samostatně přes webový formulář, jenž je mu prostřednictvím odkazu zaslán (obvykle přes e-mail). [77]

Před samotnou administrací je vhodné provést pilotáž dotazníku, v rámci níž se ověřuje zejména srozumitelnost a jednoznačnost otázek a odstraňují se případné nejasnosti a nedostatky. Provedením pilotáže lze rovněž změřit délku času, jenž bude na vyplnění dotazníku potřeba. Nejjednodušší forma pilotáže se zakládá na vyplnění dotazníku vybranými pokusnými osobami, jež *„nemusejí zcela nutně odpovídat cílové populaci výzkumu, nicméně je vhodné, aby se jí alespoň přiblížily“*, a jejichž množství pro menší studentský projekt postačuje v rozsahu několika jednotlivců. Způsob dotazování v rámci pilotáže by měl co nejvíce odpovídat ostrému způsobu sběru dat. Následně je možné s pokusnými respondenty diskutovat, zdali byly otázky srozumitelné a zda na ně odpověděli snadno a bez potíží. [77 s. 166, 82]

4.3 Vlastní výzkum

Za účelem spolupráce na praktické části práce byly osloveny všechny pro výzkum relevantní české školy pro sluchově postižené (celkem 11 škol; jejich přehled je uveden v Příloze 4). Prostřednictvím e-mailu, v němž byly poměrně detailně vysvětleny rozsah a požadavky spolupráce, bylo kontaktováno vedení každé ze škol. Ochotu podílet se na vypracování praktické části vyjádřily 3 z těchto škol. Z toho důvodu veškeré výsledné závěry nelze generalizovat, vztahují se pouze k analyzovaným školám. Vzhledem k druhu informací (zejména informace týkající se zajištění objektové bezpečnosti), jež byly pro účely práce poskytnuty, každá ze škol vyjádřila přání, aby její identita zůstala anonymní (lze uvést, že se všechny nachází na území Čech). Z toho důvodu vystupují v práci pod názvem Škola 1, Škola 2 a Škola 3. Areál škol tvoří mateřská, základní i střední škola s výjimkou Školy 2, jež nevzdělává středoškoláky.

Nejprve byl s jednotlivým vedením škol proveden polostrukturovaný rozhovor. Za tímto účelem byla vytvořena osnova s otázkami (viz Příloha 5), jež byla zaslána v časovém předstihu, aby byl poskytnut čas na shromáždění informací potřebných pro odpovědi. S paní ředitelkou Školy 1 byl rozhovor uskutečněn 19.2.2021 a s panem ředitelem Školy 2 dne 24.2.2021. Oba rozhovory se konaly na jejich pracovišti. Třetí rozhovor s paní ředitelkou Školy 3 byl proveden 11.3.2021 formou CATI (viz podkapitola 4.1) vzhledem k protipandemickým opatřením, jež v té době byla v účinnosti.

Pro výběr respondentů následného dotazníkové šetření byl využit vícenásobný výběr, při němž se nejprve provádí výběr skupin vyššího řádu a poté se pokračuje ve 2 až 3 stupních, až se dospěje k základním jednotkám. Respondenti tedy byli vybíráni ze škol pro sluchově postižené (první stupeň výběru). Na základě doporučení od vedení jednotlivých škol byl tento výběr specifikován na 2. stupeň základní školy a střední školu (druhý stupeň výběru), z nichž byly náhodně (respektive v závislosti na doporučení vedení školy) vybrány konkrétní třídy s jednotlivými žáky (třetí stupeň výběru). V rámci učitelského sboru výběr prováděn nebyl s ohledem na jejich nižší počet, dotazník byl rozeslán mezi všechny pedagogy. [81]

Pro zpracování 2 dotazníků (jeden určený pro žáky a druhý pro pedagogy) bylo využito otázek, jež za účelem ověření získaných znalostí v rámci výuky tematiky ochrany člověka

za MU vytvořili příslušníci GŘ HZS. Soubor s testovými otázkami je dostupný online (zdroj č. [83]) či v rámci vytvořené příručky *Podklady k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí – čtyřleté gymnaziální vzdělávání* (zdroj č. [84]). Většina otázek v obou dotaznících pochází z uvedených materiálů, zbylé, jež byly vytvořeny autorkou práce, vychází z informací uvedených v předchozích kapitolách. Jedná se o otázky uzavřené, polytomické a výběrové – respondent musel vybrat vždy právě 1 správnou variantu nabízených odpovědí. Do obou dotazníků byly rovněž začleněny kontrolní otázky – v dotazníku určeném pro žáky se jedná o otázky č. 2 a 7, v dotazníku pro pedagogy o otázky č. 4 a 9. V případě, že respondent u těchto otázek neodpověděl shodně, byl daný dotazník z výzkumu vyloučen. Dotazníky byly vytvořeny ve webovém formuláři *Google Formuláře* a jejich administrace byla provedena pomocí odkazu, jenž byl prostřednictvím e-mailu zaslán jednotlivému vedení školy, jež ho následně distribuovalo mezi žáky a pedagogy.

Byť většinu dotazníku tvořily otázky vytvořené odborníky z dané oblasti, byla provedena na konci měsíce února menší pilotáž. Dotazník byl pomocí odkazu rozeslán mezi vybrané pokusné osoby z autorčina okolí. Jejich úkolem bylo zkontrolovat srozumitelnost otázek, případně upozornit na konkrétní nejasnosti a nepřesnosti a rovněž změřit, jak dlouho jim vyplňování dotazníku trvalo. Dotazník určený pro žáky posoudilo 12 osob ve věkovém rozmezí 12-16 let a 10 osob ve věku 24-50 let zhodnotilo dotazník určený pro pedagogy.

Výsledné podoby dotazníků jsou uvedeny v Příloze 6 a 7. Finální verze dotazníku určeného pro žáky čítá 11 položek (9 z nich jsou otázky zjišťující znalosti především z požární ochrany) a dotazník určený pedagogům tvoří 15 položek (z toho 12 otázek zjišťující znalosti). Oba dotazníky byly koncipovány tak, aby jejich vyplnění netrvalo více jak 10 minut, což bylo ověřeno i v rámci provedené pilotáže, a při jejich zpracování bylo vycházeno z obecných zásad, jež jsou uvedeny v podkapitole 4.2., a rovněž byla zohledněna skutečnost, že některé neslyšící osoby mívají problémy porozumět psané formě textu, jenž obsahuje rozsáhlá a rozvitá souvětí s hojným množstvím přídavných jmen. [85]

5 VÝSLEDKY

V této kapitole budou interpretována data, jež byla získána v rámci polostrukturovaných rozhovorů a dotazníkového šetření. Popsané informace reflektují současnou úroveň připravenosti analyzovaných škol na MU a míru znalostí respondentů z oblasti ochrany člověka za MU.

5.1 Výsledky polostrukturovaných rozhovorů

Dále popsané informace byly poskytnuty vedením jednotlivých škol v rámci polostrukturovaných rozhovorů. Jak už bylo uvedeno dříve, k jejímu zajištění nepostačuje pouze technická připravenost (nazvu-li to tak), ale i připravenost personální, tzn. že v objektu školy se nachází osoby informované a znalé nachystaných postupů pro případ vzniku MU, a těmi musí být nejen pedagogové, ale i žáci. Z toho důvodů byly otázky během rozhovoru zaměřeny nejen na podobu technického zabezpečení dané školy, ale i na způsob, jakým jsou pedagogové a žáci připravováni (a připraveni) na případný vznik MU ve škole. Pro snadnější přehlednost byly odpovědi rozpracovány do tabulek, pod nimiž se následně nalézá detailnější popis stavu připravenosti na MU. Každá z tabulek reflektuje konkrétní pilíř vymezený dříve zmiňovanou normou *ČSN 73 4400 Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívaní škol a školských zařízení.* Případné rozdíly úrovně zajištění připravenosti jednotlivých škol budou shrnuty na konci této podkapitoly.

Tabulka 1 – Bezpečnostní dokumentace [vlastní]

BEZPEČNOSTNÍ DOKUMENTACE			
TYPY DOKUMENTACE:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
přehled rizik pro objekt školy	ANO	ANO	ANO
dokumentace k přípravě na MU	ANO	NE	ANO
Metodické doporučení MŠMT *Minimální standard bezpečnosti* implementován	ANO	ANO	ANO
norma ČSN 73 4400 implementována	ANO	NE	ANO
požární dokumentace	ANO	ANO	ANO
evakuační plán	ANO	ANO	ANO
plán pro případ útoku aktivního útočníka	ANO	NE	ANO

Přehled rizik si žádná ze škol nevytvářela sama, ale byl zpracován externím subjektem (konkrétně technikem BOZP a PO). Ve Škole 2 byl tento přehled vypracován v rámci bezpečnostní analýzy, jež byla provedena na základě implementace dokumentu *Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení – Minimální standard bezpečnosti.* Byť se jedná jen o doporučení, je z Tabulky 1 jasně vidět, že školy doporučená opatření z něho vyplývající implementovaly do své bezpečnostní dokumentace. Obdobně byla do praxe ve dvou školách zařazena i určitá opatření a doporučení, jež stanovuje norma *ČSN 73 4400 Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívaní škol a školských zařízení.* Dále z Tabulky 1 vyplývá, že jediná Škola 2 nemá vytvořený plán, jímž by byla zajištěna připravenost na řešení MU, tzn. v rámci bezpečnostní dokumentace této školy neexistuje žádný dokument na bázi *Krizové karty* (viz Příloha 2), v němž by byl uveden konkrétní výčet možných MU a stanovené přesné postupy, úkoly i konkrétní osoby za ně odpovídající. Tímto způsobem je ve Škole 2 rozpracována pouze požární dokumentace. [86, 87, 88]

Tabulka 2 – Organizační a režimová opatření [vlastní]

ORGANIZAČNÍ A REŽIMOVÁ OPATŘENÍ			
TYPY OPATŘENÍ:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
přesně stanovené osoby odpovídající za plnění úkolů v plánech	ANO	ANO	ANO
zástupci přesně stanovených osob	NE	NE	ANO
zřízena požární hlídka	ANO	ANO	ANO
dohled nad žáky při ranním vstupu do školy	ANO	ANO	ANO
jednotně stanovené postupy v případě vzniku požáru	ANO	ANO	ANO
přesně stanovené shromaždiště osob	ANO	ANO	ANO
jednotně stanovené postupy v případě útoku aktivního útočníka	ANO	NE	ANO
možnost uzamčení tříd univerzálním klíčem	ANO	ANO	ANO

V plánech, jež mají školy vytvořené pro případ vzniku MU, jsou přesně stanovené osoby odpovídající za plnění úkolů z nich vyplývajících. Jsou tedy určeni konkrétní zaměstnanci, kteří plní povinnosti požární hlídky a dbají na prevenci vzniku požáru, dále je jasně stanoveno, kdo řídí evakuaci (v případě Školy 1 a Školy 3 je to ředitelka nebo její statutární zástupce, ve Škole 2 je řídícím evakuace ředitel a školník), kdo vypíná přívod vody, plynu a elektrické energie a rovněž kdo odpovídá za evakuaci daného patra budovy apod. Avšak zástupce (pro případ, že osoba odpovědná za daný úkol nebude přítomna na pracovišti) ve svých plánech vymezuje jen Škola 3. Pro případ vzniku MU požár má každá ze škol připravený jednotný postup, co za takové situace dělat. Ve Škole 1 je nutné vznik požáru ohlásit v ohlašovně, jíž je ředitelna, odkud následně na jednotlivá patra vybíhají spojky, aby o nastalé MU informovaly ostatní osoby přítomné ve škole. Zároveň je prostřednictvím školního rozhlasu vyhlášen požární poplach, případně může být ohlášen tlučením do kovadliny. Pedagogové musí po vyhlášení poplachu spočítat žáky ve třídě, shromáždit je a společně se evakuovat jedním ze 2 únikových východů, přičemž každému pedagogovi je známo, kterým východem uniká jeho třída. Ve Škole 2 může být požární poplach vyhlášen kýmkoliv z každé pevné telefonní linky, přičemž je jasně dána kombinace, po jejímž vytočení je vznik požáru ohlášen skrze školní rozhlas. Následně je nutná záchrana dětí a co nejrychlejší společná evakuace nejbližším únikovým východem.

Po provedení evakuace se pak budova školy kontroluje, zda někdo nezůstal uvnitř. Obdobně je tomu i ve Škole 3 – po vyhlášení požárního poplachu, jenž je vyhlašován skrze hlásiče kouře a světelnou signalizaci (bude popsáno dále), pedagogové shromažďují žáky a opouští společně budovu po únikových schodištích, přičemž je jasně stanoveno, kdo jakým schodištěm uniká. Po provedení evakuace určený člověk kontroluje, zda se z objektu evakuovaly všechny osoby. [86, 87, 88]

Z důvodu snížení míry rizika vniku cizí osoby do prostor školy, je v každé škole zajištěn dohled při ranním vstupu žáků – ve Škole 1 ho zabezpečuje vrátná, ve Škole 3 správce budovy a ve Škole 2 tuto činnost plní vždy 2 pedagogové, kdy jeden z nich dozoruje u vstupu a druhý v šatnách. Pro případ, kdyby došlo k ozbrojenému útoku, mají připravený plán Škola 1 a Škola 3. Stanovené postupy a opatření jsou v podstatě v obou školách obdobná. Po vyhlášení *„amok alarmu“* se provádí tzv. inevakuace. Pedagogové jsou povinni se spolu se svými žáky ukrýt ve třídách, na jejichž dveře musí nalepit cedulku s počtem osob, jež se uvnitř nachází, a následně se ve třídě uzamknout. Z toho důvodu je buď ve třídě, nebo u pedagoga k dispozici univerzální klíč. Ve Škole 2 žádný plán ani jednotný postup pro případ útoku aktivního útočníka neexistuje, tedy jak konstatoval pan ředitel, ze strany pedagogů by šlo spíše o improvizaci. Nicméně možnost uzamknout kteroukoliv třídu má každý pedagog díky univerzálnímu klíči, jímž disponuje. [86, 87, 88]

Tabulka 3 – Technické prostředky zabezpečení [vlastní]

TECHNIKCÉ PROSTŘEDKY ZABEZPEČENÍ			
PROSTŘEDKY:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
EPS	NE	NE	ANO
hlásiče požáru	NE	NE	ANO
alarm pro vyhlášení požáru	ANO	ANO	ANO
alarm pro případ útoku aktivního útočníka	ANO	NE	ANO
speciální zařízení upozorňující i neslyšící	NE	NE	ANO
sprinklerové zařízení	NE	NE	NE
nouzové osvětlení	ANO	ANO	ANO
kamerový systém	ANO	NE	NE
elektronický vrátný	ANO	ANO	ANO
živý vrátný	ANO	NE	NE
vstup na čipové karty	ANO	NE	ANO

Pro případ vzniku požáru, má každá ze škol jasně určeno, jakým způsobem budou o nastalé situaci zpraveny osoby nacházející se v budově. Jak už bylo popsáno dříve, ve Škole 1 a Škole 2 je požární poplach vyhlašován prostřednictvím školního rozhlasu a současně je spuštěna i zvuková výstraha – ve Škole 1 zvoní školní zvonek a ve Škole 2 je spuštěn alarm (siréna). Škola 3 disponuje na rozdíl od zbylých škol hlásiči kouře a speciálním zařízením, jež na vznik MU upozorňuje i osoby neslyšící. Hlásiče požáru poté, co detekují kouř, spustí zvukovou výstrahu. Neslyšící osoby jsou následně o nastalé situaci informovány 2 způsoby – jednak je spuštěna světelná signalizace, jež svým blikáním upozorňuje na vznik nebezpečí, a zároveň slyšící zaměstnanci jdou osobně předat (vyznakovat) přesnější informace svým neslyšícím kolegům. Požár je rovněž ohlášen skrze EPS, jež je napojena na policii. Po vyhlášení požárního poplachu tedy dochází k evakuaci osob po vyznačených únikových trasách, jež jsou v každé škole osvětleny nouzovým osvětlením, přitom ve Škole 1 jsou tato světla napojena na záložní zdroj elektrické energie. [86, 87, 88]

Z důvodu zamezení vstupu cizí osoby do budovy, jsou v případě všech analyzovaných škol veškeré vchody uzamčeny. Hlavní vchod se otevírá záměrně jen při ranním vstupu žáků do školy. Ve Škole 1 a Škole 3 pedagogové k přístupu do budovy využívají čipové karty, ve Škole 2 si otevírají vlastním klíčem. Cizí osoba je ve Škole 2 a Škole 3 vpuštěna prostřednictvím elektronického vrátného, nicméně i tak se přímo do školy nedostane, neboť musí čekat v jakémsi zádveří, než přijde daný pedagog osobně a vpustí ji po prověření účelu návštěvy už přímo do prostor školy. Hlavní vchod Školy 3 je volně přístupný z hlavní ulice, nicméně i zde nedojde k přímému vstupu do prostor školy, cizí osobu zastaví zamčené dveře, jež elektronicky otevírá daný zaměstnanec nebo vrátná. V případě, že by přesto do budovy vnikla (například pod falešnou záminkou) cizí osoba a započala ozbrojený útok, bude ve Škole 1 a Škole 3 vyhlášen tzv. *„amok alarm“*, jenž je záměrně odlišen od požárního poplachu z toho důvodu, aby po jeho spuštění pedagogové (potažmo žáci) ihned poznali, že se v budově nachází cizí ozbrojená osoba, a tedy aby místo evakuace provedli již zmíněnou inevakuaci. Ve Škole 3 k podobnému upozornění nedojde vzhledem k tomu, že pro takový případ není vytvořen žádný plán a postup. K varování by tak musel postačit školní rozhlas a alarm (siréna), jež se využívají pro vyhlášení požárního poplachu, případně by mohla být rozeslána hromadná SMS, avšak pedagogové během vyučovací hodiny nemají mobilní telefony u sebe. [86, 87, 88]

Vzhledem k tomu, že Škola 1 ani Škola 2 nedisponují speciálním zařízením, jež by na vznik MU upozorňovalo i neslyšící osoby, žáci jsou tak v rámci varování zcela odkázáni na své pedagogy, kteří je musí upozornit na to, že hrozí nebezpečí, a následně jim předat informaci o tom, co se bude dít. Žáci Školy 3 díky světelné signalizaci poznají, že se něco stalo a že se mají připravit, nicméně i jim pedagogové následně dovysvětlí, co se bude provádět. To, jakým způsobem pedagogové komunikují se svými žáky a předávají jim stanovené pokyny, závisí na zvoleném komunikačním systému, jenž je v dané škole aplikován. Ve Škole 1 je využíván systém orální komunikace, Škola 2 používá formu totální komunikace a ve Škole 3 je v rámci komunikace uplatňován bilingvální přístup. Zmíněné komunikační systémy byly objasněny v podkapitole 3.5.1. [86,87, 88]

Tabulka 4- Školení a vzdělávání pedagogů a žáků [vlastní]

ŠKOLENÍ a VZDĚLÁVÁNÍ PEDAGOGŮ a ŽÁKŮ			
ČINNOSTI:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
pedagogové pravidelně školeni a seznamováni se stanovenými postupy	ANO	ANO	ANO
žáci seznamováni se stanovenými postupy	SPÍŠE NE	SPÍŠE NE	ANO
pravidelné nácviky evakuace	ANO	ANO	ANO
spolupráce se složkami IZS	NE	NE	SPÍŠE NE
OČMU jako samostatný předmět	NE	NE	NE
PVČ se na škole koná	ANO	ANO	ANO
spolupráce se složkami IZS	ANO	ANO	ANO
program Hasík	NE	NE	NE
projekt Ozbrojený útočník	NE	NE	NE
spolupráce s Asociací bezpečná škola	SPÍŠE NE	NE	NE

Pedagogové ve všech analyzovaných školách jsou pravidelně (1x ročně, ve Škole 3 je to 2x ročně) školeni – nutno podotknout, že se jedná o školení týkající se zejména BOZP a PO, jež je tedy zaměřeno spíše na požární prevenci a jež je ve všech případech zajišťováno externím subjektem (ve Škole 1 část této agendy zabezpečuje i hospodářka). Nicméně pedagogové jsou na začátku školního roku seznamováni i s připravenými postupy pro případ vzniku MU ve škole. Pouze ve Škole 3 následně pedagogové tyto informace předávají i žákům. Ve dvou zbylých školách cílená teoretická příprava spíše neprobíhá, žáci si tam připravené postupy osvojují až během cvičných evakuací (nebo inevakuací), kdy je jim vysvětleno, co se dělo a proč se to dělo. Nácvik požárního poplachu a evakuace je prováděn 1x ročně ve všech analyzovaných školách, přitom Škola 3 při něm již 2x spolupracovala s HZS. Ve Škole 1 a Škole 3 je rovněž 1x ročně uskutečňována cvičná inevakuace, na níž se ve Škole 3 jedenkrát podílela i policie s HZS. Žáci jsou se žádoucím chováním při MU též seznamováni v rámci výuky tematiky ochrany člověka za MU, již ani jedna ze škol nezařazuje jako samostatný předmět, nýbrž je začleněna podle RVP v rámci jiných předmětů (viz podkapitola 3.4). Probíraná látka a témata reflektují RVP, nicméně v každé ze škol je během výuky větší pozornost

zaměřena na dopravní výchovu a bezpečnost vzhledem k sluchovému postižení žáků. Co se týká pomůcek, jež pedagogové při výuce dané tematiky používají: ve Škole 1 si materiály vytváří sami, přitom vychází z učebnic k předmětům *Člověk a jeho svět* či *Výchova k občanství*, rovněž jim je ve školní knihovně k dispozici samostatná učebnice *Ochrana obyvatelstva*. Ve Škole 2 pedagogové využívají volně přístupné materiály a instruktážní videa, na jejichž vydavatele si pan ředitel nevzpomínal, a paní ředitelka Školy 3 uvedla, že si pedagogové materiály stahují z internetu plus mají nějaké od HZS. [86–88]

Nicméně z praktického hlediska je pro žáky mnohem přínosnější PVČ, jež se na všech analyzovaných školách koná ve spolupráci se složkami IZS (především s HZS, policií, zdravotnickou záchranou službou – potažmo s Českým červeným křížem) v rámci projektových dnů, besed nebo exkurzí. Avšak preventivních projektů jako je Hasík a Ozbrojený útočník (viz podkapitola 3.3) se žádná ze škol zatím nezúčastnila. Rovněž ani jedna ze škol v rámci zajištění vnější i vnitřní bezpečnosti nespolupracuje s Asociací bezpečná škola, ve Škole 1 s ní spolupracovali pouze na zabezpečení kybernetické bezpečnosti. [86–88]

Jak znalosti žáků, tak i pedagogů jsou následně ověřovány testem (žáci jsou zkoušeni klasicky v rámci výuky, test pro pedagogy připravuje externí subjekt, jenž je školí) a rovněž jsou prověřovány v praxi v rámci uskutečňovaných nácviků. [86–88]

Tabulka 5 – Vzniklé události ve škole [vlastní]

VZNIKLÉ UDÁLOSTI VE ŠKOLE			
TYPY UDÁLOSTÍ:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
MU požár	NE	NE	NE
reálná evakuace	NE	NE	NE
MU aktivní útočník	NE	NE	NE
násilný incident ve škole	NE	NE	NE
vnik cizí osoby do prostor školy	ANO	NE	NE

Z Tabulky 5 jasně vyplývá, že pouze ve Škole 3 došlo z hlediska bezpečnosti k nežádoucímu incidentu (již před pár lety) – dvakrát vnikly cizí osoby do prostor školy. Poprvé do budovy pronikl zloděj, jemuž se podařilo odcizit pár věcí, nicméně byl

zachycen na školní kameře, a tedy byl následně dopaden. V druhém případě, na základě toho, že vyšší patro školy bývalo volně přístupné obyvatelům těsně přiléhajícího domu došlo k tomu, že se v tomto otevřeném prostoru nacházely a pobývaly cizí osoby. Z toho důvodu byla vyrozuměna policie – přivolaní policisté předtím, než došlo k prohledání budovy, nařídili inevakuaci (tedy aby všichni zůstali ve třídách a nevycházeli z nich). Aby se podobný incident již neopakoval, byla po dohodě s majitelem domu zjednána náprava – volně přístupný prostor školy byl zamřížován. [86]

5.1.1 Shrnutí výsledků polostrukturovaných rozhovorů

Na základě provedených polostrukturovaných rozhovorů bylo zjištěno, že úroveň připravenosti analyzovaných škol na MU není jednotná. Zde tedy budou uvedeny dílčí odlišnosti v přístupu zajištění přípravy na MU a celkové bezpečnosti školy.

- Ve Škole 2 mimo požární dokumentaci neexistuje na rozdíl od zbylých škol žádná řádně rozpracovaná dokumentace k přípravě na MU, tedy není zhotoven ani žádný plán pro případ útoku ozbrojeného útočníka, schází tak nejen jednotný postup, ale i samotné varování při vzniku této hrozby.
- Škola 2 jako jediná do své bezpečnostní dokumentace a praxe neimplementovala opatření a doporučení stanovené normou *ČSN 73 4400 Prevence kriminality – řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívaní škol a školských zařízení.*
- Pouze Škola 3 ve své dokumentaci k přípravě na MU vymezila zástupce osob odpovídajících za plnění připravených postupů a jako jediná s nimi cíleně seznamuje i své žáky.
- Z hlediska technického zabezpečení pouze Škola 3 disponuje EPS, hlásiči kouře a speciálním zařízením, jež na vznik MU upozorňuje i neslyšící osoby.
- Jen Škola 1 kontroluje vstup do objektu školy prostřednictvím kamerového systému a živého vrátného.
- Škola 2 jako jediná nevyužívá pro vstup zaměstnanců čipové karty.
- Pouze ve Škole 1 již došlo ke vniku cizí osoby do prostor školy, nicméně žáci ani pedagogové zraněni nebyli.

5.2 Výsledky dotazníkového šetření

V této podkapitole budou popsány výsledky dotazníkového šetření pomocí deskriptivní (popisné) statistiky, jež slouží k zjišťování a sumarizaci informací, na což používá ukazatele (číselné charakteristiky) sloužící k popisu datového souboru. Jedná se o ukazatele polohy (např. průměr, medián a modus) a ukazatele variability (např. směrodatná odchylka, minimum a maximum). *Aritmetický průměr* představuje součet všech hodnot statistického znaku vyděleného jejich počtem. *Medián* je hodnota, jež rozděluje seřazený soubor hodnot na dvě poloviny, tzn. že jedna polovina hodnot souboru je stejná nebo menší než medián a druhá je stejná nebo větší. *Modus* představuje hodnotu, jež se v daném statistickém souboru vyskytuje nejčastěji, tedy má nejvyšší četnost. *Minimum* je nejmenší hodnota statistického souboru, *maximum* naopak představuje hodnotu nejvyšší. Jednoduše je *směrodatná odchylka* odmocnina z rozptylu, přičemž rozptyl je průměr druhých mocnin odchylek jednotlivých hodnot od zjišťovaného aritmetického průměru, tzn. že vyjadřuje variabilitu rozdělení souboru hodnot kolem naměřené střední hodnoty. Na rozdíl od rozptylu je směrodatná odchylka vyjádřena ve stejných jednotkách jako sledovaný statistický znak (proměnná). Dalším nezbytným prvkem sloužící k popisu statistického souboru je četnost. *Absolutní četnost* udává, kolik hodnot daného statistického znaku se nachází ve statistickém souboru, má tedy rozměr studované proměnné. *Relativní četnost* je naopak číslo bezrozměrné (nejčastěji vyjadřované v procentech), neboť se jedná o podíl jednotlivých absolutních četností k celkovému počtu všech hodnot statistického souboru. [89]

Veškeré zmíněné číselné charakteristiky (ukazatele) byly vypočítány pomocí matematických a statistických funkcí v softwaru Microsoft Excel (verze 2016), jenž posloužil i pro zpracování grafů zobrazujících výsledky dotazníkového šetření.

5.2.1 Charakteristika statistického souboru

Dotazníkové šetření probíhalo v rozmezí března až dubna. Odkazy s dotazníky byly rozeslány vedení jednotlivých škol, jež je následně distribuovalo mezi všechny pedagogy a dle svého uvážení mezi vybrané třídy 2. stupně základní školy a střední školy. Paní ředitelka Školy 1 odkaz s dotazníkem poslala 20 pedagogům, přijato bylo 15 dotazníků (návratnost 75 %). Dotazník určený pro žáky byl rozeslán mezi 94 žáků, z nichž ho

81 vyplnilo (návratnost 86 %). Ve Škole 2 bylo osloveno 31 pedagogů, z toho jich dotazník vyplnilo 19 (návratnost 61 %). Dotazník určený pro žáky byl rozeslán mezi 29 žáků a z nich ho vyplnilo 24 (návratnost 83 %). Paní ředitelka Školy 3 dotazník distribuovala mezi 25 pedagogů a 27 žáků, ve výsledku ho vyplnilo 13 pedagogů (návratnost 52 %) a 22 žáků (návratnost 81 %).

Nicméně počet zpracovávaných dotazníků se liší, neboť v obou dotaznících se nacházely kontrolní otázky (otázka č. 4 a 9 v dotazníku pro pedagogy; otázka č. 2 a 7 v dotazníku pro žáky). Při zjištění, že jsou odpovědi na kontrolní otázky v rozporu, byl konkrétní dotazník ze šetření vyloučen jako málo věrohodný (důvod viz podkapitola 4.2.). Celkový počet (n) zpracovaných dotazníků je uveden v Tabulce 6 a představuje 100 %.

Tabulka 6 – Celkový počet respondentů dotazníkové šetření [vlastní]

CELKOVÝ POČET RESPONDENTŮ (n)			
STATISTICKÝ SOUBOR:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
pedagogové	14	16	13
žáci	68	22	19

5.2.2 Výsledky dotazníků určeného pro pedagogy

Dotazník obsahoval celkem 15 otázek, z toho 12 jich ověřovalo základní znalosti. Nejprve budou uvedeny grafy zobrazující výsledný počet respondentů, kteří u dané otázky zvolili správnou odpověď (možnost), a následně grafy poskytující přehled o vzdělávání se v bezpečnostních tématech.

Otázka č. 1 byla položena vzhledem k tomu, že jsou pedagogové zcela odpovědni za bezpečnost svěřených žáků, je tedy nutné, aby znali, jak postupovat v případě vzniku požáru ve škole, a tím ochránili sebe i žáky. Žádoucí odpověď byla *Ano, vím.* Tuto

možnost zvolili všichni pedagogové Školy 3 (13, tj. 100 %). Ve Škole 1 kladně odpovědělo 12 pedagogů (tj. 86 %) a 15 pedagogů ve Škole 2 (tj. 94 %).

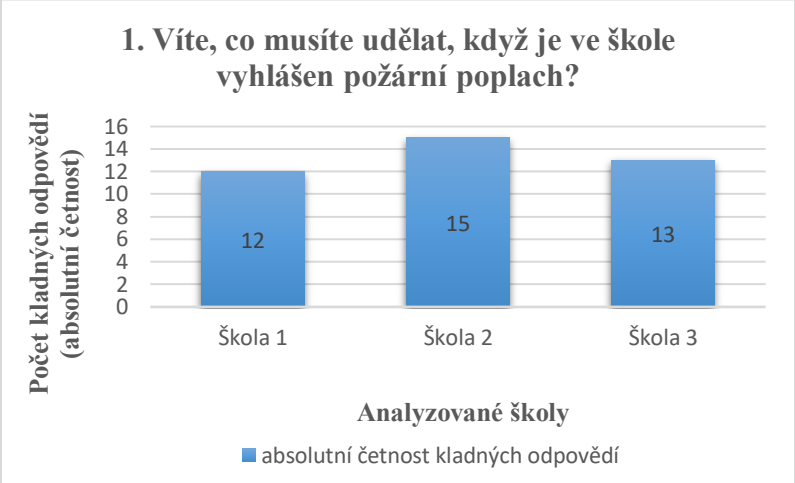

Obrázek 1 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 1 [vlastní]

Otázka č. 2 zjišťovala, zda pedagogové vědí, jakým hasicím přístrojem lze hasit požár zařízení připojených do elektrické sítě, jichž se ve škole vyskytuje značné množství, a tedy zda jsou připraveni začínající požár efektivně zlikvidovat za použití správného hasiva, a tím zabránit jeho rozhoření a minimalizovat nežádoucí účinky této MU. Z nabízených možností správnou odpověď představovala možnost *sněhovým hasicím přístrojem*. Z Obrázku 2 jasně vyplývá, že ne všichni pedagogové znali správnou odpověď. Ve Škole 1 náležitě odpovědělo jen 6 pedagogů (tj. 43 %) a 11 pedagogů Školy 2 (tj. 69 %). Naopak pedagogové Školy 3 odpověděli všichni správně (tj. 100 %).

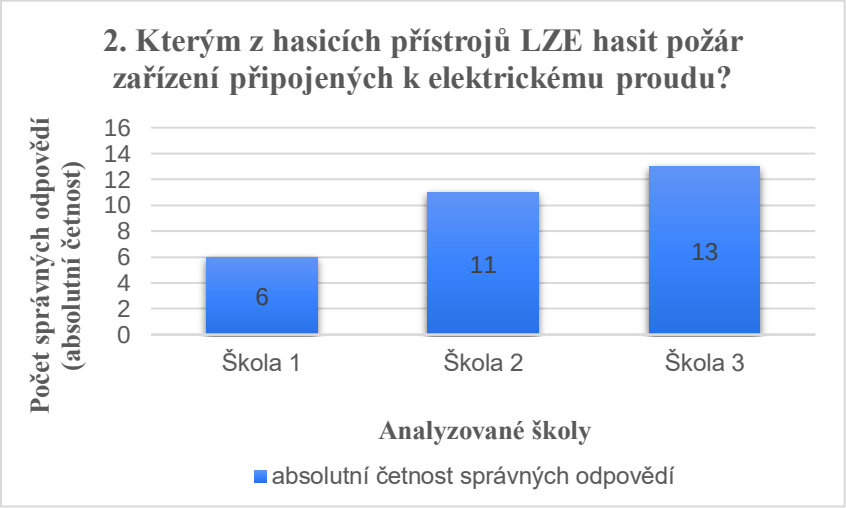

Obrázek 2 – Počet správných odpovědí na otázku č. 2 [vlastní]

V položce č. 3 museli respondenti vybrat tu možnost, jež správně dokončovala předloženou větu. Ověřovalo se, zda pedagogové vědí, že *žáci opouští školu společně se svým učitelem.* Tuto správnou možnost zvolili všichni pedagogové ze Školy 1 a Školy 3 a ve Škole 2 správně vědělo 15 pedagogů (tj. 94 %).

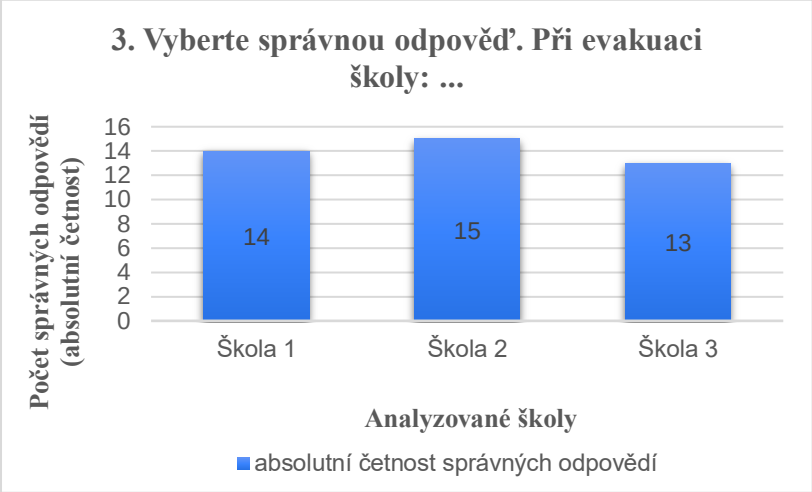

Obrázek 3 – Počet správných odpovědí na otázku č. 3 [vlastní]

V položce č. 4 pedagogové opět vybírali správné dokončení předložené věty. Jak je uvedeno, při požáru má vzniklý kouř tendenci se držet u stropu místností, proto je vhodné při průchodu zakouřenou chodbou *držet se přikrčený/-á k podlaze a chránit si ústa i nos kusem látky.* Překvapivě tuto správnou možnost nezvolili všichni respondenti – náležitě odpovědělo 9 pedagogů Školy 1 (tj. 64 %), 10 pedagogů Školy 2 (tj. 63 %) a 9 pedagogů Školy 3 (tj. 69 %).

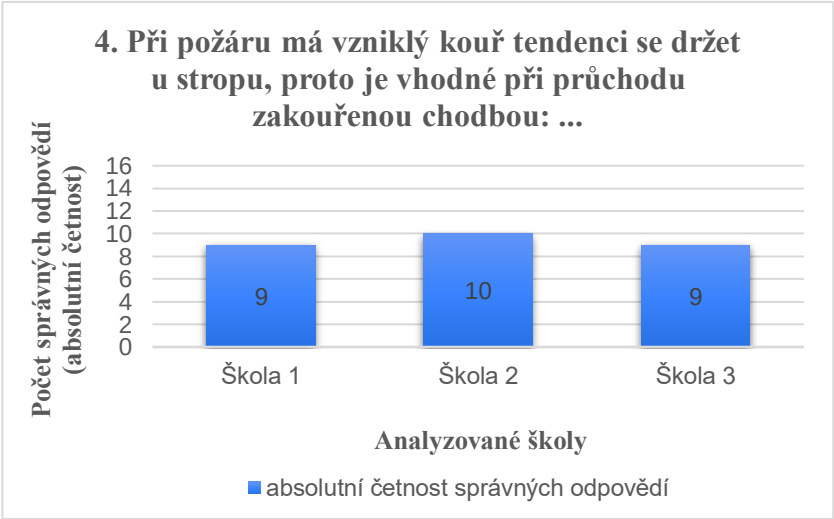

Obrázek 4 – Počet správných odpovědí na otázku č. 4 [vlastní]

Vzhledem k tomu, že se ve školách nachází větší počet osob, je nutné mít snadný a přesný přehled o počtu lidí, jímž se podařilo z budovy evakuovat, a tedy i případně o počtu osob, jež v budově uvízly. Z toho důvodu otázka č. 5 zjišťovala, zda jsou si pedagogové vědomi, kde mají svěřené žáky po provedené evakuaci shromáždit, aby bylo umožněno snadné přepočítání evakuovaných osob. Žádoucí odpověď *Ano, vím* zvolilo 100 % pedagogů Školy 2 i Školy 3. Ve Škole 1 kladně odpovědělo jen 12 pedagogů (86 %).

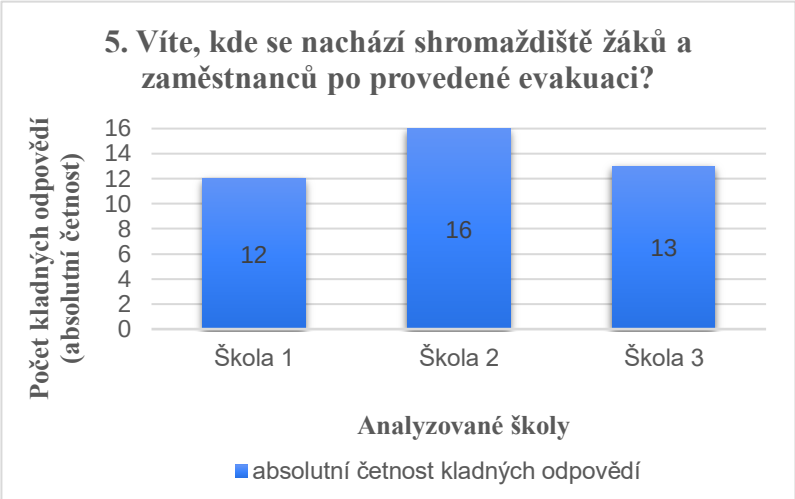

Obrázek 5 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 5 [vlastní]

Otázka č. 6 zjišťovala, zda jsou si pedagogové vědomi toho, že jakmile jsou příslušné dveře na dotek horké, probíhá za nimi intenzivní hoření, tudíž jejich otevření je značně nebezpečné a jejich případným použitím by pedagogové vystavili svěřené žáky vysokému nebezpečí a ohrožení životů i zdraví. Překvapivě ne všichni respondenti tuto znalost mají. Správnou odpověď *Ne, nemůžu* zvolilo 10 pedagogů Školy 1 (tj. 71 %), 12 pedagogů Školy 2 (tj. 75 %) a 11 pedagogů Školy 3 (85 %).

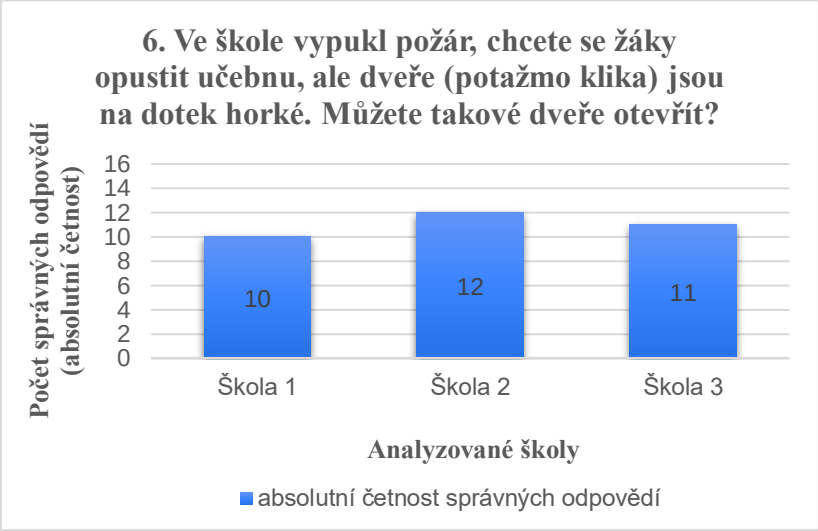

Obrázek 6 – Počet správných odpovědí na otázku č.6 [vlastní]

Otázka č. 7 zjišťovala, zda je pedagog schopen počínat si efektivně i v případě, kdy není možné provést připravený postup (tj. evakuaci) vzhledem k okolnostem a rozsahu požáru. V případě uvíznutí v místnosti hořící budovy je obecně doporučeno na sebe nějakým způsobem upozornit zasahující hasiče, nejlépe vyvěšením jakékoliv látky z okna. Správnou odpověď, jež tedy zněla *Vyvěsit z okna učebny nějakou látku (záclony, mikiny, trička apod.)*, vybralo 13 pedagogů Školy 1 (tj. 93 %), pouze 9 pedagogů Školy 2 (tj. 56 %) a 11 pedagogů Školy 3 (tj. 85 %).

Obrázek 7 – Počet správných odpovědí na otázku č. 7 [vlastní]

Otázka č. 8 ověřuje, zdali pedagogové mají povědomí o rozmístění hasicích přístrojů v dané budově. Taková znalost je nutná zejména z časového hlediska, kdy v případě vzniku požáru skutečně není čas na chaotické hledání hasicího přístroje, tudíž povědomí, kam pro něj v případě potřeby „sáhnout“, představuje nedílnou součást prevence i přípravy. Lze spatřovat, že všichni pedagogové Školy 1 a Školy 3 vědí, kde se v jejich škole nachází alespoň 1 hasicí přístroj. V případě Školy 2 to ví 15 pedagogů (tj. 94 %).

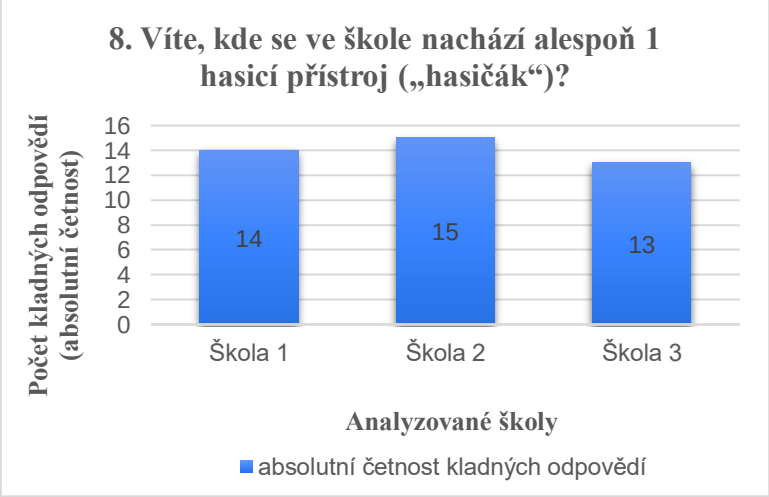

Obrázek 8 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 8 [vlastní]

Položka č. 9 představovala kontrolní otázku. Respondenti museli vybrat správnou možnost doplnění předložené věty. Správnou odpověď napovídalo zadání položky č. 4, v němž bylo uvedeno *Při požáru má vzniklý kouř tendenci se držet u stropu, atd.*, pokud tedy v této položce respondent odpověděl jinak než *je lehčí než vzduch a drží se u stropu*, byl daný dotazník ze šetření vyřazen, tudíž výsledný počet správných odpovědí je 100 %.

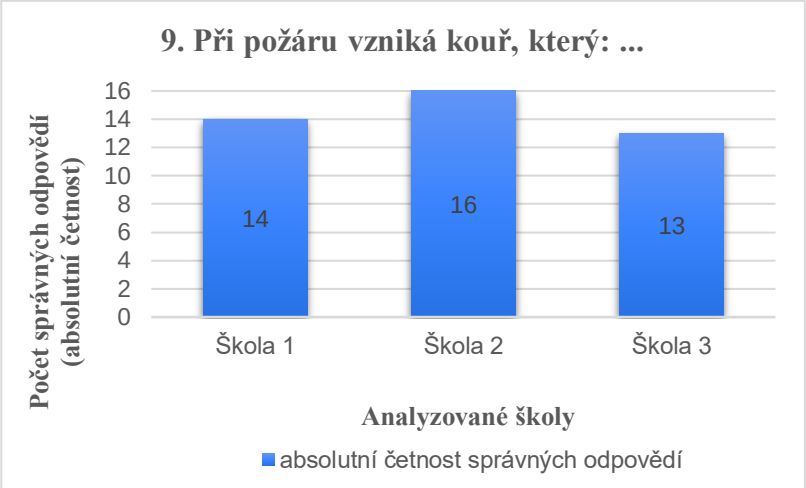

Obrázek 9 – Počet správných odpovědí na otázku č. 9 [vlastní]

Otázka č. 10 ověřovala, zda pedagogové vědí, co dělat v případě vzniku MU útok aktivního střelce, a tedy jsou schopni na nastalou situaci reagovat. Žádoucí odpověď *Ano, vím* zvolilo 9 pedagogů Školy 1 (tj. 64 %), jen 5 pedagogů Školy 2 (tj. 31 %) a všichni (tj. 100 %) pedagogové Školy 3.

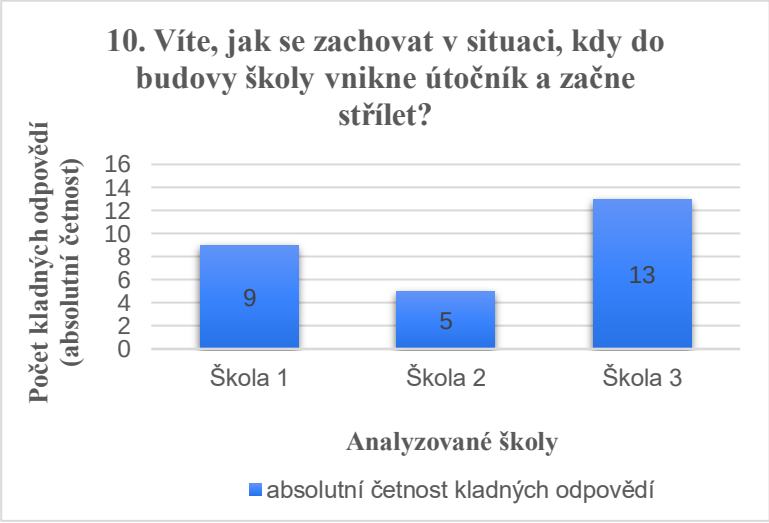

Obrázek 10 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 10 [vlastní]

V otázce č. 11 bylo zjišťováno, zdali mají pedagogové povědomí o taktice *Utíkej, schovej se a bojuj* (viz podkapitola 3.1.2.3), a tedy zdali by v případě vniku ozbrojené

osoby do budovy školy správně zareagovali. Správnou odpověď představovala kombinace: *1. uteču, 2. schovám se, 3. budu s ním bojovat*, již zvolilo 8 pedagogů Školy 1 (tj. 57 %), jen 5 pedagogů Školy 2 (tj. 31 %) a 11 pedagogů Školy 3 (tj. 85 %).

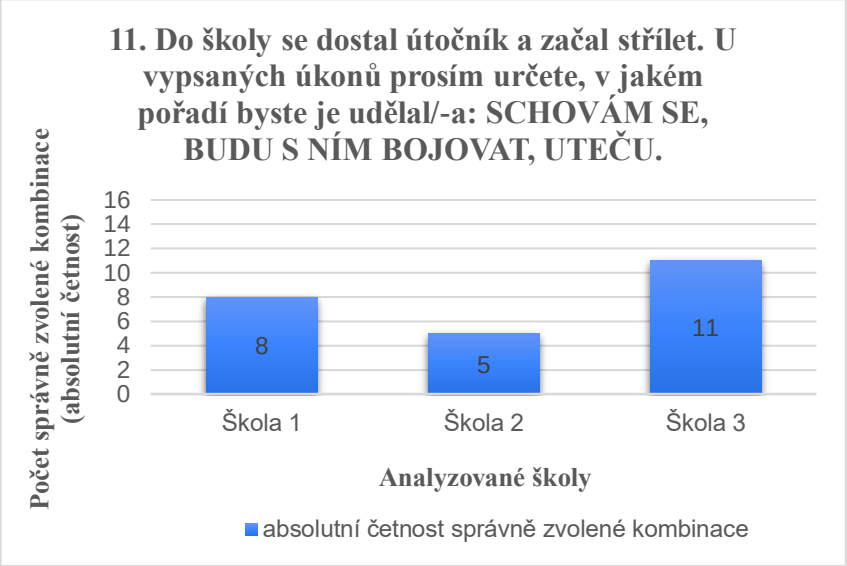

Obrázek 11 – Počet správných odpovědí na otázku č. 11 [vlastní]

Otázkou č. 12 bylo zjišťováno, zdali mají pedagogové správnou představu o tom, jak se zachovat v situaci, kdy byl aktivní útočník zneškodněn a probíhá zásah policie. Náležitá odpověď *Zůstat v klidu na místě a počkat na pokyny policistů* byla vybrána všemi (tj. 100 %) pedagogy Školy 1 i Školy 3 a 14 pedagogy Školy 2 (tj. 88 %).

Obrázek 12 – Počet správných odpovědí na otázku č. 12 [vlastní]

Dále budou zobrazeny výsledné odpovědi na otázky, v nichž jsem se dotazovala na to, zda se pedagogové školí a vzdělávají v bezpečnostních tématech. V otázce č. 13 mě

zajímalo, kolik pedagogů se zúčastnilo akreditovaných kurzů zaměřených na téma ochrany a bezpečnosti jedince – z Obrázku 13 jasně vyplývá, že naprosté minimum (celkem 4 pedagogové). Alespoň jiných (neakreditovaných) kurzů či přednášek na toto téma se zúčastnilo 18 pedagogů. Obdobný počet (celkem 15) pedagogů se nezúčastnil žádných kurzů zaměřených na danou problematiku. Zbylých 6 respondentů si nevzpomíná.

Obrázek 13 – Vzdělávání se v bezpečnostních tématech [vlastní]

V otázce č. 14 mě zajímalo, zdali pedagogové prošli školením, v rámci něhož byli seznamováni s problematikou aktivních útočníků. Z Obrázku 14 vyplývá, že 17 pedagogů se již školení či přednášky na toto téma zúčastnilo, přitom z velké části to byli pedagogové Školy 3. Větší počet (celkem 24) pedagogů se naopak žádného školení zaměřeného na danou problematiku neúčastnil, většinu z nich tvoří pedagogové Školy 2. Zbylí 2 respondenti si to nepamatují.

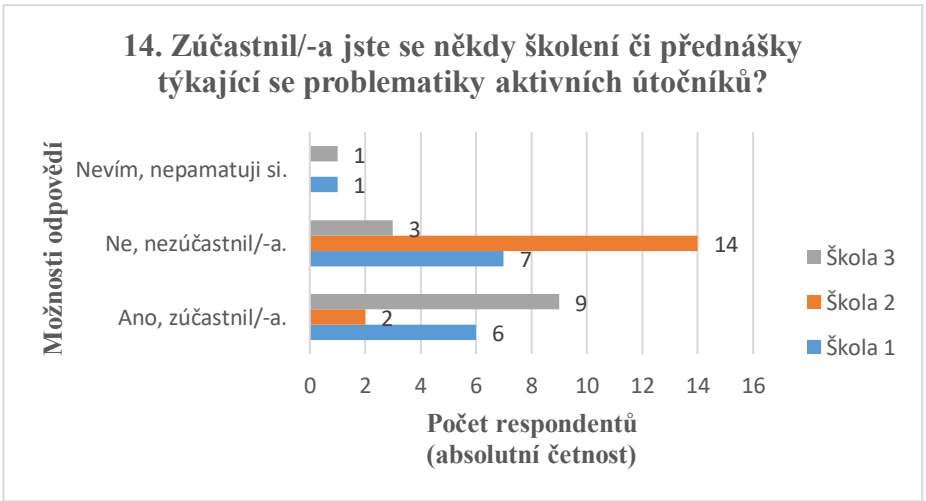

Obrázek 14 – Vzdělávání se v problematice aktivního útočníka [vlastní]

Vzhledem k tomu, že pedagogové mají primární odpovědnost za svěřené žáky, v poslední otázce č. 15 mě zajímalo, zdali si samostatně i ve svém volném čase vyhledávají informace týkající se ochrany člověka a bezpečnostních témat. Možnost *Ne* a *Spíše ne* zvolila větší část pedagogů (celkem 27), 15 pedagogů se spíše vzdělává a jen 1 pedagog vybral možnost *Ano*.

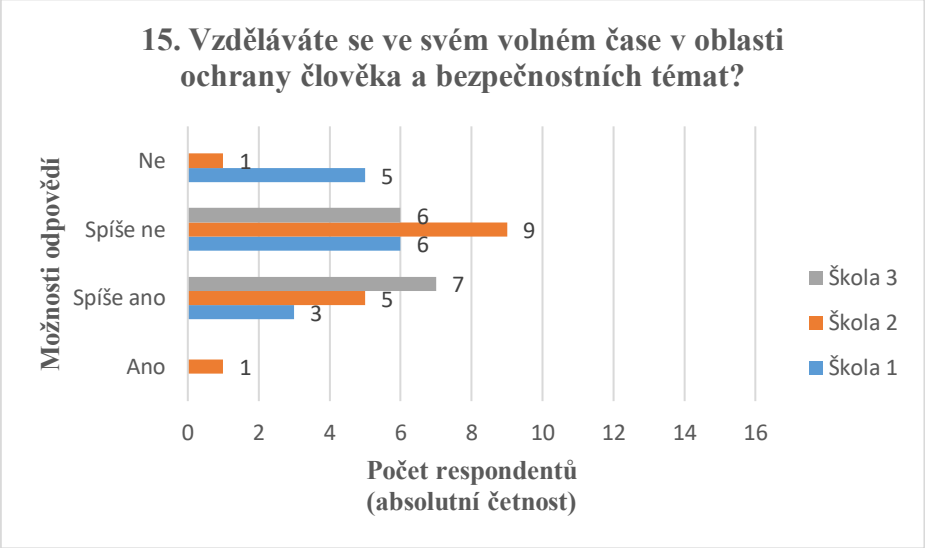

Obrázek 15 – Vzdělávání se v bezpečnostních tématech ve volném čase [vlastní]

5.2.3 Výsledky dotazníků určeného pro žáky

Dotazník obsahoval celkem 11 otázek, z toho jich 9 ověřovalo základní znalosti. Nejprve tedy budou uvedeny grafy zobrazující výsledný počet správných odpovědí na tyto otázky a následně budou graficky zobrazeny odpovědi na zbylé 2 otázky, v nichž mě zajímalo, zda byli žáci seznámeni s tím, jak se mají chovat za vzniku MU požár a MU útok aktivního útočníka.

V otázce č. 1 mě zajímalo, zda mají žáci povědomí o tom, jak se zachovat v případě, že ve škole vznikla MU požár a byl vyhlášen požární poplach. Vzhledem k většímu počtu žáků je nutné, aby jejich chování bylo organizované, a z toho důvodu se musí řídit pokyny pedagogů. Správnou odpověď *Dělám to, co mi řekne učitel* zvolilo 63 žáků Školy 1 (tj. 93 %), 21 žáků Školy 2 (tj. 95 %) a 18 žáků Školy 3 (tj. 95 %).

Obrázek 16 – Počet správných odpovědí na otázku č. 1 [vlastní]

Vzhledem k tomu, že se v učebnách nachází elektronická zařízení, jež by se mohla vznítit a žáci by mohli mít tendenci je uhasit, v otázce č. 2 mě zajímalo, zdali mají základní znalost o tom, že ne všechny předměty (a zejména právě ta zapojená do elektrické sítě) lze hasit vodou (vodním hasicím přístrojem). Správnou odpověď *Když je v blízkosti elektrické zařízení (například počítač) zapojené do zásuvky* vybralo 65 žáků Školy 1 (tj. 96 %), 21 žáků Školy 2 (tj. 95 %) a 18 Školy 3 (tj. 95 %).

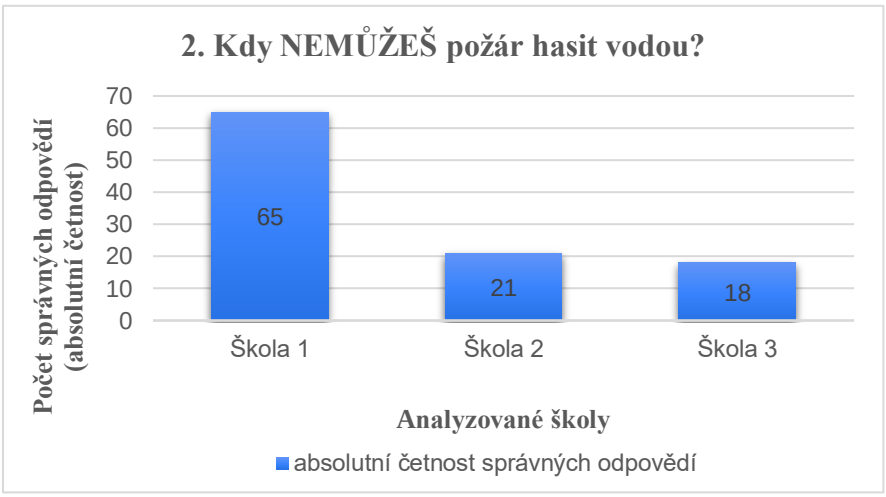

Obrázek 17 – Počet správných odpovědí na otázku č. 2 [vlastní]

Otázka č. 3 zjišťovala, zdali žáci znají základní zásadu chování při prováděné evakuaci. Náležitou odpověď, že při evakuaci školy *žáci opouští školu společně se svým učitelem*, zvolilo 62 žáků Školy 1 (tj. 91 %), 18 žáků Školy 2 (82 %) a 19 žáků Školy 3 (tj. 100 %).

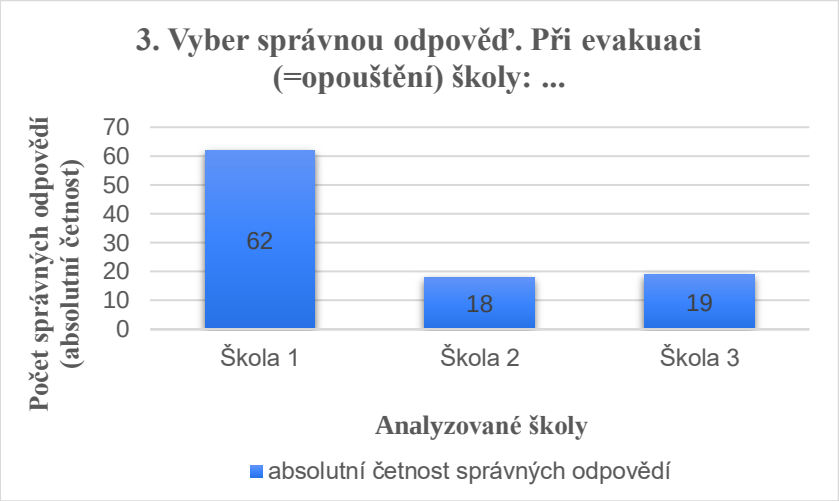

Obrázek 18 – Počet správných odpovědí na otázku č. 3 [vlastní]

Otázka č. 4 rovněž souvisela s evakuací. Tentokrát mě zajímalo, zda žáci vědí, jak se zachovat v případě, kdy je vyhlášena evakuace (požární poplach), ale oni se v danou dobu nachází mimo svou třídu (např. v čase přestávky). Správnou odpověď *Okamžitě se vrátím do třídy a počkám na učitele* vybralo 31 žáků Školy 1 (tj. 46 %), 10 žáků Školy 2 (tj. 45 %) a rovněž 10 žáků Školy 3 (tj. 53 %).

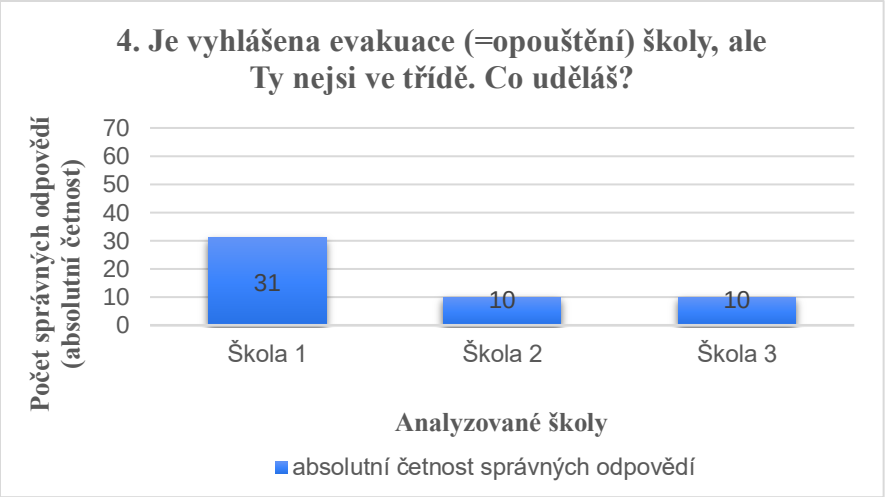

Obrázek 19 – Počet správných odpovědí na otázku č. 4 [vlastní]

Otázka č. 5 zjišťovala, zdali mají žáci základní povědomí o tom, jak postupovat v případě, kdy je nutné při provádění evakuace projít již zakouřenou chodbou. Náležitou odpověď *Chráním si pusu i nos kusem látky nebo tričkem a přikrčím se k podlaze* zvolilo 65 žáků Školy 1 (tj. 96 %), 15 žáků Školy 2 (tj. 68 %) a 18 žáků Školy 3 (tj. 95 %).

Obrázek 20 – Počet správných odpovědí na otázku č. 5 [vlastní]

Vzhledem k věku respondentů (jedná se o žáky 2. stupně základní školy a střední školy) je možné, aby se případně vzniklý požár pokusili uhasit za použití přenosného hasicího přístroje. Z toho důvodu mě v otázce č. 6 zajímalo, zda vědí, kde se ve škole nachází alespoň 1 hasicí přístroj. Žádoucí odpověď *Ano, vím* zvolilo 56 žáků Školy 1 (tj. 82 %), 12 žáků Školy 2 (tj. 55 %) a 19 žáků Školy 3 (tj. 100 %).

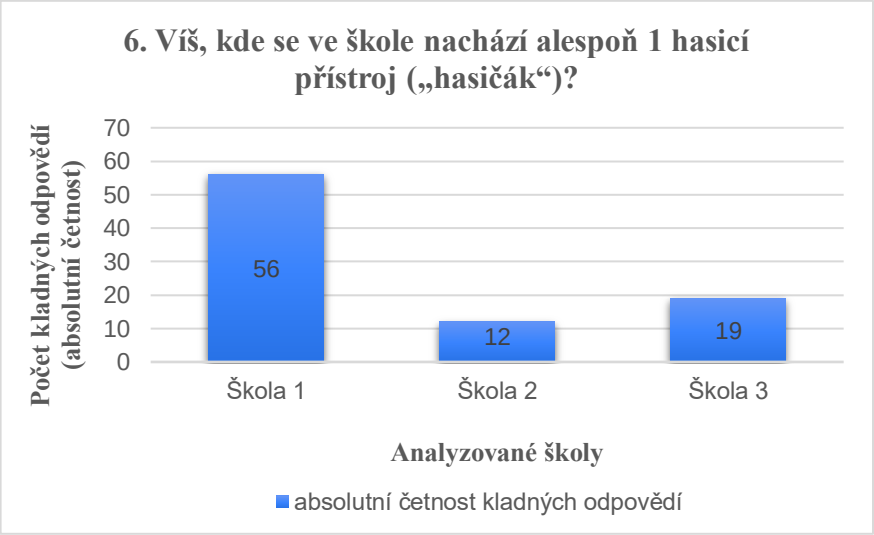

Obrázek 21 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 6 [vlastní]

Na základě toho, že se v učebnách (potažmo po celé budově školy) nachází množství elektronických zařízení, jež by mohla být příčinou vzniku požáru, bylo v otázce č. 7 zjišťováno, zdali mají žáci základní znalost o tom, že taková zařízení zapojená do elektrické sítě nelze hasit vodou (vodním hasicím přístrojem). Zároveň se jednalo o kontrolní otázku k otázce č. 2. Správnou odpověď *Ne, nesmí se hasit vodou* vybralo 65 žáků Školy 1 (tj. 96 %), 21 žáků Školy 2 (tj. 95 %) a 18 žáků Školy 3 (tj. 95 %).

Obrázek 22 – Počet správných odpovědí na otázku č. 7 [vlastní]

V otázce č. 8 bylo zjišťováno, zdali mají žáci povědomí o taktice *Utíkej, schovej se a bojuj* (viz podkapitola 3.1.2.3), a tedy zdali by v případě vniku ozbrojené osoby do budovy školy správně zareagovali. Správnou odpověď představovala kombinace: *1. uteču, 2. schovám se, 3. budu s ním bojovat*, již zvolilo 21 žáků Školy 1 (tj. 31 %), 4 žáci Školy 2 (tj. 18 %) a 3 žáci Školy 3 (tj. 16 %).

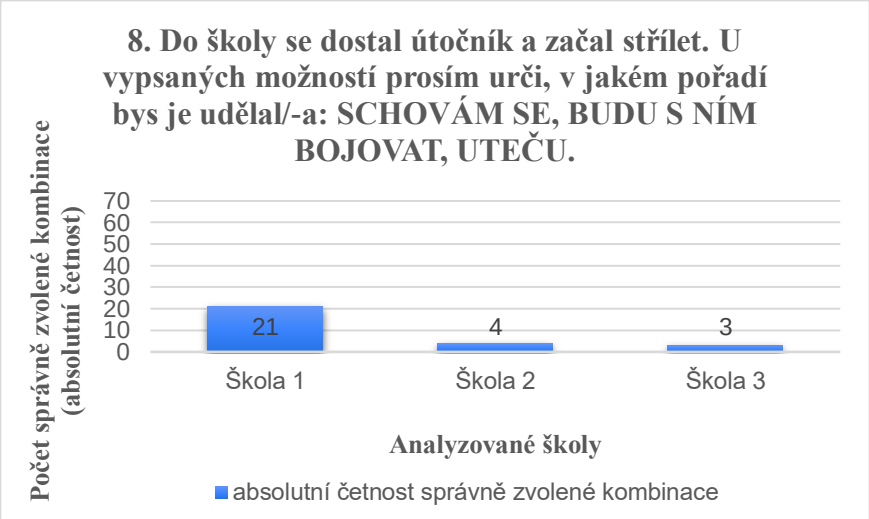

Obrázek 23 – Počet správných odpovědí na otázku č. 8 [vlastní]

Otázkou č. 9 bylo zjišťováno, zdali mají žáci správnou představu o tom, jak se zachovat v situaci, kdy byl aktivní útočník zneškodněn a probíhá zásah policie. Správnou možnost *Zůstat v klidu na místě a počkat na pokyny policistů* vybralo 51 žáků Školy 1 (tj. 75 %), 15 žáků Školy 2 (tj. 68 %) a 16 žáků Školy 3 (tj. 84 %).

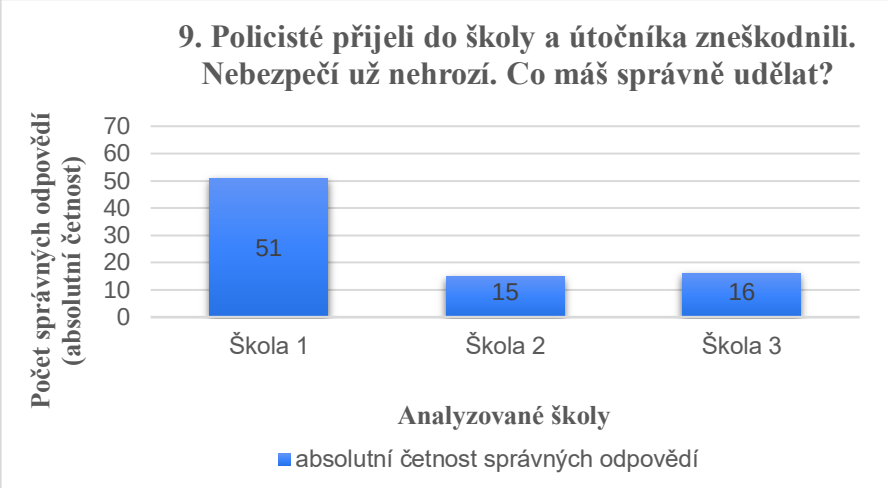

Obrázek 24 – Počet správných odpovědí na otázku č. 9 [vlastní]

Dále budou uvedeny výsledné odpovědi na zbylé 2 otázky, v nichž mě zajímalo, zda byli žáci seznámeni s tím, jak se mají chovat za vzniku dané MU. V otázce č. 10 mě tedy zajímalo, zda byli žáci poučeni, jak se mají zachovat, když vznikne MU požár. Z Obrázku č. 25 vyplývá, že kladně odpověděli všichni žáci Školy 3 (tj. 19). Kladně taktéž odpovědělo 16 žáků Školy 2, 2 žáci zvolili zápornou odpověď a 4 žáci uvedli, že neví. Ve Škole 1 kladnou odpověď zvolilo 51 žáků, 9 odpovědělo záporně a 8 žáků neví.

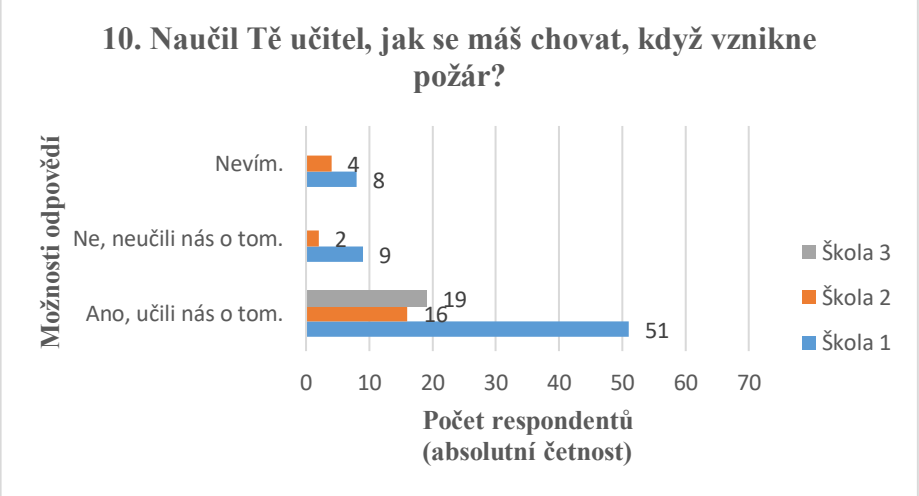

Obrázek 25 – Poučení žáků se žádoucím chováním za MU požár [vlastní]

Otázka č. 11 zjišťovala, zda byli žáci poučeni o žádoucím chování i pro případ vzniku MU útok aktivního útočníka. Kladně odpověděli opět všichni žáci Školy 3 (tj. 19). Ve Škole 2 kladnou odpověď zvolilo jen 6 žáků, dalších 12 odpovědělo záporně a zbylí 4 žáci uvedli, že neví. Výsledné odpovědi žáků Školy 1 jsou vcelku rozporuplné – 29 z nich zvolilo kladnou odpověď, ale zároveň 31 žáků vybralo odpověď zápornou.

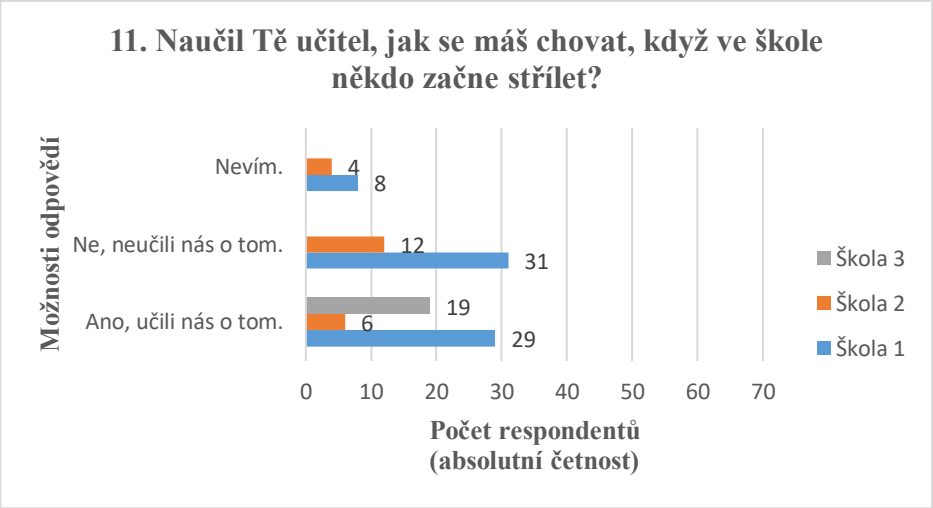

Obrázek 26 – Poučení žáků se žádoucím chováním za MU útok [vlastní]

5.2.4 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Na základě toho, že jedním z cílů práce je prověřit rozsah znalostí pedagogů z hlediska jejich připravenosti na řešení dané MU, byla vědomostní část dotazníku pojata formou testu, kdy za každou správnou či žádoucí kladnou odpověď (viz otázky č. 1, 5, 8 a 10) byl přidělen 1 bod. Maximálně tedy mohlo být získáno 12 bodů (což se rovná 100% úspěšnosti).

Tabulka 7 – Popisná statistika dosažených bodů pedagogů [vlastní]

POPISNÁ STATISTIKA DOSAŽENÝCH BODŮ – PEDAGOGOVÉ			
POPIS:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
Aritmetický průměr	9,60	8,94	11,20
Medián	9,50	9,00	12,00
Modus	8,00	8,00	12,00
Směr. odchylka	1,60	1,29	1,10
Minimum	8,00	7,00	9,00
Maximum	12,00	11,00	12,00
Rozdíl max-min	4,00	4,00	3,00

Z Tabulky 7 jasně vyplývá, že nejlépe dopadli pedagogové Školy 3, jejichž průměrný počet dosažených bodů je nejvyšší, neboť nejčastěji získali maximální počet bodů (viz modus Školy 3) a rovněž nikdy nezískali méně než 9 bodů. Zároveň lze pozorovat, že jejich výkon je vyrovnanější oproti dvěma zbylým školám – od průměrného počtu bodů se zbylé získané hodnoty odchylovaly pouze o cca 1 bod (viz směrodatná odchylka Školy 3). Byť výkon pedagogů Školy 1 vykazuje nejnižší míru vyrovnanosti, řadí se

na druhé místo, neboť průměrná hodnota dosažených bodů je vyšší než u pedagogů Školy 2. Je to tím, že na rozdíl od svých kolegů ze Školy 2 někteří z nich dosáhli maximálního počtu bodů a zároveň nezískali méně jak 8 bodů, kdežto pedagogové Školy 2 ano.

V následující Tabulce 8 jsou zobrazeny četnosti dosažených bodů, lze tedy spatřovat, kolik pedagogů získalo příslušný počet bodů. Zároveň z ní lze vyčíst, kolika pedagogům se podařilo přesáhnout 80% hranici úspěšnosti, pro jejíž dosažení bylo zapotřebí získat alespoň 10 bodů.

Tabulka 8 – Četnosti dosažených bodů: pedagogové [vlastní]

ČETNOSTI DOSAŽENÝCH BODŮ – PEDAGOGOVÉ			
POČET BODŮ:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
7	-	2	-
8	5	5	-
9	2	3	2
80 % 10	3	4	-
11	1	2	4
12	3	-	7

Z uvedené Tabulky 8 lze tedy spatřovat, že nejvíce pedagogů Školy 1 získalo 8 bodů, přitom alespoň 10 bodů dosáhlo 7 pedagogů (průměrná úspěšnost činí 80,4 %). Ani jednomu pedagogovi Školy 2 se nepodařilo získat maximální počet, nejčastěji bylo získáno 8 bodů. 80% hranice úspěšnosti dosáhlo 6 pedagogů (přitom průměrná úspěšnost činí 74,5 %). I z této tabulky jasně vyplývá prvenství a poměrně vyrovnaný výkon pedagogů Školy 3. Většina získala maximální počet bodů a celkem se přes 80% hranici úspěšnosti dostalo 11 z nich, jejich průměrná úspěšnost činí 93,6 %.

Obdobně jako u dotazníku určeného pro pedagogy byla rovněž vědomostní část dotazníku určeného pro žáky pojata formou testu vzhledem k tomu, že byl ověřován i rozsah jejich znalostí žádoucího chování při vzniku MU. Za každou správnou či žádoucí kladnou odpověď (viz otázka č. 6) byl opět udělen 1 bod, maximálně mohlo být získáno 9 bodů, což představuje 100% úspěšnost.

Tabulka 9 – Popisná statistika dosažených bodů žáků [vlastní]

POPISNÁ STATISTIKA DOSAŽENÝCH BODŮ – ŽÁCI			
POPIS:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
Aritmetický průměr	7,06	6,23	7,32
Medián	7,00	6,00	8,00
Modus	7,00	7,00	8,00
Směr. odchylka	1,07	1,38	1,40
Minimum	5,00	3,00	3,00
Maximum	9,00	9,00	9,00
Rozdíl max-min	4,00	6,00	6,00

Z uvedené Tabulky 9 vyplývá, že nejhůře si vedli žáci Školy 2, průměrně získali nejmenší počet bodů i vzhledem k tomu, že na rozdíl od žáků Školy 1 někteří z nich obdrželi méně než 5 bodů. Byť výkon žáků Školy 3 vykazuje nejmenší míru vyrovnanosti vzhledem k tomu, že se některému ze žáků test značně nepovedl a získal pouhé 3 body, řadí se na první místo, neboť zbylým žákům se dařilo lépe. Nejčastěji získali 8 bodů, kdežto nejvíce žáků Školy 1 obdrželo o bod méně, tedy 7 bodů, což se pak promítlo do jejich průměrného počtu bodů, kvůli čemuž se zařadili až na druhé místo.

V následující Tabulce 10 jsou zobrazeny četnosti dosažených bodů, lze tedy spatřovat, kolik žáků získalo příslušný počet bodů. Zároveň z ní lze vyčíst, kolika žákům se podařilo přesáhnout 80% hranici úspěšnosti, pro jejíž dosažení bylo zapotřebí získat alespoň 8 bodů.

Tabulka 10 – Četnosti dosažených bodů: žáci [vlastní]

	ČETNOSTI DOSAŽENÝCH BODŮ – ŽÁCI			
	POČET BODŮ:	**ŠKOLA 1**	**ŠKOLA 2**	**ŠKOLA 3**
	3	-	1	1
	4	-	1	-
	5	6	4	-
	6	12	6	3
	7	28	7	5
80 %	8	16	2	7
	9	6	1	3

Z uvedené Tabulky 10 lze spatřovat, že nejvíce žáků Školy 1 získalo 7 bodů, a zůstalo tak pod 80% hranicí úspěšnosti, přes niž se dostalo vcelku 22 ze 68 žáků. Jejich průměrná

úspěšnost tedy činí 78,4 %. Dále je možné vidět, že pouze 1 ze žáků Školy 2 se podařilo získat maximální počet bodů, rovněž minimum z nich dosáhlo 80% hranice úspěšnosti, nejčastěji daní žáci získali 7 bodů, a jejich průměrná úspěšnost tak činí pouhých 69,2 %. Až na jeden exces lze ve výsledcích žáků školy 3 sledovat relativní vyrovnanost. Nejčastěji bylo danými žáky dosaženo 7 bodů, celkově se přes 80% hranici úspěšnosti dostalo 10 žáků, jejich průměrná úspěšnost přitom činí 81,3 %.

5.3 Vyhodnocení hypotéz

Zde budou na základě získaných dat vyhodnoceny hypotézy, jež byly stanoveny v kapitole 2:

- **HYPOTÉZA 1**: Všechny analyzované školy (tj. 100 %) budou disponovat speciálním zařízením, jež na vznik mimořádné události upozorňuje i osoby neslyšící.

  Z Tabulky 3 (podkapitola 5.1, str. 54) jasně vyplývá, že takovým zařízením disponuje pouze Škola 3, tedy **Hypotéza 1 je ZAMÍTNUTA.**

- **HYPOTÉZA 2**: Všechny analyzované školy (tj. 100 %) mají zpracovaný plán a připravený jednotný postup pro případ útoku aktivního útočníka.

  Z Tabulky 1 (podkapitola 5.1, str. 51) jasně vyplývá, že Škola 2 nemá připravený ani plán, ani jednotný postup pro případ útoku aktivního útočníka, tedy **Hypotéza 2 je ZAMÍTNUTA.**

- **HYPOTÉZA 3**: Na všech analyzovaných školách (tj. 100 %) probíhá preventivně výchovná činnost, v rámci níž jsou žáci seznamováni se žádoucím chováním při vzniku mimořádných událostí.

  Z Tabulky 4 (podkapitola 5.1, str. 56) jasně vyplývá, že na všech analyzovaných školách (tj. 100 %) probíhá PVČ, v rámci níž složky IZS seznamují žáky se žádoucím chování při vzniku různých typů MU, tedy **Hypotéza 3 je PŘIJATA**.

- **HYPOTÉZA 4**: Úroveň znalostí alespoň poloviny dotazovaných pedagogů z každé analyzované školy dosahuje více než 80 %.

  Z Tabulky 8 (podkapitola 5.2.4, str. 75) jasně vyplývá, že obě stanovené podmínky splňují výsledky pedagogů jen 2 analyzovaných škol. 7 ze 14 pedagogů Školy 1 dosáhlo více než 80% úspěšnosti a 11 ze 13 pedagogů Školy 3 má úspěšnost větší než 80 %. V případě Školy 3 se přes 80% hranici úspěšnosti nedostala alespoň polovina dotazovaných pedagogů, bylo to pouze 6 pedagogů z celkových 16. Z toho důvodu je **Hypotéza 4 ZAMÍTNUTA**.

- **HYPOTÉZA 5**: Úroveň znalostí alespoň poloviny dotazovaných žáků z každé analyzované školy dosahuje více než 80 %.

  Z Tabulky 10 (podkapitola 5.2.4, str. 76) jasně vyplývá, že obě stanovené podmínky splňují výsledky žáků pouze 1 analyzované školy. Jsou jimi výsledky žáků Školy 3, z jejichž celkového počtu 19 se 10 podařilo dosáhnout více než 80% úspěšnosti. Pouze 3 z 22 žáků Školy 2 měli úspěšnost větší než 80 %. V případě Školy 1 se přes 80% hranici úspěšnosti nedostala alespoň polovina dotazovaných žáků, bylo to jen 22 žáků z celkových 68. Z toho důvodu je **Hypotéza 5 ZAMÍTNUTA.**

6 DISKUZE

6.1 Současná úroveň připravenosti na MU

Ze zjištěných výsledků týkajících se bezpečnostní dokumentace vyplývá to, co bylo uvedeno v podkapitole 3.2. Zatímco požární předpisy a normy jsou dány legislativou, tedy jsou ze strany všech analyzovaných škol dodržovány, problematika zajištění vnější (objektové) bezpečnosti škol je řešena jen prostřednictvím vydaných metodických doporučení (již zmiňovaný *Minimální standard bezpečnosti* nebo norma *ČSN 73 4400*), jež nejsou závazná, tudíž ani právně či jinak vymahatelná. Lze tedy ocenit, že některá z těchto doporučení v rámci svých možností analyzované školy implementovaly do praxe, byť nemusely. K obdobnému zjištění ve své diplomové práci došla i autorka Eretová (2020) – 3 ze 4 analyzovaných škol se v rámci svých možností (zejména finančních) snaží plnit doporučení daná zmíněnými dokumenty, čtvrtá škola na jejich zavedení nemá finance. To může být skutečně problém, byť by školy rády svou objektovou bezpečnost zkvalitnily, chybí jim pro to dostatečné finanční prostředky. Je ale nutné podotknout, že s vydáním *Minimálního standardu bezpečnosti* byl rovněž vyhlášen neinvestiční dotační program *„Podpora zabezpečení škol a školských zařízení“*, v rámci něhož mohly přihlášené školy uplatňovat finanční prostředky na technické prvky objektové bezpečnosti. Je tedy vidět, že v tomto směru probíhala (a probíhá) určitá snaha o sjednocení přístupu k vnější bezpečnosti škol a k jejímu zajištění. [90, 91]

Kde naopak chybí jakýkoliv standardizovaný přístup, je oblast připravenosti škol na ozbrojený útok ve školském zařízení. V tomto případě v podstatě záleží na jednotlivých školách, zda si pro tyto účely zpracují plán a připraví jednotný postup. Školy sice musí zpracovat krizový plán pro případ řešení výskytu šikany včetně způsobů její prevence (*Metodický pokyn ministryně MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízení*, čl.8, odst. 7), tedy je v tomto směru určitým způsobem předcházeno tomu, že by se útočník rekrutoval z řad žáků, nicméně povinnost zpracovat krizový plán pro případ útoku aktivního útočníka stanovena není, byť případné následky takového útoku by mohly mít nesmírný a fatální rozsah. I z toho důvodu jsem předpokládala, že školy mají pro tento případ připravený plán a jednotný postup, z toho důvodu mě překvapilo zjištění, že Škola 2 nemá zajištěnu připravenost na tento typ MU. Spoléhat na to, že k útoku nedojde například vzhledem k její lokalitě (nachází se mimo centrum

města), je dle mého názoru zbytečný hazard se životy daných pedagogů i žáků. Rovněž uvážím-li tvrzení, že je lepší být připraven, nežli překvapen, domnívám se, že z hlediska zkvalitnění úrovně připravenosti na MU by měla Škola 2, obdobně jako má zpracovaný plán pro případ vzniku požáru, vytvořit i plán pro případ útoku aktivního útočníka (například za využití volně přístupného dokumentu *Základy ochrany měkkých cílů-Metodika* nebo ve spolupráci s policií či Asociací bezpečná škola), v němž zavede jednotný postup, konkrétní pokyny i způsob varování, aby při vzniku této MU každý z pedagogů i žáků věděl, co dělat, čímž bude předejito vzniku chaosu i paniky a budou minimalizovány dopady na životy i zdraví přítomných osob. Za současné situace by tak řešení této MU spočívalo v naprosté improvizaci jednotlivých pedagogů, přitom nekoordinovaný postup a chování jsou vždy rizikem pro nárůst negativních následků dané MU. Sám pan ředitel Školy 2 na konci rozhovoru vyjádřil názor, že tedy bude nutné problematice útoku aktivního útočníka věnovat větší pozornost a lépe na ní zapracovat, třeba tím, že od nového školního roku navrhne, aby externí subjekt, jenž nyní provádí školení v oblasti BOZP a PO, proškolil zaměstnance i v této tematice. [87, 92]

Nabízí se tedy otázka, zda by neměla být pro školská zařízení stanovena povinnost zpracovat plán (dokument) pro případ útoku aktivního útočníka v prostorách školy. Osobně se domnívám, že by měla. Stejně jako školám povinnosti stanovují stavebně-technické, hygienické i požární předpisy a normy, měla by být školám dána (např. Školským zákonem či nařízením MŠMT) povinnost připravit se na MU útok aktivního útočníka, jíž by byl stanoven minimální rozsah postupů a opatření pro zajištění připravenosti, a tím byl zaručen jednotný přístup k přípravě na tuto MU (jako tomu je v případě zajištění požární připravenosti).

Z pohledu krizového managementu kladně hodnotím, že všechny analyzované školy ve svých připravených plánech určili konkrétní osoby, jež zodpovídají za plnění daných úkolů. Opět se jedná o opatření, jímž se snižuje riziko vzniku chaosu při nastalé MU. Zároveň je tím zajištěno, že se informace o nastalé situaci dostane ke každé neslyšící osobě. Nicméně by bylo vhodné, aby Škola 1 a Škola 2 k těmto konkrétně určeným osobám doplnila i jejich zástupce pro případ, že daní zaměstnanci nebudou přítomni na pracovišti. Jednak se tím sníží riziko, že konkrétní úkol nebude splněn, a zároveň to pak ušetří čas při řešení nastalé MU, kdy namísto toho, aby se ředitel či ředitelka musela věnovat dohledávání někoho, kdo daný úkol splní místo nepřítomné odpovědné osoby,

bude se moci plně soustředit na záchranu a evakuaci (případně inevakuaci) zaměstnanců i žáků.

Co se týká technického zajištění připravenosti, opět záleží na konkrétní škole a na jejích možnostech. Jedním z technických prvků, jak zkvalitnit požární ochranu objektu, jsou autonomní hlásiče požáru, nicméně povinnost jejich instalace je dána pouze pro nové objekty, vybudované v roce 2008 a dále (viz Vyhláška č. 23/2008 Sb., o technických podmínkách požární ochrany staveb), což většina základních a středních škol není. Proto není divu, že v rámci mého šetření bylo zjištěno, že jimi disponuje pouze jedna z analyzovaných škol (Škola 3). K obdobnému výsledku došla i autorka Eretová (2020) – v rámci šetření zjistila, že žádná ze 4 analyzovaných škol nedisponuje hlásiči požáru. Přitom jejich pořízení není příliš finančně náročné (cca od 200 Kč/kus) a jejich instalace i údržba je jednoduchá. Z toho důvodu se domnívám, že by školy měly investovat do jejich koupě i vzhledem k tomu, že včasnou detekcí vznikajícího požáru se zvyšuje možnost na jeho uhašení v samém zárodku, a tedy se zvyšuje možnost včasné záchrany a minimalizují se negativní dopady na životy i zdraví osob.

Co se týká technického a režimového zabezpečení objektové bezpečnosti, je správné, že ani do jedné z analyzovaných škol není umožněn volný přístup, cizí osoba se tak do nich primárně nedostane. Pro vstup cizích osob školy používají elektronického vrátného, přitom vchod do Školy 1 je navíc monitorován kamery i vizuálně střežen vrátnou, jež má tak dohled nad tím, kdo vstupuje do prostor školy. Vzhledem k tomu, že ve Škole 2 a Škole 3 chybí prvotní vizuální kontakt, je správné, že cizí osoba po vpuštění nevstupuje přímo do prostor školy, ale dostává se pouze do jakéhosi zádveří, kde musí počkat, než ji daný zaměstnanec vyzvedne a vpustí dovnitř. Přesto vpuštění cizí osoby (nejedná-li se o rodiče žáků) do budovy školy spočívá na jisté míře důvěry, těžko odhalit případnou falešnou záminku, pod níž daná osoba do školy přichází. Pro vstup zaměstnanců všechny analyzované školy využívají autorizačních prvků – pedagogové Školy 1 a Školy 2 vlastní čipové karty, každý pedagog Školy 2 disponuje vlastním klíčem od vchodu. Ranní vstup žáků je dozorován na všech analyzovaných školách, je tím alespoň částečně minimalizováno riziko, že by se mezi ně vmísila i cizí osoba. Pokud by přesto došlo ke vniku cizí osoby s cílem útočit, je správné, že pedagogové z každé analyzované školy disponují klíčem, jímž jsou schopni ihned uzamknout příslušnou třídu.

Kladně hodnotím i to, že Škola 1 a Škola 3 pro případ vzniku takové situace zavedla alarm lišící se od požárního poplachu (tzv. amok alarm). Nicméně na nastalé MU jsou ve Škole 1 a Škole 2 bezprostředně upozorněni prostřednictvím zvukové signalizace pouze slyšící osoby, jež následně musí varování zprostředkovat sluchově handicapovaným osobám. Zjištění, že ne všechny analyzované školy, jež cíleně vzdělávají žáky se sluchovým postižením, disponují speciálním zařízením upozorňující na vznik MU právě i tyto osoby, pro mě bylo velkým překvapením. Osobně se domnívám, že by bylo vhodné, aby tímto zařízením školy vybaveny byly, neboť nelze spoléhat na to, že pokaždé, když dojde k MU, budou žáci přímo ve třídě, kde jim informaci o nastalé MU okamžitě zprostředkuje pedagog. Toto zařízení by tedy fungovalo zejména pro případy, kdy se žáci o přestávkách potulují po chodbách, aby ihned každý ze žáků zaznamenal, že se něco stalo a že musí urychleně zamířit do své třídy.

Pro srovnání technického a organizačního zabezpečení objektové bezpečnosti škol uvádím výsledky i jiných prací. Autorka Eretová (2020) v rámci svého šetření zjistila, že ani 1 ze 4 analyzovaných škol nedisponuje kamerovým systémem, ani živým vrátným a pouze 1 škola využívá pro autorizaci vstupu čipové karty. Nicméně všechny 4 školy zajišťují dohled nad ranním vstupem žáků. Výsledky šetření autorky Steinsové (2019) dokládají, že kamerami jsou vybaveny 2 ze 4 analyzovaných škol, čipy pro vstup do budovy školy využívají 3 školy, z toho 2 zřizují i funkci vrátného. Elektronického vrátného má zabudovaného škola, jež pro vstup nepoužívá čipy. Smluvený tajný signál pro případ vniku cizí ozbrojené osoby má pouze 1 z těchto škol. Autor Matoušek (2020) v rámci svého šetření zjistil, že možnost uzamknout příslušnou třídu v případě potřeby mají pedagogové ve všech 3 analyzovaných školách. [90, 93, 94]

Zajištění připravenosti dané školy nespočívá jen v zabezpečení technických opatření, ale je rovněž podmíněno i připraveností osob, jež se v ní nachází. Z toho důvodu jsou pedagogové na všech analyzovaných školách pravidelně školeni zejména v BOZP a PO a rovněž jsou seznamováni s plánovanými postupy pro případ vzniku MU, vzhledem k tomu, že jsou pedagogové odpovědní za bezpečnost žáků, je životně důležité, aby v případě vzniku MU věděli, co dělat, jak reagovat, a tím zabránili vzniku chaosu a paniky mezi žáky. Pouze pedagogové Školy 3 s těmito postupy následně cíleně seznamují i žáky. Teoretická příprava žáků ze dvou zbylých škol neprobíhá, žáci si připravené postupy osvojují až v rámci prováděného nácviku evakuace (inevakuace).

Osobně se domnívám, že by jistý teoretický základ neuškodil – vždy alespoň na začátku školního roku žákům osvěžit, jaké základní postupy je nezbytné provést v případě vzniku dané MU, jaké jsou jejich povinnosti, jakého chování se od nich žádá během evakuace (inevakuace) a rovněž vysvětlit důvody, proč je nutné dané postupy a pokyny dodržet. V případě vzniku MU to ušetří čas, jehož není nazbyt, neboť pedagog nebude muset žákům příliš detailně popisovat, co se bude dít, ale postačí, když předá pokyn, že je nutná evakuace (inevakuace), a žáci již budou vědět, co bude následovat. Rovněž se domnívám, že by žákům vedle připravených postupů měla být pravidelně připomínána i prevence, jednak jak předcházet vzniku požáru a též na koho se obrátit v případě, kdy by docházelo k šikaně nebo podezřelému chování některého ze spolužáků.

Žáci jsou s obecnými zásadami žádoucího chování a prevencí seznamováni i v rámci výuky tematiky ochrany člověka za MU, jež všechny analyzované školy zařazují do jiných předmětů (dle platných RVP), což je celkem častá praxe na mnoha základních i středních školách. Podle výsledků šetření České školní inspekce (viz *Tematická zpráva: Vzdělávání v bezpečnostních tématech*, rok 2016) ji jako samostatný předmět zařazují pouze necelá 3 % základních i středních škol. Bylo by možné diskutovat, jaký způsob zařazení je přínosnější. Jisté je, že pokud je tato tematika probírána v rámci jednoho předmětu, existuje lepší přehled o tom, jaké téma probráno bylo či nebylo, zároveň je snazší zajistit, aby učivo tematicky navazovalo. V případě, kdy témata ochrany člověka za MU prolínají napříč jinými předměty, jež vyučují různí pedagogové, hrozí, že některé z témat bude probráno duplicitně a jiné naopak vůbec. V každém případě se jedná (nepočítám-li instruktážní videa) o výuku teoretickou, praktickou výuku všechny analyzované školy provádí prostřednictvím PVČ, při jejímž zajištění spolupracují zejména se složkami IZS (konkrétně s HZS, policií a záchranáři). V rámci projektových dnů, besed či exkurzí jsou žáci seznamováni nejen s bezpečnostními tématy, ale i s činností, výstrojí a technikou daných složek. To, že se žáci naživo střetávají s reálnou podobou zásahové výstroje i výzbroje hasičů či policistů, může pak pozitivně ovlivnit a usnadnit průběh případného zásahu a záchrany, neboť žáci (zejména ti mladšího věku) nebudou mít ze zasahujících hasičů či policistů strach a budou s nimi ochotněji spolupracovat. [95]

Z praktického hlediska má stěžejní význam i cvičná evakuace (případně inevakuace), v rámci níž dochází k propojení získaných teoretických poznatků z výuky s praxí. Žáci si

při ní jednak vyzkouší, jak jednotlivé postupy vypadají v praxi, a vedení školy si provedením cvičného poplachu může ověřit, zda připravené postupy fungují, zda každý ví, jaké má povinnosti, a zda je plní. Nicméně povinnost provádět cvičný požární poplach školy nemají, neboť nespadají do kategorie pracovišť s vysokým stupněm požárního nebezpečí (viz Zákon o PO a Vyhláška o požární prevenci), tudíž zde opět záleží na každé ze škol, jak často bude nácvik provádět. Mnou analyzované školy cvičný požární poplach provádí 1x ročně, přitom Škola 1 a Škola 3 1x ročně cvičí i inevakuaci. Autorka Steinsová ve své bakalářské práci (2019) došla k obdobnému zjištění – 3 ze 4 analyzovaných škol cvičnou evakuaci provádí též 1x ročně, čtvrtá škola ji už dlouho neprováděla. K rozdílným výsledkům dospěla autorka Eretová (2020) – v rámci šetření zjistila, že pouze 1 ze 4 analyzovaných škol provádí nácvik evakuace 1-2x ročně, zbylé školy evakuaci cvičí 1x za 2-3 roky. Těžko soudit, jaká četnost nácviku je nejlepší, osobně považuji za ideální každoroční cvičnou evakuaci, neboť jak se říká: opakování je matka moudrosti. Čím častěji se nácvik požárního poplachu procvičuje, tím rychleji a lépe si pedagogové i žáci jednotlivé postupy zafixují, automatizují, což pak vede ke snížení času potřebného na provedení evakuace a k prevenci i eliminaci rizika vzniku zásadních chyb a chaosu. Zároveň každý rok do školy nastupují noví žáci, jež je nutné rovněž připravit, a tedy seznámit je s připravenými postupy. Navíc, pro nácvik evakuace nejsou zapotřebí žádné finanční prostředky, tudíž nevidím důvod, proč by školy nemohly provádět cvičnou evakuaci každoročně. [90, 93]

6.2 Znalosti pedagogů

V této podkapitole se vyjádřím ke zjištěným znalostem pedagogů. Jejich úroveň musí být vysoká vzhledem k tomu, že jsou odpovědní za bezpečnost svěřených žáků, jejichž životy i zdraví jsou v případě vzniku MU ve škole závislé na schopnosti pedagoga správně a promptně se v dané situaci rozhodnout a efektivně ji vyřešit.

Nejprve pár slov k připravenosti pedagogů na vznik MU požár. Z hlediska prevence je pozitivním zjištěním, že takřka všichni dotazovaní pedagogové znají (vyjma 1 pedagoga Školy 2), kde se v jejich škole nachází alespoň 1 přenosný hasicí přístroj, což by jim mělo v případě potřeby usnadnit uhašení vzniklého požáru. Nutno podotknout, že pro jeho efektivní uhašení, je nezbytné použít správný druh hasiva. Vzhledem k tomu, že ve školách se nachází značné množství zařízení pod elektrickým proudem, zajímalo

mě, zda jsou si pedagogové vědomi, jaký druh hasicího přístroje lze využít pro jejich hašení. I přesto, že jsou pedagogové každoročně školeni v BOZP a PO, tudíž by danou znalost měli mít, ne všichni respondenti zvolili správnou odpověď. Bezpochyby nikdo nevybral možnost *vodním hasicím přístrojem*, neboť každý průměrně inteligentní jedinec ví, že elektrická zařízení pod napětím nelze hasit vodou, avšak 8 (z celkového počtu 14) pedagogů Školy 1 a 4 pedagogové Školy 2 si neuvědomili, že pěnové hasivo je rovněž založeno na bázi vody, tudíž jeho použitím by se vystavili riziku vzniku nebezpečných účinků a ohrožení zdraví. Z toho důvodu by tedy bylo žádoucí, aby si tuto základní informaci doplnili.

Nepodaří-li se či není-li vůbec možné požár uhasit vzhledem k jeho rozsahu, přichází v činnost připravené postupy z požární dokumentace. Z dotazníkového šetření vyplývá, že značná většina dotazovaných pedagogů je znalá postupu v případě požárního poplachu. I přesto, že vedení všech analyzovaných škol uvedlo, že jsou pedagogové seznamováni s připravený postupy, objevily se však u otázky č. 1 (*Víte, co musíte udělat, když je ve škole vyhlášen požární poplach?*) i záporné odpovědi – 2 pedagogové Školy 1 uvedli, že si nejsou jisti a 1 pedagog Školy 2 vůbec neví, co v takovém případě dělat. Doporučovala bych tedy, aby jim tato informace byla doplněna, neboť v případě vzniku požáru je nutné již jednat, a ne pátrat po tom, co se bude dít. Nehledě na skutečnost, že pedagog je ten, kdo musí do nastalé paniky vnést uklidnění a řád, a to se mu povede jen s těží, pokud sám nebude vědět, co přesně dělat.

Nejúčinnější odezvou na vznik požáru, jenž nelze uhasit dostupnými prostředky, je evakuace budovy. Téměř všichni pedagogové správně zvolili, že při jejím vyhlášení školu žáci opouští společně se svým učitelem, čímž je zabráněno vzniku chaosu i rizika, že se někdo ztratí. Pouze 1 pedagog Školy 2 zvolil možnost *Dám žákům pokyn, aby co nejrychleji utekli ven ze školy*, což samozřejmě není správný pokyn vzhledem k tomu, že někteří žáci (především ti mladší) nemusí vědět, kudy ze školy uniknout, tudíž by tím mohl zapříčinit nežádoucí chaotické jednání. V každém případě se může stát, že při opuštění třídy (školy) bude nezbytné projít již zakouřenou chodbou, v takovém případě je doporučeno držet se přikrčený k podlaze a chránit si ústa i nos kusem látky. Tuto správnou možnost však zvolilo jen 28 z celkových 43 pedagogů. Druhou nejčastěji vybranou odpovědí byla možnost *Jít co nejrychleji ve vzpřímené poloze a krýt si ústa i nos kusem látky*. Avšak v případě, kdy už jsou chodby zakouřené, je skutečně nutné držet

se přikrčený vzhledem k tomu, že vzniklý kouř, jenž stoupá ke stropu místností, je nejčastější příčinou úmrtí při požáru, neboť obsahuje značné množství nebezpečných zplodin hoření. Zakrytí dýchacích cest a přikrčení se k podlaze tak minimalizuje riziko nadýchání se těmito toxickými látkami. K mému překvapení byla 4x zvolena i možnost *Zakrýt si ústa i nos kusem látky a plazit se*. Nejenže je to organizačně nemožné (jak se poplazí několik desítek žáků třeba až z druhého patra), ale zejména je to činnost časově i fyzicky náročná a ani času, ani kyslíku není v průběhu požáru nazbyt, tudíž plazení se jako způsob úniku ze zakouřeného prostoru se jeví neefektivním až nebezpečným. Po provedené evakuaci je nutné, aby se všechny evakuované osoby shromáždily na jednom místě za účelem snadného přepočítání se a kontroly, zda někdo nezůstal uvnitř hořící budovy. Proto mě také v jedné z otázek zajímalo, zda pedagogové znají místo, kam mají pro provedení evakuace svěřené žáky dovést. Všichni dotazovaní pedagogové Školy 2 i Školy 3 vědí, kde se dané shromaždiště nachází, avšak 2 pedagogové Školy 1 u této otázky nezvolili kladnou odpověď, což mě udivuje vzhledem k tomu, že na škole každoročně probíhá cvičná evakuace. Doporučovala bych tuto znalost doplnit, aby se předešlo vzniku situace, kdy po daném pedagogovi (případně i po jeho žácích) bude vyhlášeno pátrání, zatímco on bude čekat na jiném místě. I když lze předpokládat, že pravděpodobnost vzniku takové situace je minimální, neboť neznalý pedagog by patrně následoval své informované kolegy.

Může se stát, že při provádění evakuace pedagog se žáky narazí na dveře, jejichž rám i klika budou již na dotek horké. Takové dveře nelze pro únik použít, neboť za nimi probíhá intenzivní hoření, tudíž jejich otevření by bylo nebezpečné. V jedné z dalších otázek mě tedy zajímalo, zda tuto znalost pedagogové mají vzhledem k tomu, že to budou oni, kdo při evakuaci půjdou jako první, a tedy je nutné, aby věděli, že horké dveře nesmí otevřít. Z výsledků vyplývá, že většina dotazovaných pedagogů si je této skutečnosti vědoma, nicméně 10 respondentů buď neví, nebo se domnívá, že takové dveře se mohou otevřít. Tato domněnka by však v reálné situaci mohla přivodit značné neštěstí, proto je životně důležité, aby byla vyvrácena, na což poukáži, až budu posílat získané výsledky vedení jednotlivých škol. V souvislosti s touto otázkou mě rovněž zajímalo, jak by si pedagogové poradili v situaci, kdy by právě vzhledem k nemožnosti projít dveřmi zůstali se svěřenými žáky uvězněni v dané učebně (místnosti). V takovém případě je nutné na sebe nějakým způsobem upozornit zasahující hasiče, přitom nejvhodnější je vyvěsit z okna dané místnosti kusy jakékoliv látky (záclon, oděvů apod.). Většina dotazovaných

pedagogů by se tedy zachovala správně a upozornila by na sebe vyvěšením kusu látky z okna učebny, což by jistě pomohlo usnadnit i zrychlit zásah (respektive záchranu), tudíž 9 pedagogy zvolená možnost *V klidu počkat než nás hasiči najdou* se i s ohledem na přítomnost dětí a vzrůstajícího strachu i napětí nejeví jako ideální a správné řešení. Naprosto překvapivým a zcela nebezpečným zjištěním je, že 1 pedagog (ze Školy 2) jako správnou odpověď zvolil možnost *Namočit sebe i žáky vodou a pokusit se projít hořící chodbou*, čímž by bezpochyby porušil svou povinnost zajistit bezpečnost žáků a jednoznačně by vystavil jejich životy i zdraví enormnímu riziku.

Úroveň připravenosti pedagogů na MU útok aktivního útočníka reflektuje výsledky získané v rámci polostrukturovaných rozhovorů. Není tedy překvapivým zjištěním, že většina pedagogů Školy 2, jež pro případ útoku aktivního útočníka nemá zpracovaný žádný plán ani jednotný postup, uvedla, že sice neví, jak se zachovat v situaci, kdy do budovy školy vnikne útočník a začne střílet, ale že by se alespoň pokusila improvizovat. Nicméně improvizace z důvodu absolutní neznalosti základních postupů se v situaci, kdy bezprostředně jde o životy i zdraví, jeví značně riskantní a neúčinnou. Naopak všichni pedagogové Školy 3 vzhledem k tomu, že škola má zpracovaný plán pro případ vzniku této MU a i ho každoročně prověřuje nácvikem, uvedli, že vědí, jak se za takové situace zachovat. Byť má Škola 1 pro takový případ rovněž připravené postupy, s nimiž jsou pedagogové seznamováni a jež se pravidelně nacvičují v rámci cvičného poplachu, překvapivě 5 ze 14 pedagogů uvedlo, že neví nebo si není jisto, jak se zachovat. Těžko soudit a usuzovat, proč tomu tak je.

Z hlediska připravenosti na útok ozbrojené osoby byla také ověřována znalost policií doporučované taktiky *Uteč, schovej se a bojuj* (viz podkapitola 3.1.2.3). Náležitou kombinaci správného pořadí předložených činností zvolilo celkem 24 pedagogů (z celkového počtu 43). Valná většina respondentů by se správně zachovala také po pominutí hrozby útoku, kdy by byl útočník zneškodněn policií. V takovém případě by 41 z 43 pedagogů správně zůstalo v klidu na místě a počkalo na pokyny policistů. Pouze 2 pedagogové Školy 2 zvolili jinou možnost, a to *Jít se podívat, kolik žáků a kolegů bylo zraněno*, což není doporučené chování, neboť policie nemusí vždy znát přesný počet útočníků, tudíž by mohlo dojít k záměně pedagoga za pachatele, rovněž pedagog nemůže na rozdíl od zasahujících policistů vědět, zda na chodbě či v budově nehrozí i jiné

nebezpečí (viz podkapitola 3.1.2.2 a školní útok na střední škole v Emsdettenu, kdy útočník po budově školy nastražil výbušniny).

Znalost dříve uvedené taktiky může být podmíněna či ovlivněna účastí na přednášce (školení) týkající se problematiky aktivních útočníků. Té se alespoň jedenkrát zúčastnilo celkem 17 dotazovaných pedagogů, přitom nejvíce zúčastněných bylo ze Školy 3 (celkem 9 pedagogů), kteří se zároveň nejvíce podíleli na výsledném počtu správných odpovědí k otázce týkající se uvedené taktiky (ze zmiňovaných 24 pedagogů, jich bylo 11 ze Školy 3). Naopak nejméně se na správném zodpovězení otázky podíleli pedagogové ze Školy 2 (5 ze 24), z nichž se pouze 2 někdy zúčastnili dané přednášky. Co se týká přednášek zaměřených na ochranu a bezpečnost člověka, příslušného kurzu akreditovaného MŠMT se zúčastnilo naprosté minimum dotazovaných pedagogů (pouze 4 z celkového počtu 43). Zájem o tyto kurzy, jež pro pedagogy pořádá i HZS, obecně klesá, jak vyplývá ze statistických ročenek GŘ HZS. Zatímco v roce 2017 HZS v rámci akreditovaného kurzu připravilo 1 947 pedagogů, v roce 2018 už to bylo jen 1 091 a o rok později ještě méně – proškoleno bylo jen 964 pedagogů, přitom z důvodu minimálního zájmu pedagogů se v roce 2019 nepodařilo kurz naplnit u 3 HZS krajů (pozn. rok 2020 neuvádím s ohledem na tehdy platící protipandemická opatření). Z hlediska připravenosti na MU je pozitivní, že zbylá část pedagogů (celkem 18) se zúčastnila alespoň jiných (neakreditovaných) kurzů nebo přednášek. Nicméně obdobné číslo pedagogů (celkem 15) zatím v rámci žádných přednášek proškoleno nebylo. Osobně se domnívám, že by vedení školy mělo aktivně podporovat účast pedagogů na přednáškách či školení týkající se bezpečnostních témat. Vzhledem k tomu, že je pedagog naprosto odpovědný za bezpečnost a život svěřených žáků, měl by znát způsoby a možnosti, jak je co nejefektivněji ochránit v případě vzniku MU. Výhodou také je, že na příslušných kurzech či školení často přednášejí odborníci z praxe, tudíž si z nich pedagogové odnášejí praktické poznatky a doporučení, jež následně mohou předávat svým žákům, a tím zkvalitnit i úroveň jejich připravenosti. Další z možností, jak získat potřebné znalosti a informace, je individuální vzdělávání se ve volném čase. Nicméně tuto možnost volí podle získaných výsledků menší část dotazovaných – na otázku, zda se ve svém volném čase pedagogové vzdělávají v oblasti ochrany člověka a bezpečnostních témat, jich 15 zvolilo možnost *Spíše ano*, pouze 1 pedagog vybral odpověď *Ano.* Zbylých 27 respondentů se buď spíše nevzdělává (celkem 21), nebo se vůbec nevzdělává (celkem 6) ve volném čase. K obdobnému zjištění dospěl ve své bakalářské práci i autor Mazák

(2015), jenž v rámci svého šetření zjistil, že na úseku ochrany člověka za MU se ve volném čase vzdělává nebo spíše vzdělává menší část dotazovaných pedagogů (celkem 86 ze 190 respondentů), zbylých 104 dotazovaných se ve svém volném čase spíše nebo vůbec nevzdělává. [3, 96]

Shrnu-li dosavadní úroveň připravenosti pedagogů na MU, neshledávám v jejich znalostech až na již uvedené krajnosti žádné větší nedostatky. Nicméně platí to, co jsem uvedla již v předchozí podkapitole – Škola 2 by měla zpracovat plán pro případ útoku aktivního útočníka a na základě toho poučit pedagogy (a nejlépe i žáky), jak se za dané situace zachovat a postupovat.

6.3 Znalosti žáků

I přesto, že se budou žáci při vzniku MU ve škole řídit pokyny pedagogů, měli by dostatečně znát alespoň základní způsoby, jak se zachovat a jak reagovat, čímž se usnadní řešení dané MU a zároveň se minimalizuje riziko vzniku chaotického, nebezpečného či nepředvídatelného jednání.

Z hlediska požární prevence je pozitivním zjištěním, že většina dotazovaných žáků ví, kde se ve škole nachází alespoň 1 přenosný hasicí přístroj, a tudíž ví, kam pro něj v případě potřeby „sáhnout“. Pouze 22 respondentů (z celkových 109) uvedlo, že buď neví, nebo si není jisto. Osobně se domnívám, že by tuto znalost měli mít všichni žáci, neboť vzhledem k jejich věku (11 let a výše) je žádoucí, aby se pokusili začínající požár uhasit předtím, než nastalou situaci dořeší pedagog. Z toho důvodu je rovněž nutné, aby žáci věděli, že ne všechny předměty lze hasit vodou – ve školním prostředí se jedná zejména o počítače, jež se v učebnách nachází a jež by mohly být příčinou požáru. Znalost, že elektronická zařízení zapojená do elektrické sítě nelze hasit vodou, má naštěstí valná většina dotazovaných žáků (104 z celkových 109) – ze zbylých 5 respondentů 3 neví a 2 žáci se domnívají, že všechny věci lze hasit vodou, což je značně nebezpečné vzhledem k tomu, že použití vody jako hasiva na tento druh zařízení může vést ke zranění dané osoby.

Co se týká žádoucího chování za MU požár, je pozitivním zjištěním, že valná většina dotazovaných žáků (celkem 99 ze 109) ví, že se v případě vyhlášení požárního poplachu

musí řídit pokyny učitelů a že při následné evakuaci žáci opouští školu společně se svým učitelem. Avšak pokud by byla evakuace vyhlášena v případě, kdy by se žák nenacházel ve své třídě, ani ne polovina respondentů by zareagovala správně – jen 51 ze 109 žáků zvolilo správnou odpověď *Okamžitě se vrátím do třídy a počkám na učitele*. Většina zbylých žáků vybrala možnost *Okamžitě sám opustím školu.* Jedná se o překvapivé a značně nebezpečné zjištění. Jednak by tímto jejich počínám vznikla naprosto nepřehledná situace o tom, zda se podařilo všem žákům evakuovat se z budovy, dále jednotlivci hrozí vyšší riziko zabloudění (v případě, že je požár většího rozsahu a chodby jsou již zakouřené) a vzhledem k tomu, že jde sám, bude těžší ho lokalizovat, pokud někde uvízne. Doporučovala bych tedy, aby byli žáci dodatečně poučeni, jak se v takové situaci zachovat a rovněž jim bylo vysvětleno, že v případě vyhlášeného požárního poplachu (respektive evakuace) je nutné jednat organizovaně a koordinovaně a že případné jednání na vlastní pěst by mohlo ohrozit jejich život nebo zdraví.

V případě, kdyby se žáci museli evakuovat již zakouřenou chodbou, valná většina z nich (98 z celkových 109) by se zachovala správně a chránila si pusu i nos kusem látky nebo tričkem a současně se přikrčila k podlaze. 6 dotazovaných (většina ze Školy 2) zvolilo možnost *Nic neudělám – jdu normálně. To nevadí, že je chodba zakouřená.* Rovněž další 3 žáci, kteří vybrali možnost *Pusu si pevně kryju dlaní a dýchám pouze nosem*, by se vystavili negativním účinkům kouře. 2 žáci uvedli, že neví, co udělat. Obecně by tedy bylo vhodné žákům připomenout, že vzniklý kouř obsahuje velké množství zdraví škodlivých látek, jejichž nadýcháním může dojít ke ztrátě orientace a vědomí, a z toho důvodu je nutné chránit si dýchací cesty tím, že se nejen ústa, ale i nos zakryjí kusem jakékoliv látky (v případě školního prostředí ideálně kusem oděvu).

Z hlediska připravenosti na útok ozbrojené osoby ve škole mě stejně jako u pedagogů zajímalo, zda mají žáci povědomí o již zmiňované taktice *Uteč, schovej se a bojuj*, tedy zda znají základní postup, jak v takovém případě zareagovat. Náležitou kombinaci správného pořadí předložených činností zvolilo minimum dotazovaných žáků – z celkového počtu 109 dotazovaných správně odpovědělo jen 28 žáků, z nichž většinu (tj. 21) tvořili žáci Školy 1. Lze tedy usuzovat, že povědomí o dané taktice žáci spíše nemají, což je podle mě chyba vzhledem k tomu, že se jedná o jednoduchý a efektivní způsob ochrany při útoku aktivního útočníka. Nutno podotknout, že výsledky mohly být v případě žáků Školy 1 a Školy 3 ovlivněny tím, že tito žáci znají a v rámci cvičené

inevakuace nacvičují postup okamžitého ukrytí se a uzamčení se ve třídách. Přesto se domnívám, že obecně by žákům prospělo znát tuto taktiku pro případ, kdy by se s hrozbou útoku střetli i jinde než ve škole. Rovněž povědomí o tom, jak se zachovat v případě, kdy byl útočník zneškodněn, nemají všichni dotazovaní. Správnou odpověď *Zůstat v klidu na místě a počkat na pokyny policistů* zvolilo 82 ze 109 respondentů. 22 žáků (z toho 16 ze Školy 1) by se běželo podívat, jestli jsou jejich kamarádi v pořádku a 2 z dotazovaných zvolilo možnost *Začít utíkat, abych se co nejrychleji dostal/-a ze školy* (pozn. zbylí 3 žáci neví). Ani jedna z těchto možností nepředstavuje správné a účelné chování vzhledem k tomu, že na chodbách může hrozit i jiné nebezpečí a navíc se tam mohou nacházet oběti útoku, jež by žáci neměli vidět. Přestože lze předpokládat, že by takovému svévolnému jednání přítomní pedagogové zabránili, považuji za žádoucí, aby byli žáci poučeni nejen o tom, jak si počínat během útoku, ale jak se zachovat i po jeho pominutí. Například pro provedeném nácviku inevakuace by bylo tedy vhodné ze strany pedagogů zmínit i to, že v reálné situaci by jejich záchranu řídili policisté, a proto je nutné vyčkat v klidu na jejich pokyny a nestěžovat jim svévolným chováním probíhající zásah.

V rámci šetření mě též zajímalo, zda byli žáci v rámci výuky poučeni o tom, jak se v případě MU požár nebo MU útok aktivního útočníka zachovat. Výsledné odpovědi žáků Školy 3 reflektují to, co bylo řečeno paní ředitelkou, a to že jsou žáci cíleně seznamováni s připravenými postupy. Proto není překvapivým zjištěním, že všichni dotazovaní (tj. 19) odpověděli kladně v obou případech. Také v případě Školy 2 odpovědi žáků odpovídají sdělení pana ředitele – žáci jsou se žádoucím chováním seznamováni při nácviku požárního poplachu a evakuace. 16 z 22 žáků potvrdilo, že je pedagogové naučili, jak se chovat při vzniku požáru. V případě útoku 16 z 22 dotazovaných naopak vybralo zápornou odpověď (4 žáci uvedli, že neví, a 12 žáků, že je o tom pedagogové neučili), což není překvapivé zjištění vzhledem k tomu, že Škola 2 nemá pro případ útoku připravený jednotný postup, tudíž povědomí, jak se v dané situaci zachovat, nemají samotní pedagogové, natož žáci. Obdobná příprava žáků probíhá i na Škole 1 – s připravenými postupy jsou seznamováni jen v rámci praktických nácviků evakuace či inevakuace. Předpokládala bych tedy, že valná většina žáků zvolí v obou případech kladné odpovědi. Přesto lze ve výsledcích spatřovat určitou nejednotnost. Jen 51 z celkových 68 žáků uvedlo, že je pedagogové naučili, jak se chovat při vzniku požáru. Mnohem rozporuplněji odpověděli na otázku, zda je pedagogové naučili, jak se chovat

i v případě útoku. Kladně odpovědělo 29 žáků, záporně 31 a 8 uvedlo, že neví. Tato značná protichůdnost výsledků mě udivuje vzhledem k tomu, že ve škole každoročně probíhá cvičná inevakuace (podle sdělení paní ředitelky). Lze tedy usuzovat, že pouhý praktický nácvik se nejeví dostatečným, a žákům by měly být základní postupy shrnuty a opakovány i teoreticky.

Shrnu-li dosavadní úroveň znalostí žáků, v připravenosti na MU požár neshledávám až na uvedenou výjimku žádné větší nedostatky. V tomto směru je nutné doplnit informaci pouze o tom, že žáci nesmí během evakuace školu opustit sami bez vědomí pedagoga. Co se týká připravenosti na MU útok bylo by vhodné žákům ujasnit základní pravidla chování při vzniku této MU i po jejím pominutí.

6.4 Komunikace složek IZS se sluchově postiženými

Na základě toho, že jsem se ve své práci zaměřila na školy pro sluchově postižené, zajímalo mě, jakým způsobem jsou složky IZS připraveny v praxi komunikovat s neslyšícími osobami a především jak by značný počet neslyšících žáků na jednom místě ovlivnil taktiku zásahu. Z toho důvodu byli osloveni zástupci HZS a policie vzhledem k tomu, že jejich příslušníci by byli primárními řešiteli vybraných MU. HZS při požáru a policie při zásahu proti aktivnímu útočníkovi by byli těmi, kteří by jako první přicházeli do kontaktu s neslyšícími osobami, jímž by předávali příslušné pokyny. Rovněž mě tedy zajímalo, zda by komunikační bariéra mezi slyšícím příslušníkem a neslyšícím žákem (pedagogem) podstatným způsobem ovlivnila předávání pokynů a informací.

Samotnému zásahu nejdříve předchází ohlášení nastalé MU. V současné době se osoby se sluchovým postižením v případě ohrožení mohou obracet na operační střediska HZS i policie prostřednictvím SMS zprávy. V rámci policie funguje linka pro neslyšící na čísle 603 111 158. Neslyšící osoba, jež potřebuje přivolat pomoc, se na toto číslo obrací prostřednictvím SMS, v níž by měla uvést základní údaje jako jméno, místo a krátký popis MU. Tuto tísňovou výzvu pak přijímá operační středisko Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, jež SMS zprávu ihned zaznamená do systému pro operační řízení a případně ji předá podle místní příslušnosti na operační středisko jiného kraje. Pokud SMS zpráva není kompletní, operátor tísňové linky je schopen stejnou cestou kontaktovat odesílatele za účelem doplnění informací. V rámci HZS jsou tísňovou výzvu

od osob se sluchovým postižením schopna přijmout všechna telefonická centra tísňového volání, nicméně neslyšící osoba nejprve musí vyplnit registrační formulář (uvedený na webových stránkách HZS), kam zadává základní osobní údaje. Po ověření registrace dotyčná osoba obdrží číslo tísňové linky, na niž se v případě ohrožení obrací prostřednictvím SMS zprávy. [97, 98]

Co se týká samotného zásahu, zajímalo mě, zdali se příslušníci HZS speciálně připravují na zásahy, kde by se nacházelo několik desítek neslyšících osob a zda by přítomnost značného počtu sluchově handicapovaných nějakým způsobem ovlivnila taktický přístup. Na základě názoru vedení Školy 2 a Školy 3, že by bylo ze strany zasahujících složek vhodné znát základní znaková gesta, jsem se rovněž dotázala, zda by tedy nebylo vhodné do odborné přípravy příslušníků zařadit i základní gesta znakového jazyka. Osloveni byli velitelé těch stanic HZS, jež se nachází v blízkosti analyzovaných škol. Dále tedy budou uvedeny informace, jež byly obdrženy v rámci osobní e-mailové komunikace.

Příslušníci HZS provádí taktická cvičení v objektech se zvýšeným počtem osob (jako jsou školy, zdravotnická zařízení, obchodní centra apod.), nicméně cílená příprava nebo výcvik pro případ zásahu v zařízení, v němž se nachází větší počet neslyšících osob, se neprovádí. Velitelé se obdobně shodli, že z taktického hlediska jsou zásahy v místech s větší kumulací osob a zejména dětí obecně náročnější. Je to z důvodu, že jednak na místě zásahu je potřeba mnohem většího množství jednotek, zároveň se děti v případě požáru mohou schovávat do míst, kam by se dospělá osoba neschovala, navíc je následně nutné zajistit jim komfortnější péči. Z toho důvodu by na místo zásahu byl povolán psycholog se svým intervenčním týmem. Větší komplikaci by tak představovala komunikace s neslyšícími žáky, z toho důvodu by byla na místě zásahu nutná spolupráce s personálem a prostředníkem (např. pedagogem), jejichž prostřednictvím by hasiči komunikovali se žáky. Ke komunikaci by rovněž bylo využito písemné formy či speciálních komunikačních karet (*Karty pro komunikaci s neslyšícími u mimořádných událostí*), jež za tímto účelem vydalo GŘ HZS. Tyto karty obsahují základní dorozumívací věty a piktogramy některých základních pojmů (např. lidského těla, domu, domácích mazlíčků apod.) a jsou ve výbavě každého výjezdového vozidla. Nicméně lze předpokládat, že by jich v případě zásahu s přítomností většího počtu neslyšících byl nedostatek vzhledem k tomu, že se většinou ve výbavě výjezdového vozidla nachází jen

1 sada. Další z možností, jíž by se dala zajistit fungující komunikace, by bylo povolání osoby ovládající znakovou řeč na místo zásahu. Nicméně toto řešení by bylo časově náročné, neboť sehnání a dojezd takového odborníka je problematický. [99, 100, 101]

Velitelé se obdobně shodují i v názoru na zařazení základních znakových gest do výcviku příslušníků. V obecné rovině by bylo dobré, kdyby hasiči ovládali základní gesta znakové řeči, nicméně z praktického hlediska je to spíše nereálné, zejména z toho důvodu, že stejně jako u každého jiného cizího jazyka dochází k jeho zapomínání a nepoužitelnosti, pokud není pravidelně „udržován“. Zároveň by použití znakové řeči v podmínkách zásahu nebylo moc realizovatelné vzhledem k tomu, že hasiči při požáru na sobě mají značnou výstroj včetně tlustých požáru vzdorných rukavic, kvůli nimž by nejspíše znakovaná gesta nebyla ani pořádně rozeznatelná. V úvahu nepřipadá ani odezírání, jelikož hasičům nebude dobře vidět do tváře kvůli kukle a nasazené dýchací masce. Pro záchranu a vyvedení neslyšících osob z ohroženého místa by tak byla použita „univerzální“ gesta, jež slouží ke komunikaci i s osobami slyšícími – ty totiž také mají problém slyšet pokyny hasičů zasahujících v dýchacích přístrojích. [99, 100, 101]

Oslovený zástupce policie se vyjádřil pouze ke komunikaci se sluchově postiženými. Na rozdíl od HZS policie nedisponuje žádnými připravenými materiály pro komunikaci s neslyšícími. Byť někteří policisté ovládají znakovou řeč (jedná se však o pár jedinců), při zásazích se nejčastěji k dorozumívání se používá písemná komunikace, případně se využívá služeb různých organizací, jež zprostředkovávají služby a tlumočníky pro neslyšící osoby. V případě zásahu ve škole pro sluchově postižené žáky by ke zprostředkování komunikace byli použiti přímo daní pedagogové. [102]

Z uvedeného vyplývá, že příslušníci HZS i policie jsou připraveni komunikovat spíše se sluchově handicapovanými jednotlivci. V případě zásahu s přítomností většího počtu neslyšících osob (respektive žáků) by tak byli v rámci komunikace zcela odkázáni na přítomné pedagogy, kteří by měli nezastupitelnou roli ve zprostředkování vydaných pokynů.

7 ZÁVĚR

Cílem práce bylo analyzovat stav zajištění připravenosti škol pro sluchově postižené na vybrané mimořádné události, šetření bylo zaměřeno konkrétně na požár a útok aktivního útočníka.

Z hlediska připravenosti na MU požár všechny analyzované školy plní své zákonné povinnosti. Pro případ vzniku požáru mají tedy zpracovaný plán a připravené jednotné postupy, s nimiž jsou zaměstnanci pravidelně seznamováni. I z důvodu prověření zavedených postupů a povinností jednotlivých zaměstnanců nad rámec svých povinností provádí každoroční cvičný požární poplach a nácvik evakuace. Co se týká technické připravenosti – pouze jedna z analyzovaných škol (Škola 3) instalovala ve svých prostorách zařízení pro požární signalizaci (konkrétně EPS a autonomní hlásiče požáru) a zároveň jako jediná disponuje i speciálním zařízením, jež na vznik MU upozorňuje i sluchově handicapované osoby. Ve dvou zbylých školách jsou prostřednictvím zvukové signalizace primárně varovány jen slyšící osoby, jež následně zprostředkovávají varování i osob neslyšících. Přesto tak lze připravenost analyzovaných škol na MU požár považovat za dostatečnou.

Z hlediska objektové bezpečnosti všechny analyzované školy zamezují volnému vstupu cizí osoby do budovy tím, že vchody po ranním příchodu žáků uzamykají a pro vstup zaměstnanců využívají autorizačních prvků. Nicméně vchod do objektu technicky (kamerami) i personálně (vrátnou) monitoruje pouze jedna z analyzovaných škol (Škola 1), zbylé využívají pouze elektronického vrátného. Dalším z bezpečnostních opatření, jímž analyzované školy minimalizují riziko vniku cizí osoby, je zajištění dozoru nad žáky při ranním vstupu do školy. Pro případ, že by i přesto do budovy pronikla cizí ozbrojená osoba a zahájila útok, mají zpracovaný plán a připravený jednotný postup jen 2 analyzované školy. Zbylá škola připravenost na MU útok aktivního útočníka zajištěnou nemá. Škola 2 pro takový případ nepřichystala žádný plán ani jednotné postupy, jimiž by se zaměstnanci (případně i žáci) v případě vzniku této MU řídili, což lze z hlediska zajištění připravenosti považovat za podstatný nedostatek a měla by být zjednána jeho náprava – vzhledem k přítomnosti značného počtu snadno zranitelných dětí je nutné, aby pedagogové byli schopni účelně reagovat po tu dobu, než dorazí policie.

Dále si práce kladla za cíl prověřit rozsah znalostí pedagogů i žáků z tematické oblasti ochrany člověka za MU, a také zjistit, jakým způsobem tyto znalosti získávají.

Bylo zjištěno, že pedagogové jsou s potřebnými znalostmi seznamováni zejména v rámci každoročních školení, kde jsou informováni jednak o BOZP a PO a rovněž o připravených postupech pro řešení dané MU. Někteří z pedagogů se za tímto účelem zúčastnili odborných školení či přednášek, menší část dotazovaných se individuálně vzdělává v oblasti bezpečnostních témat i ve svém volném čase. Co se týká úrovně jejich znalostí, byť se v jejich výsledcích objevilo malé množství nedostatků, vcelku je lze považovat za dostatečné – samozřejmě s ohledem na to, že pedagogům Školy 2, vzhledem k neexistenci plánu pro případ útoku aktivního útočníka, chybí znalost žádoucího chování za takové situace.

Žáci jsou se žádoucími způsoby chování za MU seznamováni jednak v rámci výuky tematiky ochrana člověka za MU a také prostřednictvím PVČ, jež všechny analyzované školy organizují ve spolupráci se složkami IZS. Cílené seznamování žáků s připravenými postupy pro případ vzniku MU provádí pouze 1 z analyzovaných škol (Škola 3). Co se týká úrovně jejich znalostí, v připravenosti na MU požár neshledávám až na uvedenou výjimku žádné větší nedostatky. V tomto směru je nutné doplnit informaci pouze o tom, že žáci nesmí během evakuace školu opustit sami bez vědomí pedagoga. Co se týká připravenosti na MU útok bylo by vhodné žákům ujasnit základní pravidla chování při vzniku této MU i po jejím pominutí.

Zjištěné poznatky a výsledky budou zaslány vedení jednotlivých škol a mohou sloužit jako ukazatel současné úrovně stavu připravenosti a její případné nedostatečnosti.

8 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

BOZP a PO – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci a Požární ochrana

GŘ HZS – Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru

HZS – Hasičský záchranný sbor

IZS – Integrovaný záchranný systém

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MU – mimořádná událost (mimořádné události)

PVČ – preventivně výchovná činnost

RVP – Rámcové vzdělávací programy

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

[1] OLDŘICH KRÁL. *Mistr Sun o válečném umění*. Praha: Dokořán, 2008. ISBN 978-80-7363-141-3.

[2] ČESKO. Zákon č. 239/2000 Sb., zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2021-03-12]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239

[3] MV-GŘ HZS ČR. Statistické ročenky Hasičského záchranného sboru ČR. *HZS ČR* [online]. [vid. 2021-03-12]. Dostupné z: https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx

[4] ČESKO. Vyhláška č. 246/2001 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci). *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2021-03-12]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-246?text=o+po%C5%BE%C3%A1rn%C3%AD+prevenci

[5] MV-GŘ HZS ČR. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky: modul - J.* Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2019. ISBN 978-80-7616-048-4.

[6] MIROSLAVA KOVAŘÍKOVÁ. *Krizové situace ve škole: bezpečnostní problematika ve školní praxi*. Praha: Grada, 2020. ISBN 978-80-247-2731-8.

[7] BOHDAN MIKULKA, ŠTĚPÁN MIKULKA, a MIROSLAV PIŇOS. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany: příručka pro učitele základních a speciálních škol*. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2003. ISBN 80-86640-21-3.

[8] ZDENĚK RATHAUSKÝ. *Co dělat...aneb Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí*. Praha: Centrum pro bezpečný stát, 2008. ISBN 978-80-904066-0-5.

[9] ČESKO. Zákon č. 133/1985 Sb., zákon České národní rady o požární ochraně. *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2021-03-12]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133

[10] BOHDAN MIKULKA, ŠTĚPÁN MIKULKA, a MIROSLAV PIŇOS. *Výchova a prevence v oblasti požární ochrany: příručka pro učitele středních škol*. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2005. ISBN 80-86640-35-3.

[11] DAVID ŘEHÁK, BOHUMÍR MARTÍNEK, a PETRA LEGIERSKÁ. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. 2. rozšířené vydání. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2019. ISBN 978-80-7385-220-7.

[12] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: domácí násilí, stalking, predikce násilí*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2207-8.

[13] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-213-4.

[14] MINISTERSTVO VNITRA. Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva, enviromentální bezpečnosti a plánování obrany státu. *MV ČR* [online]. 2016. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/terminologicky-slovnik-krizove-rizeni-a-planovani-obrany-statu.aspx

[15] DOSS, Kevin T. a C. David SHEPHERD. *Active shooter: preparing for and responding to a growing threat*. Oxford, UK: Elsevier/Butterworth-Heinemann, 2015. ISBN 978-0-12-802784-4.

[16] JOSEF SMOLÍK. Šílení střelci: uvedení do problematiky. *Bezpečnostní teorie a praxe*. 2011, (4), 97–108. ISSN 1801-8211.

[17] MIROSLAV PROTIVINSKÝ. *Závažná násilí a amok na školách* [online]. 2010 [vid. 2021-03-13]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/webpm/clanek/zavazna-nasili-a-amok-na-skolach.aspx

[18] OLDŘICH KRULÍK. *Zahraniční manuály na téma „školních masakrů“* [online]. Praha: Royen Trade, 2016. ISBN 978-80-7504-349-8. Dostupné z: http://www.bezvydavatele.cz/book.php?Id=1048

[19] UNITED STATES GOVERNMENT. Quick Look: 277 Active Shooter Incidents in the United States Between 2000-2018. *Federal Bureau of Investigation* [online]. [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.fbi.gov/about/partnerships/office-of-partner-engagement/active-shooter-incidents-graphics

[20] ČESKÝ ROZHLAS. Bývalý žák zaútočil nožem ve škole na Slovensku. Zabil zástupce ředitelky, zranil učitele i děti. *iROZHLAS* [online]. 2020 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/vrutky-zakladni-skola-utok-slovensko-policie_2006111124_ako

[21] ČESKÁ TELEVIZE. Bombový útok v Itálii – muž se chtěl pomstít řediteli školy. *ČT24* [online]. 2012 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1166166-bombovy-utok-v-italii-muz-se-chtel-pomstit-reditel-skoly

[22] ČESKÁ TELEVIZE. Střelba v Toulouse: Čtyři mrtví, z toho tři děti. *ČT24* [online]. 2012 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1184052-strelba-v-toulouse-ctyri-mrtvi-z-toho-tri-deti

[23] ČESKÁ TELEVIZE. Vrah z belgických jeslí se přiznal, policie zveřejnila podrobnosti. *ČT24* [online]. 2009 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1424452-vrah-z-belgickych-jesli-se-priznal-policie-zverejnila-podrobnosti

[24] IDNES. Útočník postřelil v německé škole osm lidí, sám zemřel. *iDNES.cz* [online]. 2006 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/utocnik-postrelil-v-nemecke-skole-osm-lidi-sam-zemrel.A061120_111943_zahranicni_klu

[25] IDNES. V gymnáziu zemřelo 17 lidí. *iDNES.cz* [online]. 2002 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/v-gymnaziu-zemrelo-17-lidi.A020426_123135_zahranicni_has

[26] IDNES. Student z Ansbachu chtěl vyvraždit co nejvíce lidí, nenáviděl školu. *iDNES.cz* [online]. 2009 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/student-z-ansbachu-chtel-vyvrazdit-co-nejvice-lidi-nenavidel-skolu.A090921_172510_zahranicni_stf

[27] IDNES. Útočník z německé školy zabil patnáct lidí. Nakonec zemřel i on. *iDNES.cz* [online]. 2009 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/utocnik-z-nemecke-skoly-zabil-patnact-lidi-nakonec-zemrel-i-on.A090311_104806_zahranicni_stf

[28] LIDOVKY. Střelec zabil ve škole osm lidí. *Lidovky.cz* [online]. 2007 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/strelec-zabil-ve-skole-osm-lidi.A071107_132731_ln_zahranici_hel

[29] MICHAEL STANOVSKY. Severské listy – Tuusulská střelba 7. listopadu 2007. *Severskelisty.cz* [online]. 2007 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.severskelisty.cz/udalost/uda0657.php

[30] ČESKÁ TELEVIZE. Masakr ve Finsku: Student v Kauhajoki postřílel 10 spolužáků a spáchal sebevraždu. *ČT24* [online]. 2008 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1440597-masakr-ve-finsku-student-v-kauhajoki-postrilel-10-spoluzaku-a-spachal-sebevrazdu

[31] ČESKÁ TELEVIZE. Mladá žena zavraždila studenta – chránil spolužačku. *ČT24* [online]. 2014 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1013782-mlada-zena-zavrazdila-studenta-chranil-spoluzacku

[32] NOVINKY.CZ. Student v Chomutově napadl sekretářku školy. Jsem terorista, křičel. *Novinky.cz* [online]. 2011 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/krimi/clanek/student-v-chomutove-napadl-sekretarku-skoly-jsem-terorista-kricel-130714

[33] ČESKÁ TELEVIZE. Student v Rakovníku napadl učitelku a způsobil jí těžká zranění. *ČT24* [online]. 2012 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1137740-student-v-rakovniku-napadl-ucitelku-a-zpusobil-ji-tezka-zraneni

[34] IDNES. Učeň ubodal svého kantora. *iDNES.cz* [online]. 2004 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/cerna-kronika/ucen-ubodal-sveho-kantora.A040301_113514_krimi_lkr

[35] AKTUÁLNĚ.CZ. Útoky ve školách: Terčem jsou učitelé, student zemřel poprvé. *Aktuálně.cz* [online]. 2014 [vid. 2021-03-19]. Dostupné z: https://zpravy.aktualne.cz/domaci/utoky-ve-skolach-tercem-jsou-ucitele-student-zemrel-poprve/r~86d3f13e538211e4ab650025900fea04/v~sl:60b7bbbb390462d7316a2f6a6f32b29a/

[36] ONDŘEJ PENC a LADISLAV BERÁNEK. Ozbrojený útočník ve škole. In: *Konference bezpečná škola* [online]. 2015, s. 56–64. Dostupné z: https://www.bezpecnaskola2020.cz/sbornik-2015.html

[37] U.S. DEPARTMENT OF HOMELAND SECURITY. *Active Shooter: How to Respond* [online]. [vid. 2021-03-18]. Dostupné z: https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/active_shooter_booklet.pdf

[38] ONDŘEJ PENC a LADISLAV BERÁNEK. Utíkej, schovej se, bojuj! *Policie.cz* [online]. 2017 [vid. 2021-03-14]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/utikej-schovej-se-bojuj.aspx

[39] ZDENĚK KALVACH. *Základy ochrany měkkých cílů-Metodika* [online]. B.m.: Ministerstvo vnitra. 2016 [vid. 2021-03-28]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/soubor/metodika-zaklady-ochrany-mekkych-cilu-pdf.aspx

[40] ČESKO. Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce. *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2021-03-26]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262?text=z%C3%A1kon%C3%ADk%20pr%C3%A1ce

[41] ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561

[42] DANDOVÁ, Eva. *Bezpečnost a ochrana zdraví dětí ve školách*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-373-7.

[43] PAVEL RYBÁŘ. *Příklady použití říklady použití stabilních hasicích zařízení tabilních hasicích zařízení v ochraně majetku a technologií* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra-GŘ HZS ČR, 2014. ISBN 978-80-86466-71-2. Dostupné z: http://www.hzscr.cz/soubor/priklady-pouziti-shz-pdf.aspx

[44] ČESKO. Nařízení č. 375/2017 Sb., Nařízení vlády o vzhledu, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů. *Zákony pro lidi* [online]. [vid. 2021-03-27]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-375

[45] MINISTERSTVO VNITRA. *Koncepce ochrany měkkých cílů pro roky 2017-2020* [online]. 2017 [vid. 2021-03-28]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/soubor/koncepce-ochrany-mekkych-cilu-pro-2017-2020-pdf.aspx

[46] ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Tematická zpráva: Bezpečnost ve školách a školských zařízení* [online]. 2014 [vid. 2021-03-28]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Tematicke-zpravy/Tematicka-zprava-Bezpecnost-ve-skolach-a-skolskych

[47] TECHNICKÁ NORMALIZAČNÍ KOMISE TNK 148. *ČSN 73 4400 Prevence kriminality - řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol a školských zařízení* [online]. B.m.: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví. 2016 [vid. 2021-03-28]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/zverejneni-ceske-technicke-normy-csn-73-4400-

prevence-kriminality-rizeni-bezpecnosti-pri-planovani-realizaci-a-uzivani-skol-a-skolskych-zarizeni.aspx

[48] LIBOR SLADKÝ. *Metodika pro aplikaci nové technické normy ČSN 73 4400* [online]. B.m.: Ministerstvo vnitra. 2017 [vid. 2021-03-28]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/metodika-pro-aplikaci-nove-technicke-normy-csn-73-4400.aspx

[49] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení- Minimální standard bezpečnosti* [online]. 2015 [vid. 2021-03-28]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/34795_1_1/

[50] MICHAELA VESELÁ. *Jak zvládnout extrémní násilí ve škole* [online]. 2015 [vid. 2021-03-29]. Dostupné z: https://docplayer.cz/3120212-Jak-zvladnout-extremni-nasili-ve-skole-michaela-vesela-spolecne-k-bezpeci-o-s.html

[51] CITADELA BRUNTÁL, Z.S. Hasík CZ - PVČ v oblasti PO a OOB. *Hasik.cz* [online]. [vid. 2021-03-21]. Dostupné z: http://www.hasik.cz/index.html

[52] HZS MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE. Hasík - O programu. *HZS ČR* [online]. [vid. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.hzscr.cz/clanek/o-projektu.aspx

[53] HZS ZLÍNSKÉHO KRAJE a HZS ÚSTECKÉHO KRAJE. Vzdělávací projekt „Hasiči pro školy". *Hasiči pro školy* [online]. [vid. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.hasiciproskoly.cz/o-projektu

[54] Záchranný kruh - o nás. *Záchranný kruh* [online]. [vid. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/

[55] Projekt Svět záchranářů. *Svět záchranářů* [online]. [vid. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.svetzachranaru.cz/#o-svete-zachranaru

[56] JANA MEJZLÍKOVÁ a KAMILA MRÁČKOVÁ. Nová učební pomůcka. *112: odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva* [online]. 2018, **17**(5), 14–15 [vid. 2021-03-21]. ISSN 1213-7057. Dostupné z: https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xvii-cislo-5-2018.aspx?q=Y2hudW09MTY%3D

[57] JIŘÍ MATZNER a VERONIKA ŠVEHLOVÁ BULLOVÁ. Projekt Ozbrojený útočník ve škole. *Policie.cz* [online]. [vid. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/projekt-ozbrojeny-utocnik-ve-skole-metodicke-filmy.aspx?fbclid=IwAR3JDvCQrw2GR6beB6c94dMls5Fk-F5nZOhZzRkhy_a3DNRj4EMyQ8ww-ng

[58] Asociace bezpečná škola. *Asociace bezpečná škola z.s.* [online]. [vid. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.asociacebezpecnaskola.cz/poslani-asociace/

[59] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. Výuka problematiky ochrany člověka za běžných rizik a mimořádných událostí na školách – od historie k současnému stavu. *HZS ČR* [online]. [vid. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-

vzdelavani-obyvatelstva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d

[60] NELA ŠTĚŘÍKOVÁ. Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách: Aktuální situace a trendy. *Ochrana a Bezpečnost* [online]. 2016, **5**(3), C_08 [vid. 2021-03-22]. ISSN 1805-5656. Dostupné z: http://www.ochab.ezin.cz/O-a-B_2016_C/2016_OaB_C_08_sterikova.pdf

[61] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů a Dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy - Ochrana člověka za mimořádných událostí, MŠMT ČR. *MŠMT* [online]. [vid. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/ministerstvo/pokyn-msmt-k-zacleneni-tematiky-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-do-vzdelavacich-programu-a-dodatek-k-ucebnim-dokumentum-pro-zakladni-skoly-stredni-skoly-specialni-skoly-a-vyssi-odborne-skoly-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-1

[62] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* [online]. B.m.: MŠMT. 2017 [vid. 2021-03-25]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/4986/

[63] JAROSLAV FALTÝN A KOL. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělání* [online]. B.m.: MŠMT. 2021 [vid. 2021-03-25]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/4983/

[64] JAN BALADA. *Rámcový vzdělávací program pro gymnázia: RVP G*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-11-3.

[65] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání SOŠ* [online]. B.m.: MŠMT. 2009 [vid. 2021-03-25]. Dostupné z: http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%20635lJ01%20Obchodni%20skola.pdf

[66] HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. Materiál Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult. *HZS ČR* [online]. [vid. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.hzscr.cz/clanek/material-zacleneni-tematik-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-pece-o-zdravi-a-dopravni-vychova-do-studijnich-programu-pedagogickych-fakult.aspx

[67] JIŘÍ URBAN. Ochrana obyvatelstva. *MŠMT* [online]. [vid. 2021-03-22]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/ministerstvo/ochrana-obyvatelstva

[68] *Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení* [online]. 2017 [vid. 2021-03-21]. Dostupné z: https://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-vzdelavani-oobakr-pdf.aspx

[69] Presafe - Kurzy pro učitele. *Presafe* [online]. [vid. 2021-03-22]. Dostupné z: https://presafe.cz/vzdelavani/kurzy-ucitele/

[70] POTMĚŠIL, Miloň. *Osobnost dítěte v kontextu vady sluchu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4729-2.

[71] ŠTĚPÁN VYMĚTAL, SIMONA HOSKOVCOVÁ, a HEDVIKA BOUKALOVÁ. *Asistence lidem s disabilitou při katastrofách* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra, 2019. ISBN 978-80-7616-034-7. Dostupné z: https://psychologieprokrize.cz/wp-content/uploads/2019/10/Asistence_lidem_s_disabilitou_pr%CC%8Ci_katastrofa%CC%81ch.pdf

[72] JURKOVIČOVÁ, Petra, Eva MARTINKOVÁ, Adéla HANÁKOVÁ a Kateřina KROUPOVÁ. *Komunikace a lidé se smyslovým postižením: metodický materiál*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010. ISBN 978-80-244-2649-5.

[73] KRAHULCOVÁ, Beáta. *Komunikace sluchově postižených*. Vydání druhé. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0329-2.

[74] MV-GŘ HZS ČR. *Bojový řád jednotek požární ochrany: Zásady komunikace s osobami se zdravotním postižením na místě zásahu* [online]. 2017 [vid. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.hzscr.cz/soubor/5-s-s-ml12-r-komunikace-s-postizenymi-pdf.aspx

[75] ŠTĚPÁN VYMĚTAL. *Práce s obětí se speciálními komunikačními potřebami: Doporučení pro policisty a další zasahující* [online]. 2017. Dostupné z: https://docplayer.cz/155052894-Prace-s-obeti-se-specialnimi-komunikacnimi-potrebami-doporuceni-pro-policisty-a-dalsi-zasahujici.html

[76] ŠTĚPÁN VYMĚTAL, HEDVIKA BOUKALOVÁ, a SIMONA HOSKOVCOVÁ. *Mimořádné události – manuál pro specifickou komunikaci s osobami s poruchami zrakového a sluchového vnímání* [online]. 2014 [vid. 2021-03-05]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/soubor/projekt-eunad-lide-se-sluchovym-a-zrakovym-postizenim-pri-katastrofach.aspx

[77] HEDVIKA NOVOTNÁ, ONDŘEJ ŠPAČEK, a MAGDALÉNA ŠŤOVÍČKOVÁ. *Metody výzkumu ve společenských vědách*. Praha: FHS UK, 2019. ISBN 978-80-7571-052-9.

[78] REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.

[79] KAMILA DOUBRAVOVÁ. *Připravenost lůžkových zdravotnických zařízení Středočeského kraje na blackout* [online]. Kladno, 2019 [vid. 2021-03-29]. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze. Dostupné z: https://dspace.cvut.cz/bitstream/handle/10467/91196/FBMI-BP-2020-Doubravova-Kamila-prace.pdf?sequence=-1&isAllowed=y

[80] BORŮVKOVÁ, Jana. *Základy statistiky: dotazníkové šetření: studijní text*. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2013. ISBN 978-80-87035-80-1.

[81] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.

[82] EGER, Ludvík a Dana EGEROVÁ. *Základy metodologie výzkumu*. 2. přepracované a rozšířené vydání. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2017. ISBN 978-80-261-0735-4.

[83] JAROMÍR ŠIMAN. Preventivně výchovná činnost Hasičského záchranného sboru - Návrh testových otázek pro jednotlivé ročníky. *HZS ČR* [online]. 2012 [vid. 2021-03-30]. Dostupné z: https://www.hzscr.cz/soubor/priloha-5-navrh-testovych-otazek-pro-jednotlive-rocniky-doc.aspx

[84] JAROMÍR ŠIMAN. *Podklady k výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí - čtyřleté gymnaziální vzdělávání*. Praha: MV-GŘ HZS ČR, 2016. ISBN 978-80-87544-32-7.

[85] PROCHÁZKOVÁ, Věra a Petr VYSUČEK. *Jak komunikovat s neslyšícím klientem?* Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. ISBN 978-80-86991-18-4.

[86] Polostrukturovaný rozhovor s paní ředitelkou Školy 1. 19. únor 2021

[87] Polostrukturovaný rozhovor s panem ředitelem Školy 2. 24. únor 2021

[88] Polostrukturovaný rozhovor s paní ředitelkou Školy 3. 11. březen 2021

[89] BÁRTA, Zbyněk. *Základy statistiky: pro obchodní akademie s využitím Excelu*. Praha: EDUKO nakladatelství s.r.o., 2016. ISBN 978-80-88057-16-1.

[90] ERETOVÁ, Ivana. *Bezpečnost vybraných školských zařízení na území správního obvodu obce srozšířenou působností Kralovice* [online]. České Budějovice, 2020 [vid. 2021-04-10]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. Dostupné z: https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGMjI3NDgzEwEAAAABAAhzdGF0ZUtleQAAAAEAFC05MjIzMzcyMDM2ODU0NzczODE0AAAAAA**#prohlizeniSearchResult

[91] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Minimální standard bezpečnosti a vyhlášení neinvestičního dotačního programu „Podpora zabezpečení škol a školských zařízení“* [online]. [vid. 2021-04-10]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/minimalni-standard-bezpecnosti-a-vyhlaseni-neinvesticniho

[92] MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Metodický pokyn ministryně MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízení* [online]. 2016 [vid. 2021-04-10]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/38988/

[93] STEINSOVÁ, Eva. *Připravenost škol z pohledu objektové bezpečnosti* [online]. České Budějovice, 2019 [vid. 2021-04-10]. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Dostupné z: https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html

[94] MATOUŠEK, Michal. *Opatření proti aktivnímu střelci ve vybraných školách na území okresu Strakonice* [online]. České Budějovice, 2020 [vid. 2021-04-10]. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. Dostupné

z: https://wstag.jcu.cz/portal/studium/prohlizeni.html?pc_pagenavigationalstate=AAAAAQAGMjI3NDgzEwEAAAABAAhzdGF0ZUtleQAAAAEAFC05MjIzMzcyMDM2ODU0NzczODEzAAAAAA**#prohlizeniSearchResult

[95] ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Tematická zpráva: Vzdělávání v bezpečnostních tématech* [online]. 2016 [vid. 2021-04-10]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%c3%a9%20zpr%c3%a1vy/2016_TZ_vzdelavani_v_bezpecnostnich_tematech.pdf

[96] TOMÁŠ MAZÁK. *Program výchovy a vzdělávání občanů v oblasti ochrany obyvatelstva se zvláštním důrazem na zdravotně postiţené osoby* [online]. České Budějovice, 2015. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Zdravotně sociální fakulta. Dostupné z: https://wstag.jcu.cz/StagPortletsJSR168/PagesDispatcherServlet?pp_destElement=%23ssSouboryStudentuDivId_12376&pp_locale=cs&pp_reqType=render&pp_portlet=souboryStudentuPagesPortlet&pp_page=souboryStudentuDownloadPage&pp_nameSpace=G227483&soubidno=123122

[97] ONDŘEJ MORAVČÍK. *Tísňová linka PČR pro neslyšící osoby* [elektronická pošta]. Message to: doubrkam@fbmi.cvut.cz. 26. únor 2021 [cit. 2021-04-28]. Osobní komunikace.

[98] ROMAN BÍLÝ. *Tísňová linka HZS pro neslyšící osoby* [elektronická pošta]. Message to: doubrkam@fbmi.cvut.cz. 25. únor 2021 [cit. 2021-04-28]. Osobní komunikace.

[99] MARCEL HRABINA. *Zásah HZS ve škole pro sluchově postižené* [elektronická pošta]. Message to: doubrkam@gmail.com. 28. duben 2021 [cit. 2021-04-28]. Osobní komunikace.

[100] JAROMÍR MOTTL. *Zásah HZS ve škole pro sluchově postižené* [elektronická pošta]. Message to: doubrkam@gmail.com. 28. duben 2021 [cit. 2021-04-28]. Osobní komunikace.

[101] JIŘÍ ČMAKAL. *Zásah HZS ve škole pro sluchově postižené* [elektronická pošta]. Message to: doubrkam@gmail.com. 28. duben 2021 [cit. 2021-04-28]. Osobní komunikace.

[102] JINDŘICH BUČEK. *Komunikace příslušníků PČR se sluchově postiženými osobami* [elektronická pošta]. Message to: doubrkam@fbmi.cvut.cz. 10. březen 2021 [cit. 2021-04-28]. Osobní komunikace.

10 SEZNAM POUŽITÝCH OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 1……61
Obrázek 2 – Počet správných odpovědí na otázku č. 2……...61
Obrázek 3 – Počet správných odpovědí na otázku č. 3……...62
Obrázek 4 – Počet správných odpovědí na otázku č. 4……...62
Obrázek 5 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 5……63
Obrázek 6 – Počet správných odpovědí na otázku č. 6……...63
Obrázek 7 – Počet správných odpovědí na otázku č. 7……...64
Obrázek 8 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 8……64
Obrázek 9 – Počet správných odpovědí na otázku č. 9……...65
Obrázek 10 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 10……65
Obrázek 11 – Počet správných odpovědí na otázku č. 11……...66
Obrázek 12 – Počet správných odpovědí na otázku č. 12……...66
Obrázek 13 – Vzdělávání se v bezpečnostních tématech……67
Obrázek 14 – Vzdělávání se v problematice aktivního útočníka……67
Obrázek 15 – Vzdělávání se v bezpečnostních tématech ve volném čase……..68
Obrázek 16 – Počet správných odpovědí na otázku č. 1……69
Obrázek 17 – Počet správných odpovědí na otázku č. 2……69
Obrázek 18 – Počet správných odpovědí na otázku č. 3……70
Obrázek 19 – Počet správných odpovědí na otázku č. 4……70
Obrázek 20 – Počet správných odpovědí na otázku č. 5……71
Obrázek 21 – Počet kladných odpovědí na otázku č. 6……...71
Obrázek 22 – Počet správných odpovědí na otázku č. 7……72
Obrázek 23 – Počet správných odpovědí na otázku č. 8……72
Obrázek 24 – Počet správných odpovědí na otázku č. 9……73
Obrázek 25 – Poučení žáků se žádoucím chováním za MU požár……73
Obrázek 26 – Poučení žáků se žádoucím chováním za MU útok……...74

11 SEZNAM POUŽITÝCH TABULEK

Tabulka 1 – Bezpečnostní dokumentace…….....51
Tabulka 2 – Organizační a režimová opatření…….....52
Tabulka 3 – Technické prostředky zabezpečení……...54
Tabulka 4 – Školení a vzdělávání pedagogů a žáků…….56
Tabulka 5 – Vzniklé události ve škole…….57
Tabulka 6 – Celkový počet respondentů dotazníkové šetření……...60
Tabulka 7 – Popisná statistika dosažených bodů pedagogů…….74
Tabulka 8 – Četnosti dosažených bodů: pedagogové……..75
Tabulka 9 – Popisná statistika dosažených bodů žáků…….76
Tabulka 10 – Četnosti dosažených bodů: žáci……..76

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Konkrétní výčet materiálů určených pro účely PVČ

Příloha 2: Krizová karta vydaná MŠMT

Příloha 3: Konkrétní obsah dokumentů *Požární poplachová směrnice* a *Požární evakuační plán*

Příloha 4: Přehled škol pro sluchově postižené v České republice

Příloha 5: Osnova k polostrukturovanému rozhovoru

Příloha 6: Dotazník určený pro pedagogy

Příloha 7: Dotazník určený pro žáky

Příloha 1: Konkrétní výčet materiálů určených pro účely PVČ (zpracováno dle [84])

MATERIÁLY VYDANÉ HZS ČR
1) Pro případ ohrožení: příručka pro obyvatele. Vyd. 3., opr. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN 80-86640-18-3. 2) MARTÍNEK, Bohumír, Petr LINHART, Václav BALEK, Tomáš ČAPOUN, Dušan SLÁVIK, Josef SVOBODA a Iason URBAN. Ochrana člověka za mimořádných událostí: příručka pro učitele základních a středních škol. Vydání druhé, opravené a rozšířené. Praha: Ministerstvo vnitra, generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN 80-86640-08-6. 3) MIKULKA, Bohdan, Štěpán MIKULKA a Miroslav PIŇOS. Výchova dětí v oblasti požární ochrany: příručka pro učitele základních a speciálních škol. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003. ISBN 80-86640-21-3. 4) MIKULKA, Bohdan, Štěpán MIKULKA a Miroslav PIŇOS. Výchova a prevence v oblasti požární ochrany: příručka pro učitele středních škol. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2005. ISBN 80-86640-35-3. 5) LEPEŠKA, Jaroslav. Víš odkud voláš o pomoc na tísňovou linku 112?. Praha: MV – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2008. ISBN 978-80-86640-98-3. 6) ODVÁRKOVÁ, Dana a Jitka PICKOVÁ. Hasičské myši učí děti: soubor pracovních listů preventivně výchovné činnosti na úseku požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2016. ISBN 978-80-87544-38-9. 7) Hasičský záchranný sbor Olomouckého kraje. Jak se zachovat při mimořádné události: příručka pro slabozraké a nevidomé žáky základních a středních škol. Olomouc: Olomoucký kraj, 2017. ISBN 978-80-87982-63-1.
MATERIÁLY VYDANÉ NAKLADATELSTVÍM FORTUNA
1) Horská, V., Marádová, E., Slávik, D. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Sebeochrana a vzájemná pomoc (učebnice pro občanskou a rodinnou výchovu na ZŠ). Praha: Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-829-0. 2) Beneš, P. a kol. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Havárie s únikem nebezpečných látek, Radiační havárie (učebnice pro chemii a fyziku na ZŠ). Praha: Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-818-5. 3) Herink, J., Balek, V. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Živelní pohromy (učebnice pro zeměpis a přírodopis na ZŠ). Praha: Fortuna, 2002. ISBN 80-7168-830-4. 4) Danielovská, V. Ochrana člověka za mimořádných událostí (učebnice pro první stupeň ZŠ). Praha: Fortuna, 2003, ISBN 80-7168-864-9. 5) Balek V. a kol. Ochrana člověka za mimořádných událostí (učebnice pro střední školy). Praha: Fortuna, 2003. ISBN 80-71-68-869-3.

MATERIÁLY VYDANÉ NAKLADATELSTVÍM ALBRA

1) Černoch, F. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí (metodická příručka pro 1. stupeň ZŠ). Praha: ALBRA, 2004. ISBN 80-86490-90-4.

2) Černoch, F. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – Neztratím se? Neztratím! (učebnice pro 1. ročník ZŠ) Praha: ALBRA, 2004. ISBN 80-86490-91-2.

3) Černoch, F. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – Bezpečí a nebezpečí (učebnice pro 2. ročník ZŠ). Praha: ALBRA, 2004. ISBN 80-86490-92-0.

4) Černoch, F. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – Počítej se vším (učebnice pro 3. ročník ZŠ). Praha: ALBRA, 2004. ISBN 80-86490-93-9.

5) Černoch, F. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – S mapou nezabloudím (učebnice pro 4. ročník ZŠ). Praha: ALBRA, 2004. ISBN 80-86490-94-7.

6) Černoch, F. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Osobní bezpečí – Pomáhám zraněným (učebnice pro 5. ročník ZŠ). Praha: ALBRA, 2004. ISBN 80-86490-95-5.

7) Sedláček, M. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Povodně (učebnice pro 6. ročník ZŠ). Praha: ALBRA, 2006. ISBN 80-7361-026-4.

8) Sedláček, M. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Požáry (učebnice pro 7. ročník ZŠ). Praha: ALBRA, 2006. ISBN 80-7361-027-2.

9) Sedláček, M. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Havárie (učebnice pro 8. ročník ZŠ). Praha: ALBRA, 2006. ISBN 80-7361-028-0.

10) Sedláček, M. Ochrana člověka za mimořádných událostí – Od vichřice k zemětřesení (učebnice pro 9. ročník ZŠ). Praha: ALBRA, 2006. ISBN 80-7361-029-9.

MATERIÁL VYDANÝ NAKLADATELSTVÍM NOVÁ ŠKOLA s.r.o.

1) PLUCKOVÁ, Irena, Dušan VIČAR, Tomáš MILÉŘ, Petr SLÁDEK, Ivo SVOBODA, Kateřina ŠMEJKALOVÁ, Jiří ŠIBOR a Magdalena KONEČNÁ. Jak se zachovat, když...: pro 2. stupeň ZŠ vztahující se k osvojování účelného chování při mimořádných událostech a při ohrožení v každodenních rizikových situacích. Brno: Nová škola, 2016. Duhová řada. ISBN 978-80-7289-746-9.

ONLINE MATERIÁLY

1) Centrum pro bezpečný stát z.s.
https://www.ochranaobyvatel.cz/?Show=Iniciativa

2) Ochrana člověka za mimořádných událostí
https://www.ocmu.cz/

3) Brožura *Vaše cesty k bezpečí aneb Chytré blondýnky radí…*
https://www.krizport.cz/rady/chytre-blondynky-radi/propagacni-dalsi-materialy

Příloha 2: Krizová karta vydaná MŠMT

KRIZOVÁ KARTA

údaje platné ke dni .....

1. Základní údaje	
Název školského zařízení	
Adresa školy	
IČ	
Ředitel	
Zástupce ředitele	

2. Základní spojení					
Ředitelna	Sekretariát	FAX	E-mail	IS DS[1]	WWW

3. Počet osob v areálu				
Pedagogický sbor	Ostatní zaměstnanci	Chovanci	Cizí PaFO[2]	Celkem

4. Havarijní služby	
Typ	Kontaktní údaje
Elektřina	
Plyn	
Voda	

5. Základní kontaktní údaje pro krizové řízení					
Subjekt		Jméno a příjmení (popř. název obce)	Funkce	Telefon	
				pracoviště	mobilní
MŠMT[3]	Krizové řízení	Mgr. Zuzana Bayerová	vedoucí	234 811 961	602 194 463
		Bc. Jiří Urban		234 811 248	775 733 259
	BOZP a PO[4]	Bc. Anna Bowers		234 811 137	770 180 109
ČŠI[5]					
Hasiči	KOPIS HZS[6]				
	Místní JSDH[7]		velitel		
Policie	Policie ČR		vedoucí		
	městská (obecní)		vedoucí		

6. Možné hrozby a rizika			
Druh	Zdroj	Způsob informování	Poznámka

[1] IS DS – Informační systém datových schránek
[2] PaFO – právnické a fyzické osoby
[3] MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
[4] BOZP a PO – Bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci a požární ochrana
[5] ČŠI – Česká školní inspekce
[6] KOPIS HZS – krajské operační a informační středisko hasičského záchranného sboru
[7] JSDH – Jednotka sboru dobrovolných hasičů

Hasičský záchranný sbor – **150**, Záchranná služba – **155**, Policie ČR – **158**
Městská (obecní) Policie – **156**, Jednotné číslo evropského tísňového volání – **112**

KRIZOVÁ KARTA

údaje platné ke dni .....

7. Evakuace			
Důvod evakuace	**Počet osob**	**Shromaždiště**	**Doprava**

8. Evakuační střediska			
Přijímací středisko	**Místo ubytování**	**Kapacita**	**Stravování**

9. Možnosti a kapacity pro řešení mimořádných událostí			
Firma	**Adresa**	**Využití**	**Telefon**

10. Krizový štáb školského zařízení (KŠ)				
Funkce v KŠ	**Jméno a příjmení**	**Pracoviště telefon**	**Adresa bydliště telefon**	**Víkendová adresa telefon, mobil**
Vedoucí				
Zástupce vedoucího				
Člen				
Člen				
Člen				

11. Další doplňující údaje

12. Plán ochrany životů a zdraví osob při vzniku mimořádných událostí (krizový plán)	
Zpracován	Ano/Ne
Místo uložení	
Osoba odpovědná za aktuálnost	

Zpracoval:

Hasičský záchranný sbor – **150**, Záchranná služba – **155**, Policie ČR – **158**
Městská (obecní) Policie – **156**, Jednotné číslo evropského tísňového volání – **112**

Příloha 3: Konkrétní obsah dokumentů Požární poplachová směrnice a Požární evakuační plán

Vyhláška č. 246/2001 Sb., o požární prevenci:

- Podle § 32 odst. 2 Požární poplachové směrnice obsahují:

a) postup osoby, která zpozoruje požár, způsob a místo ohlášení požáru,
b) způsob vyhlášení požárního poplachu pro zaměstnance, popřípadě jednotku hasičského záchranného sboru podniku nebo jednotku sboru dobrovolných hasičů podniku,
c) postup osob při vyhlášení požárního poplachu (evakuace, pomoc při zdolávání požáru),
d) telefonní číslo ohlašovny požárů,
e) telefonní čísla tísňového volání,
f) telefonní čísla pohotovostních a havarijních služeb dodavatelů elektrické energie, plynu a vody.

- Podle § 33 odst. 2 Požární evakuační plán obsahuje:

a) určení osoby, která bude organizovat evakuaci, a místo, ze kterého bude evakuace řízena,
b) určení osob a prostředků, s jejichž pomocí bude evakuace prováděna,
c) určení cest a způsobu evakuace, místa, kde se evakuované osoby, popřípadě zvířata budou soustřeďovat, a určení zaměstnance, který provede kontrolu počtu evakuovaných osob,
d) způsob zajištění první pomoci postiženým osobám,
e) určení místa, na kterém se bude soustřeďovat evakuovaný materiál, a určení způsobu jeho střežení,
f) grafické znázornění směru únikových cest v jednotlivých podlažích.

Příloha 4: Přehled škol pro sluchově postižené v České republice

ZŠ a MŠ pro sluchově postižené Plzeň

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené České Budějovice

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené Holečkova

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené Výmolova

MŠ, ZŠ, Gymnázium a SOŠ pro sluchově postižené Ječná

MŠ a ZŠ logopedická Liberec

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené Hradec Králové

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené ve Valašském Meziříčí

MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené Olomouc

MŠ a ZŠ pro sluchově postižené Ostrava-Poruba

MŠ a ZŠ pro sluchově postižené Brno

Příloha 5: Osnova k polostrukturovanému rozhovoru

Vážená paní ředitelko/ Vážený pane řediteli,

za účelem zpracování diplomové práce s názvem Připravenost škol pro sluchově postižené na mimořádné události si Vás dovoluji požádat o zodpovězení následujících otázek. Veškeré Vámi poskytnuté informace budou použity jen pro účely mé diplomové práce.

Děkuji za Váš čas a Vaši ochotu.

Bc. Kamila Doubravová,
studentka ČVUT FBMI

OTÁZKY POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU

I. PŘIPRAVENOST NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

1) Zpracováváte pro objekt školy přehled rizik?

2) Máte zpracovanou nějakou havarijní dokumentaci/dokumentaci k přípravě na mimořádné události – např. krizovou kartu vydávanou MŠMT?

3) Jsou Vám známy metodické pokyny MŠMT (*k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení-Minimální standard bezpečnosti*) a norma ČSN 73 4400 *Prevence kriminality-řízení bezpečnosti při plánování, realizaci a užívání škol*?
   Pokud ano, byly začleněny do praxe/do dokumentace školy?

II. POŽÁRNÍ OCHRANA

1) Má škola zřízenou požární hlídku, která dbá na prevenci vzniku požáru?

2) Existuje ve škole nouzové osvětlení?

Nachází se ve škole elektronická požární signalizace (EPS) či hlásiče kouře; alarmy pro vyhlášení vzniku požáru (speciální zařízení, které na vznik situace upozorní i neslyšící osoby); protipožární sprinklerový systém?

3) Má škola zpracovanou požární směrnici a dokumentaci zdolávání požáru?

   Pokud ano-jaké jsou postupy a povinnosti pedagogů při vzniku požáru?

   Jsou s těmito postupy seznamováni i žáci?

4) Je pro objekt školy vytvořen evakuační plán?

   Kdo je řídící evakuace?

   Provádíte nácviky evakuace? Pokud ano, jak často?

   Spolupracujete při nácviku evakuace i se složkami IZS (s hasiči, policií)?

5) Jak často a jakým způsobem (např. samostudium, zaměstnavatel, třetí strana) jsou pedagogové seznamováni s doporučenými postupy chování při vzniku požáru a při evakuaci?

   Prověřují se následně nějakým způsobem jejich znalosti?

6) Už někdy došlo ve Vaší škole k požáru/k evakuaci?

III. AKTIVNÍ STŘELEC

1) Jakým způsobem je zamezeno vstupu cizích osob do prostor školy (např. pomocí kamerového systému, čipování u vchodu, vrátného apod.)?

   Je při ranním vstupu do školy zajištěn dohled (pedagogický/nepedagogický)?

2) Máte zpracovanou dokumentaci/plán pro případ útoku aktivního střelce v budově školy? Nebo jsou alespoň vytvořeny doporučené postupy chování pro případ takového útoku?

3) Jsou pedagogové i žáci školeni v této oblasti (jak se chovat apod.)?

4) Znáte Asociaci bezpečná škola? Máte s ní zkušenosti?

5) Už někdy došlo ke vniku cizí osoby do prostor školy/k násilnému incidentu ve Vaší škole?

IV. PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

1) Probíhá ve škole preventivně výchovná činnost?
Pokud ano:
Jakou formou?
Spolupracujete při ní se složkami IZS (s hasiči, policií, záchrannou službou), např. pořádání exkurzí, besed?

2) Probíhá ve škole výuka ochrany člověka za mimořádných událostí (OČMU)?
Pokud ano:
Je tato problematika probírána v rámci samostatného předmětu, nebo je zařazena do jiných předmětů?
Co zahrnuje výuka OČMU – jaké téma?
Jaké pomůcky/materiály při výuce používáte?
Jsou znalosti žáků následně ověřovány?

3) Považujete informovanost pedagogů/žáků a jejich znalost doporučených způsobů chování při vzniku mimořádné události za dostačující?

Příloha 6: Dotazník určený pro pedagogy

Vážení pedagogové,

jsem studentka 2. ročníku magisterského studia na Fakultě biomedicínského inženýrství, ČVUT. Za účelem zpracování diplomové práce s názvem *Připravenost škol pro sluchově postižené na mimořádné události* bych Vás ráda požádala o vyplnění krátkého dotazníku (časově max. do 10 min, v průměru 5 min). Jeho vyplnění je anonymní a dobrovolné, avšak každý řádně vyplněný dotazník mi moc pomůže při zpracování praktické části práce. Vyplněné informace budou sloužit jen pro účely mé diplomové práce.

Otázky jsou uzavřené vždy s 1 správnou odpovědí.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku a Váš čas i Vaši ochotu.

Bc. Kamila Doubravová
e-mail: doubrkam@gmail.com (pro případ Vašich dotazů)

1. Víte, co musíte udělat, když je ve škole vyhlášen požární poplach?

- Ano, vím.
- Ne, nevím.
- Nejsem si jistý/-á.

2. Kterým z hasicích přístrojů LZE hasit požár zařízení připojených k elektrickému proudu?

- Vodním
- Pěnovým
- Sněhovým
- Nevím

3. Vyberte prosím 1 správnou odpověď. Při evakuaci školy:

- Je jedno, kdo s kým školu opouští.
- Dám žákům pokyn, aby co nejrychleji utekli ven ze školy.
- Žáci opouští školu společně se svým učitelem.
- Nevím.

4. Při požáru má vzniklý kouř tendenci se držet u stropu, proto je vhodné při průchodu zakouřenou chodbou:

- Zakrýt si ústa i nos kusem látky a plazit se.
- Držet se přikrčený/-á k podlaze a chránit si ústa i nos kusem látky.
- Jít co nejrychleji ve vzpřímené poloze a krýt si ústa i nos kusem látky.
- Nevím.

5. Víte, kde se nachází shromaždiště žáků a zaměstnanců po provedené evakuaci?

- Ano, vím.
- Ne, nevím.
- Nejsem si jistý/-á.

6. Ve škole vypukl požár, chcete se žáky opustit učebnu, ale dveře (potažmo klika) jsou na dotek horké. Můžete takové dveře otevřít?

- Ano, můžu.
- Ne, nemůžu.
- Nevím.

7. Požár je tak rozsáhlý, že už není možné se z učebny evakuovat. Co je vhodné udělat v takovém případě?

- V klidu počkat než nás hasiči najdou.
- Namočit sebe i žáky vodou a pokusit se projít hořící chodbou.
- Vyvěsit z okna učebny nějakou látku (záclony, mikiny, trička apod.).
- Nevím.

8. Víte, kde se ve škole nachází alespoň 1 hasicí přístroj („hasičák“)?

- Ano, vím.
- Ne, nevím.
- Nejsem si jistý/-á.

9. Při požáru vzniká kouř, který:

- je lehčí než vzduch a drží se u stropu.
- je stejnoměrně rozptýlen nahoře i dole v místnosti.
- je těžší než vzduch a drží se při zemi.
- Nevím.

10. Víte, jak se zachovat v situaci, kdy do budovy školy vnikne útočník a začne střílet?

- Ano, vím.
- Nevím, ale pokusil/-a bych se improvizovat.

- Nevím, počkal/-a bych na pokyny nadřízeného.
- Nejsem si jistý/-á.

11. Do školy se dostal útočník a začal střílet. U vypsaných úkonů prosím určete, v jakém pořadí byste je udělal/-a. Číslo 1: udělám jako první, číslo 2: udělám jako druhé, číslo 3: udělám jako poslední.

SCHOVÁM SE – udělám jako: 2
BUDU S NÍM BOJOVAT – udělám jako: 3
UTEČU SE ŽÁKY ZE ŠKOLY – udělám jako: 1

12. Policisté přijeli do školy a útočníka zneškodnili. Nebezpečí už nehrozí. Co je správné za takové situace udělat?

- Utéct, dostat se se žáky co nejrychleji ze školy.
- Zůstat v klidu na místě a počkat na pokyny policistů.
- Jít se podívat, kolik žáků a kolegů bylo zraněno.
- Nevím.

13. Zúčastnil/-a jste se někdy kurzu, který byl akreditován Ministerstvem školství a byl zaměřen na ochranu a bezpečnost člověka?

- Ano, zúčastnil/-a.
- Nezúčastnil/-a, ale účastnil/-a jsem se neakreditovaných kurzů nebo přednášek.
- Nezúčastnil/-a, ani jiných kurzů nebo přednášek.
- Nevím, už se nepamatuji.

14. Zúčastnil/-a jste se někdy školení či přednášky týkající se problematiky aktivních útočníků?

- Ano, zúčastnila/-a.
- Ne, nezúčastnil/-a.
- Nevím, už si nepamatuji.

15. Vzděláváte se ve svém volném čase v oblasti ochrany člověka a bezpečnostních témat?

- Ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Ne

Děkuji za vyplnění dotazníku!

Příloha 7: Dotazník určený pro žáky

Milí žáci,
jsem studentka vysoké školy a zpracovávám závěrečnou práci s názvem *Připravenost škol pro sluchově postižené na mimořádné události.*

Proto bych Vás ráda požádala o vyplnění krátkého dotazníku. Vyplnění je anonymní a dobrovolné. Při vyplňování prosím používejte jen své znalosti – dotazník nebude hodnocený ani známkovaný. Vyplněné informace budou použity jen do mé závěrečné práce. Vyplnění dotazníku trvá přibližně 10 min.

Každá otázka má jen jednu správnou odpověď.

Děkuji za vyplnění a Vaši ochotu – každý pečlivě vyplněný dotazník mi moc pomůže.

Bc. Kamila Doubravová
e-mail: doubrkam@gmail.com (Kdybyste měli nějaký dotaz.)

1. Co uděláš, když je ve škole vyhlášen požární poplach?

- ☐ Rychle sám uteču ze školy.
- ☐ Dělám to, co mi řekne učitel.
- ☐ Schovám se na záchod nebo do šatny.
- ☐ Nevím.

2. Kdy nemůžeš požár hasit vodou?

- ☐ Všechny věci můžu hasit vodou.
- ☐ Když by voda poničila věci, majetek.
- ☐ Když je v blízkosti elektrické zařízení (například počítač) zapojené do zásuvky.
- ☐ Nevím.

3. Vyber prosím 1 správnou odpověď. Při evakuaci (=opouštění) školy:

- ☐ Žáci opouští školu společně se svým učitelem.
- ☐ Je jedno, kdo s kým školu opouští.
- ☐ Snažím se sám opustit školu jako první.
- ☐ Nevím.

4. Je vyhlášena evakuace (=opouštění) školy, ale Ty nejsi ve třídě. Co uděláš?

- Okamžitě sám opustím školu.
- Okamžitě se vrátím do třídy a počkám na učitele.
- Schovám do šatny nebo na záchod.
- Nevím.

5. Opouštíte třídu, ale chodba je už zakouřená. Co uděláš?

- Pusu si pevně kryju dlaní a dýchám pouze nosem.
- Nic neudělám – jdu normálně. To nevadí, že je chodba zakouřená.
- Chráním si pusu i nos kusem látky nebo tričkem a přikrčím se k podlaze.
- Nevím.

6. Víš, kde se ve škole nachází alespoň 1 hasicí přístroj („hasičák“)?

- Ano, vím.
- Ne, nevím.
- Nejsem si jistý/-á.

7. Elektrické zařízení zapojené do zásuvky (například počítač) se může hasit vodou?

- Ano, může se hasit vodou.
- Ne, nesmí se hasit vodou.
- Nevím.

8. Do školy se dostal útočník a začal střílet. U vypsaných úkonů prosím určete, v jakém pořadí byste je udělal/-a. Číslo 1: udělám jako první, číslo 2: udělám jako druhé, číslo 3: udělám jako poslední.

SCHOVÁM SE – udělám jako: 2.
BUDU S NÍM BOJOVAT – udělám jako: 3.
UTEČU – udělám jako: 1.

9. Policisté přijeli do školy a útočníka zneškodnili. Nebezpečí už nehrozí. Co máš správně udělat?

- Začít utíkat, abych se co nejrychleji dostal/-a ze školy.
- Zůstat v klidu na místě a počkat na pokyny policistů.
- Běžet se podívat, jestli jsou moji kamarádi v pořádku.
- Nevím.

10. Naučil Tě učitel, jak se máš chovat, když vznikne požár?

- Ano, učili nás o tom.
- Ne, neučili nás o tom.
- Nevím.

11. Naučil Tě učitel, jak se máš chovat, když ve škole někdo začne střílet?

- Ano, učili nás o tom.
- Ne, neučili nás o tom.
- Nevím.

Děkuji za vyplnění dotazníku!